

ENPO Ultra-Light

Inleiding tot ENPO Ultra-Light

Welkom bij ENPO Ultra-Light!

Het Europees netwerk voor plattelandsontwikkeling (ENPO) verbindt belanghebbenden op het gebied van plattelandsontwikkeling in heel de Europese Unie (EU) met elkaar. Ontdek hoe het ENPO heeft bijgedragen aan de doeltreffende uitvoering van de programma's voor plattelandsontwikkeling van de lidstaten door kennis op te bouwen en te delen, alsook door informatie-uitwisseling en samenwerking tussen plattelandsgebieden in Europa te vergemakkelijken. Klik om van start te gaan op deze knoppen om een korte inleiding in PDF-formaat over het ENPO te downloaden [PDF [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#) [el](#) [nl](#) [pt](#) [hu](#) [fi](#) [ro](#) [cs](#) [bg](#) [da](#) [et](#) [lt](#) [lv](#) [mt](#) [sk](#) [sl](#) [sv](#) [hr](#)]. U kunt nadere informatie over het ENPO – meer bepaald doelstellingen, belanghebbenden en begunstigden, structuur, contactpunt en rechtsgrondslag – en een reeks relevante documenten [online](#) raadplegen. Deze handleiding geeft u een gedetailleerde inleiding op de activiteiten van het ENPO en verwijst u naar aanvullende informatie op de ENPO-website. De handleiding is bedoeld om u een volledig overzicht te bieden van het werk van het ENPO op het gebied van plattelandsontwikkeling en uw contacten met het ENPO te vergemakkelijken. Wij hebben links opgenomen naar webpagina's met aanvullende informatie over ieder onderwerp, zodat u online alles wat uw interesse heeft verder kunt uitzoeken. De ENPO-website is beschikbaar in de volgende talen: Engels, Frans, Duits, Italiaans, Spaans en Pools. Een beperkte hoeveelheid pagina's is eveneens beschikbaar in het Grieks, Portugees, Roemeens, Nederlands, Hongaars, Fins, Tsjechisch en Bulgaars. Wij wijzen u erop dat er een aantal links naar externe websites zijn opgenomen, die in het Engels of in andere talen gesteld kunnen zijn.

Dit document is bedoeld voor belanghebbenden die de ENPO-website niet in hun moedertaal kunnen raadplegen. Belangrijk is om op te merken dat het niet de gehele inhoud van de website bevat; het doel is om een samenvatting te geven van alle onderdelen van de website en u diverse “toegangswegen” te bieden tot online informatiebronnen. Het document heeft daarom **dezelfde structuur als de ENPO-website, in de versie van 31 december 2013**.

- ! Het grootste deel van dit document bestaat uit een overzicht van het plattelandsontwikkelingsbeleid en de bijbehorende ENPO-activiteiten tijdens de **programmeringsperiode 2007-2013**.
- ! Indien u hoofdzakelijk geïnteresseerd bent in de **nieuwe programmeringsperiode (2014-2020)**, ga dan direct naar [deze sectie](#).

In het worden bepaalde functies aangeboden om het zoeken van informatie te vergemakkelijken:

- [PDF - Er is aanvullende informatie online beschikbaar voor het aangegeven land.
- [Groen](#) betekent een interne link binnen het document.
- [Oranje](#) betekent een link naar de ENPO-website.
- [Blauw](#) betekent een link naar een externe website.

Wij hopen dat dit document u van nut mag zijn.

Inhoudsopgave

1. Beleid in actie

1.1. Beleidsoverzicht plattelandsontwikkelingsbeleid

1.1.1. Nationale strategieën

1.1.2. Nationale en regionale programma's

1.1.3. Assen & maatregelen

1.1.4. Tenuitvoerlegging van programma's

1.2. Plattelandsontwikkelingsbeleid in cijfers

1.2.1. Thematische informatiebladen

1.2.2. Informatiebladen over POP's

1.2.3. Informatiebladen over maatregelen

1.2.4. Indicatortabellen voor het toezicht op de plattelandsontwikkelingsprogramma's (POP's)

1.3. POP-projectdatabase

1.4. Verbetering van de tenuitvoerlegging

1.4.1. Typologieën en doelgerichtheid

1.4.2. Landbouw en plattelandseconomie

1.4.3. Levering van collectieve goederen

1.4.4. Uitvoeringsmechanismen

1.4.5. Leader

1.5. GLB tot 2020

1.5.1. Plattelandsontwikkeling in 2014-2020

- Beleidsoverzicht 2014-2020
 - Prioriteiten plattelandsontwikkeling
 - Kennisoverdracht
 - Concurrentievermogen
 - Voedselketen
 - Ecosystemen
 - Efficiënt gebruik van hulpbronnen
 - Sociale inclusie
- Wetgeving & richtsnoeren
- POP-planning
- Tenuitvoerlegging van POP's
- Lessen uit 2007-2013
 - Programmering en tenuitvoerlegging
 - Kennisoverdracht en innovatie
 - Ondernemerschap op het platteland
 - Financiële instrumenten
 - Voedselketen
 - Milieu en klimaatverandering
 - Sociale inclusie
 - Door de gemeenschap aangestuurde lokale ontwikkeling (community lead local development of "CCLD"), Leader en transnationale samenwerking (TNS)
 - Netwerken voor plattelandsontwikkeling
 - Toezicht & evaluatie
- Toezicht en evaluatie
- Netwerken voor plattelandsontwikkeling
- Door de gemeenschap aangestuurde lokale ontwikkeling

- [Kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten](#)

[1.6. Communicatie over plattelandontwikkeling](#)

[2. Landen](#)

[3. Thema's](#)

- [3.1. Landbouw](#)
- [3.2. Milieu](#)
- [3.3. Collectieve goederen](#)
- [3.4. Ondernemerschap](#)
- [3.5. Jongeren en jonge landbouwers](#)
- [3.6. Bosbouw](#)
- [3.7. ICT](#)
- [3.8. Verbanden tussen platteland en stedelijke gebieden](#)
- [3.9. Sociale aspecten](#)
- [3.10. Kennisoverdracht en innovatie](#)

[4. Leader](#)

- [4.1. Leader-toolkit](#)
- [4.2. Database plaatselijke groepen \(PG\)](#)
- [4.3. Leader-analyses](#)
- [4.4. Leader-bibliotheek](#)
- [4.5. Leader-evenementen](#)
- [4.6. TNS](#)

[5. Netwerken en het gebruik daarvan](#)

- [5.1. Informatie over nationale plattelandnetwerken](#)
- [5.2. Clusters van nationale plattelandnetwerken](#)
- [5.3. EU-organisaties](#)
- [5.4. FARNET](#)
- [5.5. Europees evaluatienetwerk](#)
- [5.6. Zelfevaluatie-toolkit voor nationale plattelandnetwerken](#)
- [5.7. Toegevoegde waarde van netwerken](#)
- [5.8. Toolkit nationale plattelandnetwerken \(NPN\)](#)

[6. Publicaties en media](#)

- [6.1. EU Rural Review](#)
- [6.2. ENPO magazine](#)
- [6.3. Projectbrochures Europees Landbouwfonds voor Plattelandontwikkeling \(ELFPO\)](#)
- [6.4. Thematische publicaties](#)
- [6.5. Media-overzicht](#)

[7. Evenementen en bijeenkomsten](#)

[8. Contact](#)

1. Beleid in actie

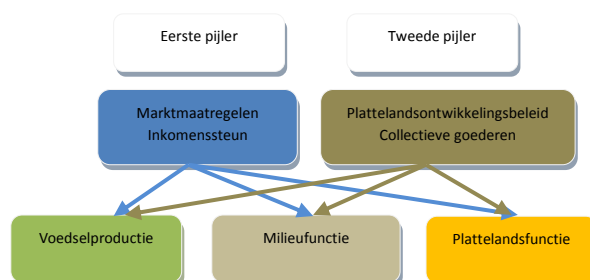
Daar meer dan de helft van de bevolking in plattlandsgebieden woont en deze gebieden 90% van het grondgebied van de 27 lidstaten van de Europese Unie beslaan, is plattlandsontwikkeling een uiterst belangrijk beleidsterrein. *Beleid in actie* wil u laten zien wat het beleid voor plattlandsontwikkeling in de praktijk betekent, op Europees, nationaal en regionaal niveau. Al deze niveaus worden gesteund door het Europees Landbouwfonds voor Plattlandsontwikkeling (ELFPO). In de volgende secties kunt u informatie vinden over programma's voor plattlandsontwikkeling (POP's), statistieken waarmee de voortgang van de POP's kan worden gevolgd en een groot aantal POP-projecten. Ook kunt u meer te weten komen over de door het ENPO uitgevoerde analyses, waarin wordt onderzocht hoe de beleidsuitvoering kan worden verbeterd.

- [Overzicht plattlandsontwikkelingsbeleid](#)
- [Beleid voor plattlandsontwikkeling in cijfers](#)
- [POP-projectdatabase](#)
- [Verbetering van de tenuitvoerlegging](#)
- [GLB tot 2020](#)
- [Communicatie over plattlandsontwikkeling](#)

1.1. Overzicht plattlandsontwikkelingsbeleid

Daar meer dan de helft van de EU-bevolking buiten de steden woont en de plattlandsgebieden 90 % van het grondgebied van de 27 lidstaten beslaan, is plattlandsontwikkeling een uiterst belangrijk beleidsterrein. Landbouw en bosbouw blijven van cruciaal belang voor het beheer van natuurlijke hulpbronnen in de plattlandsgebieden van de EU, alsmede een basis voor economische diversificatie op het platteland.

De belangrijkste doelstellingen van het **gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) van de EU** zijn door de jaren heen consistent gebleven, maar opeenvolgende hervormingen hebben geleid tot veranderingen in de gebruikte instrumenten. Oorspronkelijk waren onderdelen van het plattlandsontwikkelingsbeleid ingebed in het GLB. Een afzonderlijk en specifiek plattlandsontwikkelingsbeleid van de EU werd operationeel in 2000 toen het GLB werd gereorganiseerd in twee pijlers. De eerste pijler van het GLB omvat rechtstreekse betalingen en marktmaatregelen en de tweede pijler van het GLB heeft betrekking op meerjarige plattlandsontwikkelingsprogramma's (POP's). De twee pijlers vullen elkaar aan bij de verwezenlijking van de overkoepelende doelstellingen van het GLB.

Gerelateerde informatie:

- [Overzicht van het plattelandsontwikkelingsbeleid 2007-2013](#)
- Het plattelandsontwikkelingsbeleid van de EU in de periode 2007-2013 [[PDF](#) [en](#)]

Naar aanleiding van een herziening van het GLB, bekend als de “gezondheidscontrole” van het landbouw- en plattelandsbeleid van de EU, is het plattelandsontwikkelingsbeleid van de EU op de schop gegaan. Dit heeft geleid tot de introductie van een reeks veranderingen in het beleid, die werden afgesproken door de EU-leiders in 2008. De “gezondheidscontrole” heeft ervoor gezorgd dat het beleid werd aangepast om beter te kunnen inspelen op de diverse nieuwe uitdagingen en kansen waarmee de Europese plattelandsgebieden worden geconfronteerd, zoals klimaatverandering en de groeiende vraag naar duurzame energie. Klik [hier](#) om meer te lezen over de “gezondheidscontrole” van het GLB.

Gerelateerde informatie:

- Klik hier om inzage in de brochure van de Commissie over de uitdagingen voor het plattelandsontwikkelingsbeleid van de EU [[PDF](#) [en](#)].
- Informatieblad met een overzicht van de gezondheidscontrole van het GLB en het Europees economisch herstelplan - Wijziging van de POP's [[PDF](#) [en](#)]

Het **EU-beleidskader** voor plattelandsontwikkeling is opgebouwd uit vier niveaus, te weten: i) Europese strategische richtsnoeren; ii) nationale strategieën; iii) nationale of regionale programma's; en iv) thematische assen en maatregelen. Deze structuur vormt een gemeenschappelijk referentiekader voor de planning en programmering van de afzonderlijke lidstaten, volgens de strategische richtsnoeren van de EU. Het is de bedoeling dat, binnen de gemeenschappelijke EU-richtsnoeren, de lidstaten en in voorkomend geval de regio's, strategische prioriteiten voor plattelandsontwikkeling vaststellen, programma's ontwikkelen en maatregelen kiezen die zijn afgestemd op de specifieke behoeften en uitdagingen met betrekking tot plattelandsontwikkeling in de betreffende gebieden.

Gebruik de onderstaande links om toegang te krijgen tot meer gedetailleerde informatie over de verschillende niveaus:

- De [strategische richtsnoeren van de Unie voor plattelandsontwikkeling](#) stellen de prioriteiten van de Unie vast voor de periode 2007-2013, uitgaande van de drie kerndoelstellingen.
- De [nationale strategieplannen voor plattelandsontwikkeling](#) weerspiegelen de EU-prioriteiten overeenkomstig de situatie in de betreffende lidstaat.
- De [nationale of regionale programma's voor plattelandsontwikkeling](#) geven een beeld van de operationele prioriteiten.
- [Uitvoering, toezicht en evaluatie van de programma's](#), gebaseerd op het EU-kader.

Op de ENPO-website kunt u onder [Veelgestelde vragen](#) aanvullende informatie vinden over de regelgeving betreffende plattelandsontwikkeling.

Het plattelandsontwikkelingsbeleid is een strategische aanpak die de EU-prioriteiten voor plattelandsontwikkeling bepaalt. In februari 2006 heeft de Raad de [strategische richtsnoeren voor plattelandsontwikkeling in de EU](#) aangenomen. De strategische richtsnoeren zetten de benadering van het plattelandsontwikkelingsbeleid op drie belangrijke gebieden uiteen, te weten: de

agrovoedingseconomie, het milieu en de plattelandseconomie en -bevolking in brede zin. Deze richtsnoeren vormen het uitgangspunt aan de hand waarvan de lidstaten hun nationale strategieplannen voor plattelandsontwikkeling voor de periode 2007-2013 opstellen. Hieronder vindt u meer informatie over de [nationale strategieplannen](#). De nationale strategieën liggen op hun beurt weer ten grondslag aan de programma's voor plattelandsontwikkeling, die opgebouwd zijn rond vier thematische beleidsassen. [Klik hier](#) voor meer informatie over de nationale en regionale plannen.

1.1.1. Nationale strategieën

Elke lidstaat heeft zijn eigen **nationale strategieplan** (NSP) voor plattelandsontwikkeling opgesteld op basis van de strategische richtsnoeren van de EU, waarbij ten volle rekening wordt gehouden met de specifieke omstandigheden en behoeften van elk land. Om meer te weten te komen over de strategieën van de afzonderlijke lidstaten [kunt u naar de interactieve kaart gaan](#) en het land selecteren waarin u geïnteresseerd bent.

De nationale strategieplannen zijn bedoeld als referentie-instrument voor de programmering. De strategieën worden uitgevoerd door middel van programma's voor plattelandsontwikkeling, hetzij voor het hele land of, in sommige lidstaten, voor iedere administratieve regio.

De nationale strategieplannen helpen om:

- de gebieden vast te stellen waar het gebruik van EU-steun voor plattelandsontwikkeling de meeste waarde toevoegt;
- verbanden te leggen met de belangrijkste prioriteiten van de EU, inclusief degene die deel uitmaken van de Lissabon-agenda (strategie voor groei en werkgelegenheid) en de Göteborg-agenda (duurzaamheidsdoelen);
- de samenhang met ander EU-beleid te waarborgen, in het bijzonder met het beleid betreffende de economische cohesie en het milieu;
- de tenuitvoerlegging van het nieuwe marktgerichte GLB te ondersteunen, alsook de noodzakelijke herstructurering die dit in de oude en nieuwe lidstaten met zich meebrengt.

De nationale strategieplannen omvatten:

- een evaluatie van de economische, sociale en milieusituatie en de mogelijkheden voor ontwikkeling;
- de gekozen strategie voor gezamenlijk optreden van de EU en de betrokken lidstaat, die de consistentie van de gemaakte keuzes met de strategische richtsnoeren van de EU laat zien;
- de thematische en territoriale prioriteiten voor plattelandsontwikkeling in het kader van elke as, met inbegrip van de belangrijkste gekwantificeerde doelstellingen en passende toezicht- en evaluatie-indicatoren;
- een lijst van de plattelandsontwikkelingsprogramma's waarmee het nationale strategieplan ten uitvoer wordt gelegd en een indicatieve toewijzing uit het ELFPO voor elk programma;
- de middelen om de coördinatie met de andere instrumenten van het gemeenschappelijk landbouwbeleid te waarborgen en in voorkomend geval, de begroting om convergentiedoelstellingen te bereiken;
- een beschrijving van de regelingen en de begroting voor de oprichting van het nationale plattelandsontwikkelingsnetwerk in de lidstaat.

1.1.2. Nationale en regionale programma's

Elke lidstaat legt het beleid voor plattelandsontwikkeling voor de periode 2007-2013 ten uitvoer door middel van zijn programma('s) voor plattelandsontwikkeling (POP). Een lidstaat kan ofwel één POP voor zijn gehele grondgebied hebben, of een reeks regionale programma's. POP's worden afgestemd op de gemeenschappelijke [strategische richtsnoeren van de EU](#) en het [nationale strategieplan](#) van elke lidstaat. Ga om meer te weten te komen over de programma's voor plattelandsontwikkeling in de afzonderlijke lidstaten [naar de interactieve kaart](#) en selecteer het land waarin u geïnteresseerd bent.

Of een lidstaat nu over één programma of een reeks regionale programma's beschikt, elk programma voor plattelandsontwikkeling omvat:

- een analyse van de sterke en de zwakke punten van de situatie in de plattelandsgebieden en de daarop afgestemde strategie;
- een verantwoording van de gekozen prioriteiten met betrekking tot de strategische richtsnoeren van de EU en het nationaal strategieplan, evenals de verwachte effecten hiervan;
- informatie over de assen en de maatregelen die voor elke as worden voorgesteld met een beschrijving daarvan, met inbegrip van de controleerbare specifieke doelstellingen en indicatoren die het mogelijk maken de vooruitgang, doelmatigheid en doeltreffendheid ervan te meten;
- een financieringsplan, inclusief gegevens over de totale bijdrage van het ELFPO en de daaraan gekoppelde nationale/regionale overheidsfinanciering die voor elk jaar en voor de gehele programmeringsperiode per as is gepland, alsook een indicatieve verdeling van de oorspronkelijke bedragen per maatregel;
- informatie over de wijze waarop de POP-maatregelen andere maatregelen aanvullen die worden gefinancierd door de overige instrumenten van het gemeenschappelijk landbouwbeleid, door het cohesiebeleid en de communautaire steuninstrumenten voor de visserij;
- details van de uitvoeringsregelingen van de POP's, inclusief de aanwijzing van alle relevante autoriteiten en een beknopte beschrijving van de beheer- en controlestructuren;
- een beschrijving van de toezicht- en evaluatiesystemen, evenals de samenstelling van het toezichtcomité;
- details van de plannen om te waarborgen dat het programma wordt gepubliceerd.

Het beleidskader voor plattelandsontwikkeling bevat een 'menu' van 41 verschillende maatregelen. De lidstaten kiezen hieruit de maatregelen die het best passen bij de behoeften in hun plattelandsgebieden. Deze worden vervolgens opgenomen in hun nationale of regionale programma's. De financiële bijdrage van de EU hieraan hangt af van de maatregel en de specifieke keuzes die op programmaniveau worden gemaakt. Voor meer informatie over de POP-maatregelen, zie [Verordening \(EG\) nr. 1698/2005 van de Raad van 20 september 2005](#) (steun voor plattelandsontwikkeling uit het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling (ELFPO)).

Klik op de volgende links voor meer informatie over de afzonderlijke maatregelen in elke POP-as:

- [As 1 – Verbetering van het concurrentievermogen van de landbouw- en bosbouwsector](#)
- [As 2 - Verbetering van het milieu en het platteland](#)
- [As 3 – De levenskwaliteit in plattelandsgebieden en diversificatie van de plattelandseconomie](#)

- [As 4 - Leader](#)

Voor meer informatie over de uitvoeringsbepalingen, [klik hier](#) (Verordening (EG) nr. 1974/2006 van de Commissie van 15 december 2006).

1.1.3. Assen en maatregelen

Om een evenwichtige strategie te garanderen, is er minimale financiering voor elke thematische as nodig. De voorgestelde minimale financieringspercentages van 10 %, 25 % en 10 %, respectievelijk voor de assen 1, 2 en 3 waarborgen dat elk programma ten minste de drie belangrijkste beleidsdoelstellingen weerspiegelt, maar de percentages zijn laag genoeg om de lidstaten of regio's een hoge mate van flexibiliteit (55 % van de EU-financiering) te bieden om desgewenst de nadruk te leggen op een bepaalde beleidsas, afhankelijk van hun situatie en behoeften. Voor de Leader-as is een minimum van 5 % (2,5 % voor de nieuwe lidstaten) van de EU-financiering voor elk programma gereserveerd. De Leader-uitgaven tellen mee voor de drie beleidsassen.

Het beleid voorziet in een reeks instrumenten (maatregelen) waaruit alle lidstaten kunnen kiezen en waarvoor ze financiële steun van de EU kunnen ontvangen om geïntegreerde programma's voor plattelandontwikkeling ten uitvoer te leggen. Elke as wordt ten uitvoer gelegd via dit "menu" van maatregelen.

As 1: beoogt de verbetering van het concurrentievermogen van de land- en bosbouwsector, mede door middel van een reeks maatregelen die gericht zijn op het menselijke en fysieke kapitaal in de landbouw-, voedings- en bosbouwsector (bevordering van kennisoverdracht en innovatie), alsook op hoogwaardige productie. Om alle maatregelen van as 1 te zien, [klik hier](#).

As 2: beoogt de verbetering van het milieu en het platteland door maatregelen ter bescherming en verbetering van de natuurlijke hulpbronnen ter beschikking te stellen en door hoogwaardige landbouw- en bosbouwsystemen en cultuurlandschappen in stand te houden op het Europese platteland. Om alle maatregelen van as 2 te zien, [klik hier](#).

As 3: beoogt de verbetering van de levenskwaliteit in plattelandgebieden en de diversificatie van de plattelandseconomie door de ontwikkeling van de lokale infrastructuur en het menselijk kapitaal op het platteland te ondersteunen, en beoogt de voorwaarden voor groei en werkgelegenheid in alle sectoren en de diversificatie van economische activiteiten te verbeteren. Om alle maatregelen van as 3 te zien, [klik hier](#).

Axis 4: is gebaseerd op de [Leader](#)-ervaringen en introduceert mogelijkheden voor innovatief bestuur door middel van een lokale bottom-up-aanpak ten aanzien van plattelandontwikkeling. Om alle maatregelen van as 4 te zien, [klik hier](#).

1.1.4. Tenuitvoerlegging van programma's

Het is hoofdzakelijk de verantwoordelijkheid van de beheersautoriteiten (BA's) van de lidstaten om de programma's voor plattelandontwikkeling (POP's) uit te voeren. Sommige lidstaten hebben een enkel POP, anderen hebben meerdere regionale POP's. Alle POP's zijn gebaseerd op vier assen en een menu van maatregelen. Om meer over de assen en maatregelen te lezen, [klik hier](#).

Toegang van begunstigen tot de middelen die worden toegekend aan individuele maatregelen wordt in alle gevallen bepaald door de subsidiabiliteitscriteria. Bijvoorbeeld de locatie en/of grootte van het landbouwbedrijf, het landgebruik enz. Voor veel maatregelen worden er ook selectiecriteria vastgesteld. De toepassing van subsidiabiliteits- en selectiecriteria is een belangrijk element om doelgerichte ELFPO-financiering mogelijk te maken en zo de doelstellingen van de POP's te kunnen verwezenlijken. In de meeste gevallen vragen potentiële begunstigen financiering aan die verband houdt met één of meerdere specifieke maatregelen. Deze aanvragen worden vervolgens beoordeeld en, als de beoordeling positief uitvalt, ontvangen de begunstigen ELFPO-steun, gebaseerd op de voorwaarden van een overeenkomst met de betrokken instantie. De exacte toegepaste uitvoeringsmechanismen verschillen per lidstaat en per maatregel.

De analyses van het ENPO richten zich op een beter begrip van de tenuitvoerlegging van POP's om zo verbeteringen tot stand te brengen.

- Ga voor meer informatie over afzonderlijke onderwerpen naar de [thematische sectie](#).
- Ga voor meer informatie over horizontale uitvoeringskwesties en -onderwerpen naar de sectie [Verbetering van de tenuitvoerlegging](#).

Het **gemeenschappelijk toezicht- en evaluatiekader** (GTEK) vormt een enkel kader voor toezicht en evaluatie van alle steunmaatregelen voor plattelandsontwikkeling voor de programmeringsperiode 2007-2013. Het GTEK legt de basis voor het verbeteren van de prestaties van programma's door te garanderen dat de programma's worden verantwoord en door een beoordeling van het succes van de vastgestelde doelstellingen mogelijk te maken. Het GTEK is vastgesteld in een reeks documenten die zijn opgesteld door de Commissie en goedgekeurd door de lidstaten. Meer informatie over het GTEK vindt u [hier](#).

In elke lidstaat houden de beheersautoriteit en het toezichtcomité toezicht op elk POP aan de hand van financiële, output- en resultaatindicatoren. Elke beheersautoriteit stuurt de Commissie vóór 30 juni een jaarlijks voortgangsverslag over de tenuitvoerlegging van het programma. De jaarlijkse voortgangsverslagen bevatten:

- een tabel met de financiële tenuitvoerlegging van het programma, met vermelding van de middelen die tijdens het kalenderjaar voor iedere maatregel aan de begunstigen werden uitbetaald;
- toezichttabellen met kwantitatieve informatie op basis van gemeenschappelijke output- en resultaatindicatoren.

De Commissie registreert alle toezichtgegevens in een informatiesysteem voor plattelandsontwikkeling (ISPO).

Het ENPO draagt bij aan de validatie van de indicatoren voor het toezicht en genereert informatiebladen die een momentopname weergeven van de voortgang van de tenuitvoerlegging in elke lidstaat en voor elk POP, alsook voor de meeste afzonderlijke maatregelen. Voor meer informatie over de voortgang van de tenuitvoerlegging van POP's, [klik hier](#).

Aanvullende informatie:

- [Financiële en fysieke indicatoren op het niveau van de EU-27 en de lidstaten](#)
- [Outputindicatoren per maatregel op het niveau van de EU-27](#)

Voor meer informatie over de evaluatie van POP's en het GTEK in het algemeen, zie de website van het [Europees evaluatienetwerk](#).

1.2. Beleid voor plattelandontwikkeling in cijfers

In het licht van de [strategische richtsnoeren van de EU](#) voor de periode 2007-2013 hebben de 27 lidstaten van de EU, op basis van een analyse van hun eigen behoeften, hun nationale strategieën voor plattelandontwikkeling ontwikkeld. Aan de hand van de nationale/regionale programma's voor plattelandontwikkeling 2007-2013 worden de nationale strategische doelstellingen bereikt middels maatregelen die worden medegefinancierd door het ELFPO.

De beheersautoriteit van elk POP houdt samen met het toezichtcomité de voortgang en de resultaten van het programma bij met behulp van aan de maatregelen gekoppelde financiële, output- en resultaatindicatoren, zoals vastgesteld in het [gemeenschappelijk toezicht - en evaluatiekader](#). Deze indicatoren worden gebruikt als instrumenten om te beoordelen in hoeverre de verwachte doelstellingen (targets) zijn bereikt op het niveau van de afzonderlijke maatregelen en dat van het volledige programma.

Elk jaar stelt het ENPO op basis van POP-toezichtgegevens die aan de Commissie worden verstrekt, beknopte informatiebladen ter beschikking over de voortgang van de POP's op EU-niveau. Deze momentopnamen vormen een hulpmiddel om snel na te gaan wat de stand van zaken is van het plattelandontwikkelingsbeleid van de Unie, laten het verband zien tussen gebruikte middelen en resultaten, en bieden geïnteresseerde gebruikers een gedocumenteerd inzicht in de programma's. De verstrekte informatie betreft alle 27 lidstaten van de Unie en omvat 88 nationale en regionale programma's.

U kunt de brochure "Plattelandontwikkelingsbeleid in cijfers" ook downloaden. [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#)]

Meer gedetailleerde informatie over de financiële en outputindicatoren kan nog steeds worden gevonden in de [indicatortabellen voor POP-toezicht](#).

1.2.1. Thematische informatiebladen

Deze reeks informatiebladen geeft een duidelijk beeld van de beleidssteun voor plattelandontwikkeling per thema, met speciale aandacht voor de verbanden tussen de beleidsprioriteiten, de uitvoeringsmaatregelen en de werkelijke resultaten in de praktijk. De thematische informatiebladen illustreren op beknopte wijze het conceptuele kader waarop de beleidssteun berust (de prioriteiten die op EU-niveau zijn vastgesteld en de vertaling daarvan in de praktijk) en beschrijft de middelen (maatregelen) waarmee de prioriteiten ten uitvoer worden gelegd. Zij geven ook informatie over mogelijke begunstigden, doelgroepen en steungebieden, over de totale begrotingsvoorzieningen en uitgaven op het niveau van de EU-27, en over de bereikte resultaten. Tot slot bevatten zij specifieke voorbeelden van steunmaatregelen in de vorm van een beschrijving van projecten afkomstig uit [de POP-projectdatabase van het ENPO](#).

- Thematisch informatieblad Nr. 1 – Bevorderen van kennisoverdracht en investeren in menselijk kapitaal [[PDF](#) [en](#)]
- Thematisch informatieblad Nr. 2 - Investeren in fysiek kapitaal en modernisering [[PDF](#) [en](#)]
- Thematisch informatieblad Nr. 3 – Bevorderen van landbouwproductie met erkende kwaliteitskeurmerken/normen [[PDF](#) [en](#)]
- Thematisch informatieblad Nr. 4 – Steun voor markttoetreding aan landbouwbedrijven in nieuwe lidstaten [[PDF](#) [en](#)]

- Thematisch informatieblad Nr. 5 – Behoud van natuurlijke hulpbronnen en agrarische landschappen in de EU [[PDF en](#)]
- Thematisch informatieblad Nr. 6 – Ondersteuning van de bosbouw [[PDF en](#)]
- Thematisch informatieblad Nr. 7 – Aanmoediging van diversificatie in de plattelandseconomie [[PDF en](#)]
- Thematisch informatieblad Nr. 8 – Verbetering van de levenskwaliteit in plattelandsgebieden [[PDF en](#)]

Gedetailleerde informatie over de financiële en outputindicatoren is te vinden in de [indicatortabellen voor POP-toezicht](#).

1.2.2. Informatiebladen over POP's

De informatiebladen over POP's bevatten een momentopname van de vorderingen die zijn geboekt bij elk van de in de Unie uitgevoerde programma's voor plattelandontwikkeling door actuele informatie te verstrekken over: de financiële uitvoering van de programma's (totale overheidsuitgaven); de globale voortgang van het POP in termen van output (beknopte informatie over de belangrijkste maatregelen); en de resultaten afgezet tegen de doelstellingen voor 2007-2013. Er wordt informatie gegeven op nationaal en regionaal niveau. Een samenvatting betreffende de EU-27 is ook beschikbaar. U kunt alle documenten [hier](#) vinden.

1.2.3. Informatiebladen over de maatregelen

In deze sectie wordt informatie gegeven over de stand van zaken van de POP-maatregelen in de EU-27. De informatiebladen tonen aan de hand van de bereikte output (laatst beschikbare actuele gegevens) de voortgang die is geboekt op het niveau van afzonderlijke maatregelen en vergelijken deze met de doelstellingen voor de gehele programmeringsperiode 2007-2013:

As	Maatregel	Informatiebladen over de maatregelen
As 1	111 – Beroepsopleiding en voorlichting	[PDF en]
	112 – Vestiging van jonge landbouwers	[PDF en]
	113 – Vervroegde uittrekking	[PDF en]
	114 – Gebruik van adviesdiensten	[PDF en]
	115 - Oprichting van diensten ter ondersteuning van het bedrijfsbeheer, bedrijfsverzorgingsdiensten en bedrijfsadviesdiensten	Gegevens niet beschikbaar
	121 - Modernisering van landbouwbedrijven	[PDF en]
	122 - Verbetering van de economische waarde van bossen	[PDF en]
	123 - Verhoging van de toegevoegde waarde van land- en bosbouwproducten	[PDF en]
	124 - Samenwerking ter bevordering van de ontwikkeling van nieuwe producten, procedés en technologieën in de landbouw-, voedingsmiddelen- en bosbouwsector	[PDF en]
	125 – Infrastructuur voor de ontwikkeling en aanpassing van de land- en bosbouw	[PDF en]
	126 – Herstel van agrarisch productiepotentieel	Gegevens niet

		beschikbaar
	131 – Naleving van op EU-wetgeving gebaseerde normen	Gegevens niet beschikbaar
	132 - Deelname door landbouwers aan voedselkwaliteitsprogramma's	[PDF]
	133 - Voorlichtings- en afzetbevorderingsacties	Gegevens niet beschikbaar
	141 - Semizelfvoorzieningsbedrijven	Gegevens niet beschikbaar
	142 - Producentengroeperingen	Gegevens niet beschikbaar
	143 - Verlening van advies- en voorlichtingsdiensten aan landbouwers	Gegevens niet beschikbaar
	144 - Bedrijven die ten gevolge van de hervorming van een gemeenschappelijke marktordening worden geherstructureerd	Gegevens niet beschikbaar
As 2	211 - Betalingen voor natuurlijke handicaps aan landbouwers in berggebieden	[PDF]
	212 - Betalingen voor handicaps aan landbouwers in andere gebieden dan berggebieden	[PDF]
	213 - Natura 2000-betalingen en betalingen in verband met Richtlijn 2000/60/EG	[PDF]
	214 - Agromilieubetalingen	[PDF]
	215 - Dierenwelzijnsbetalingen	[PDF]
	216 - Niet-productieve investeringen	[PDF]
	221 - Eerste bebossing van landbouwgrond	[PDF]
	222 - Eerste totstandbrenging van boslandbouwsystemen op landbouwgrond	Gegevens niet beschikbaar
	223 - Eerste bebossing van andere grond dan landbouwgrond	[PDF]
	224 - Natura 2000-betalingen	[PDF]
	225 - Bosmilieubetalingen	[PDF]
	226 - Herstel van bosbouwpotentieel en het treffen van preventieve maatregelen	[PDF]
	227 - Niet-productieve investeringen	[PDF]
As 3	311 - Diversificatie naar niet-agrarische activiteiten	[PDF]
	312 - Steun voor de oprichting en ontwikkeling van micro-ondernemingen	[PDF]
	313 - Bevordering van toeristische activiteiten	[PDF]
	321 - Basisvoorzieningen voor de plattelandseconomie en -bevolking	[PDF]
	322 - Dorpsvernieuwing en -ontwikkeling	[PDF]
	323 - Instandhouding en opwaardering van het landelijke erfgoed	[PDF]
	331 – Opleiding en informatie	Gegevens niet beschikbaar
	341 - Verwerving van vakkundigheid, dynamisering en uitvoering van plaatselijke ontwikkelingsstrategieën	Gegevens niet beschikbaar
As 4	Axis 4 – Aantal plaatselijke groepen	[PDF]
	Axis 4 – Aantal projecten en begunstigden	[PDF]
	421 - Uitvoering van samenwerkingsprojecten	[PDF]

431 - Beheer van de plaatselijke groep, verwerving van vakkundigheid, dynamisering	[PDF en]
--	--------------------------

1.2.4. Indicatortabellen voor POP-toezicht

In elke lidstaat houden de beheersautoriteit en het toezichtcomité toezicht op elk programma voor plattelandsontwikkeling (POP) aan de hand van financiële, output- en resultaatindicatoren. Elke beheersautoriteit stuurt de Commissie vóór 30 juni een jaarlijks voortgangsverslag over de tenuitvoerlegging van het programma. De Commissie registreert alle toezichtgegevens in een informatiesysteem voor plattelandsontwikkeling (ISPO). Het ENPO draagt bij aan de validatie van de toezichtindicatoren en de uitwerking van beknopte overzichten die laten zien hoe ver de uitvoering van de POP's gevorderd is op het niveau van de EU-27. De betreffende grafieken kunnen [online](#) worden geraadpleegd.

Op basis van de gegevens die door de beheersautoriteiten worden verstrekt in de jaarlijkse voortgangsverslagen zijn beknopte tabellen met begeleidende grafieken samengesteld die een beeld geven van de vooruitgang bij de uitvoering van de POP's in de Unie aan de hand van **financiële en fysieke indicatoren** (met name outputindicatoren). Download hier de samenvattingen voor de EU-27: overheidsuitgaven POP [[PDF en](#)] en de POP-outputs [[PDF en](#)].

De financiële gegevens – inclusief de totale overheidsuitgaven en ELFPO-bijdrage – zijn per lidstaat en op het niveau van de EU-27 geaggregeerd om een beeld te geven van de staat van de POP-uitgaven per as en per maatregel in de loop der jaren. Er wordt ook een vergelijking gemaakt met de totale begroting die is toegekend voor de programmeringsperiode 2007-2013 (totale begroting na uitvoering van de 'gezondheidscontrole' voor het GLB). De financiële gegevens worden rechtstreeks samengesteld en verstrekt door DG AGRI.

Ook outputindicatoren (per as en per maatregel) worden geaggregeerd per lidstaat en op EU-niveau aangeboden. Een vergelijking met de output-doelstellingen voor 2007-2013 laat de voortgang bij de uitvoering van de programma's zien. Voor meer details over de outputindicatoren per maatregel – inclusief uitsplitsing naar lidstaat – wordt u verwezen naar de speciale [webpagina](#). Voor een complete lijst van de outputindicatoren en de bijbehorende fiches, zie bijlage 3.H van het [GTEK](#).

1.3. POP-projectdatabase

Deze [database](#) laat zien hoe het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling (ELFPO) in de praktijk is gebruikt door "ondernemers" op het platteland in heel de Unie. De database bevat gedetailleerde informatie over projecten voor plattelandsontwikkeling, variërend van het type gefinancierde projecten tot de wijze waarop toegang tot financiering werd verkregen. De databank bevat projecten uit alle EU-landen en heeft betrekking op alle POP-assen. Om informatie te vinden over het soort project waarin u geïnteresseerd bent, hoeft u alleen maar in de tabel van de database te zoeken.

1.4. Verbetering van de tenuitvoerlegging

De verbetering van de tenuitvoerlegging van het EU-beleid voor plattelandontwikkeling is een kerndoelstelling van het ENPO. Een van de voornaamste manieren om dit te doen, is het uitvoeren van analyses gericht op:

- een beter begrip van de toepassing van het beleid in de praktijk;
- het beoordelen van de aspecten die goed werken en de aspecten die verbeterd kunnen worden;
- het verschaffen van kennis ter onderbouwing van besluitvormingsprocessen in de lidstaten en op Europees niveau.

De analysewerkzaamheden van het ENPO worden op verschillende wijzen uitgevoerd. Onder andere door middel van:

- thematische werkgroepen
- focusgroepen van het ENPO-coördinatiecomité en het Leader-subcomité
- gemeenschappelijke thematische initiatieven van nationale plattelandnetwerken (NPN's)
- specifiek voor themabijeenkomsten van het ENPO opgestelde werkdocumenten
- regelmatige analyses van de tenuitvoerlegging van POP's

De geanalyseerde onderwerpen kunnen ruwweg in drie groepen worden ingedeeld:

1. horizontale onderwerpen die verband houden met algemene uitvoeringskwesties. Deze worden hieronder besproken:
 - [Plattelandstypologieën en doelgerichtheid](#)
 - [Verbanden tussen de landbouw en de plattelandseconomie in brede zin](#)
 - [Collectieve goederen en diensten in de landbouwsector](#)
 - [Uitvoeringsmechanismen van het EU-beleid voor plattelandontwikkeling](#)
2. Thematische kwesties. Meer informatie is beschikbaar in deze [sectie](#).
3. POP's en de bijbehorende maatregelen. Deze informatie vindt u [hier](#).

De uitkomsten van de analyses en de thematische activiteiten van het ENPO worden bekendgemaakt via specifieke forums, de ENPO-publicaties en andere verspreidingsmechanismen. Klik [hier](#) voor meer informatie over de ENPO-publicaties.

1.4.1. Typologieën en gerichte aanpak

De plattelandsgebieden in de Unie verschillen aanzienlijk op het gebied van fysieke, sociaal-economische, ecologische en institutionele kenmerken. Deze diversiteit is een van Europa's voornaamste rijkdommen, maar maakt het voor veel lidstaten lastig om plattelandsgebieden nauwkeurig te definiëren. Deze definitie is essentieel om het EU-beleid voor plattelandontwikkeling te kunnen ontwerpen en ervoor te zorgen dat het een goede aanvulling vormt op andere EU-fondsen voor de ontwikkeling van plattelandsgebieden, met name gebieden met verschillende behoeften.

Thematische werkgroep 1 werd in 2009 opgezet om deze kwesties aan te pakken en specifiek om de doelmatigheid van de programma's voor plattelandontwikkeling (POP's) te verbeteren teneinde gericht te kunnen inspelen op de specifieke territoriale kenmerken en behoeften van plattelandsgebieden. Onder voorzitterschap van de Commissie (directoraat-generaal Landbouw en

Plattelandsontwikkeling – DG AGRI) voerde de werkgroep een diepgaande analyse uit van 23 nationale en 12 regionale POP's voor de periode 2007-2013.

Bevindingen

De OESO-definitie van plattelandsgebieden**, die door de Commissie aan de lidstaten is voorgesteld, werd slechts in een klein deel van de nationale en regionale POP's gehanteerd. De bevindingen van de werkgroep wijzen erop dat deze definitie in veel lidstaten mogelijk niet aan de behoeften voldoet. Lidstaten en regio's gebruiken in plaats daarvan een grote verscheidenheid aan territoriale definities om hun POP-maatregelen gericht uit te voeren. Afhankelijk van hun benaderingswijze kunnen deze grofweg worden aangemerkt als sectorgericht (bijv. land- en bosbouw) of gebiedsgericht (bijv. gebieden die in aanmerking komen voor maatregelen onder as 3). Onder de lidstaten bestaat er een sterk bewustzijn van de noodzaak om de EU-fondsen duidelijk van elkaar af te bakenen, alsook van het complementaire potentieel van het ELFPO en andere fondsen, vereisten om te kunnen voldoen aan de ontwikkelingsbehoeften in de plattelandsgebieden van de Unie.

(**) De Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) definieert overwegend rurale gebieden als gebieden waar meer dan 50 % van de bevolking in plattelandsgemeenten leeft. Plattelandsgemeenten zijn gemeenten met een bevolkingsdichtheid van minder dan 150 inwoners per km².

Bouwstenen voor een aangepaste typologie van plattelandsgebieden

Gezien de diversiteit van de plattelandsgebieden in de Unie is het belangrijk dat alle lidstaten en regio's niet alleen een geschikte definitie van plattelandsgebieden gebruiken maar ook de mogelijkheid hebben om een typologie van plattelandsgebieden te hanteren die op de betreffende context is toegesneden. In dit verband werden er drie "bouwstenen" voorgesteld, die kunnen worden gebruikt bij de ontwikkeling van een typologie van plattelandsgebieden:

- graad van fysieke handicap;
- ecologische kwetsbaarheid; en
- sociaal-economische achterstand.

Het gewicht dat aan elk van deze bouwstenen wordt toegekend, kan worden gebruikt om afzonderlijke typologieën te creëren die toegesneden zijn op de specifieke kenmerken van de lidstaat of de regio. Iedere bouwsteen is samengesteld uit afzonderlijke factoren (zie tabel) en iedere factor kan worden gemeten aan de hand van een specifieke reeks indicatoren.

BOUWSTENEN VOOR EEN AANGEPASTE TYPOLOGIE VAN PLATTELANDSGEBIEDEN	
Bouwstenen	Factoren
Definitie van platteland	1 Bevolkingsdichtheid
	2 Stedelijke gebieden
	3 Grondgebruik
Bouwsteen 1-Fysieke handicap	4 Fysieke handicap
Bouwsteen 2-Ecologische kwetsbaarheid	5 Ecologische kwetsbaarheid
Bouwsteen 3-Sociaal-economische achterstand	6 Demografie
	7 Sociaal-economische problemen
	8 Economische structuur
	9 Toegang tot stedelijke diensten/economie

Op deze wijze kunnen specifieke typologieën worden ontwikkeld die kunnen worden gebruikt voor het voeren van een gericht beleid voor plattelandsontwikkeling. Bij het ontwikkelen van een typologie moet ook rekening worden gehouden met de mogelijkheden die deze biedt om de “nieuwe uitdagingen” voor het beleid voor plattelandsontwikkeling aan te pakken. De indicatoren die betrekking hebben op deze kwesties laten zich echter niet onder een gemeenschappelijke noemer scharen.

Belangrijkste verslagen

- Verslag TWG1 Fase 1 [PDF [en](#)]
- Verslag TWG1 Fase 2 [PDF [en](#)]
- Eindverslag TWG1 [PDF [en](#)], Bijlage 1 [PDF [en](#)], Bijlage 2 [PDF [en](#)], Bijlage 3 [PDF [en](#)], Bijlage 4 [PDF [en](#)]
- Brochure TWG1 [PDF [en](#) [de](#) [es](#) [fr](#) [it](#) [pl](#)]
- De verkorte versie van het eindverslag is bedoeld om de voornaamste bevindingen van het eindverslag toegankelijker te maken voor het algemeen publiek. Het bevat secties over elk van de belangrijkste onderdelen van het werk van TWG1 (bijv. het gebruik van de OESO-definitie, complementariteit en afbakening, mogelijke bouwstenen voor een toekomstige plattelandstypologie): [PDF [de](#) [en](#) [es](#) [fr](#) [it](#) [pl](#)]

Aanvullende informatie, zoals artikelen en casestudy's, vindt u op deze [webpagina](#).

1.4.2. Landbouw en plattelandseconomie

Thematische Werkgroep 2 werd in maart 2009 opgezet om de verbanden tussen de landbouw en de plattelandseconomie in brede zin te onderzoeken. Het hoofddoel was om de potentiële synergie en/of conflicten tussen de landbouw en de plattelandseconomie in verschillende plattelandsgebieden in de Unie vast te stellen en te beschrijven. De werkgroep, die werd voorgezeten door de Europese Commissie (directoraat-generaal Landbouw en Plattelandsontwikkeling - DG AGRI) en bestond uit nationale experts, gaf leiding aan het onderzoek dat gericht was op:

- een input/output-analyse in 18 kleine regio's (NUTS 31) die verschillende soorten plattelandsgebieden in de Unie vertegenwoordigen;

- een analyse van zes programma's voor plattelandontwikkeling (POP's) voor de periode 2007-2013 die betrekking hebben op de gekozen regio's.

Bevindingen

De uitkomsten van de input/output-analyse in de 18 regio's toonden aan dat de verbanden tussen de landbouw en de rest van de lokale/regionale economie over het algemeen sterker en positiever zijn dan valt af te leiden uit de statistieken, die vaak laten zien dat de landbouw slechts een klein deel van het plaatselijke bruto binnenlands product (BBP) of de werkgelegenheid uitmaakt. Vastgesteld werd dat de landbouw een "essentiële factor" vormt voor de plaatselijke economie in 14 van de 18 onderzochte regio's en nauw verbonden is met sectoren als voedselverwerking, hotels en catering, en de handel.

Belangrijke factoren die van invloed zijn op de relatie tussen de landbouw en andere sectoren zijn onder meer:

- natuurlijke sterke punten (bodemkwaliteit, klimaat, plaatselijke toeristische attracties);
- de aanwezige infrastructuur;
- de globale kracht van de nationale economie;
- het onderwijs- en opleidingsniveau en het ondernemend vermogen van de plaatselijke bevolking;
- toegang tot financiële steun, die met name afhankelijk is van de complexiteit van de aanvraagprocedures, de omvang van de financiering en de snelheid van de besluitvorming.

Beleidsimplicaties

Op grond van de analyse van de POP's en andere programmeringsdocumenten in een derde deel van de 18 aanvankelijk geselecteerde regio's kon een aantal belangrijke beleidsimplicaties worden geconstateerd.

- Hoewel een aantal programmeringsdocumenten voor plattelandontwikkeling melding maken van het belang om de koppeling tussen landbouw en plattelandontwikkeling te versterken, is hun benadering ver van samenhangend. Bovendien zijn zij vaak niet coherent als het erop aankomt de gestelde doelen te vertalen in prioriteiten/doelstellingen en maatregelen.
- Er werd slechts een beperkte mate van complementariteit aangetroffen tussen de POP's en andere gefinancierde programma's (op EU-, nationaal en regionaal niveau), waardoor het moeilijk werd de beschikbare financiële middelen in plattlandsgebieden op geïntegreerde wijze in te zetten. Het beleid voor plattelandontwikkeling zou zich moeten richten op de ontwikkeling en ondersteuning van een meer geïntegreerde aanpak van de complexe problemen waarmee de meeste gebieden te kampen hebben, met name door de relatie tussen de toeleverings- en verwerkende sectoren beter te benutten.
- Om de uitvoering van POP's te verbeteren, zouden de selectiecriteria voor maatregelen kunnen worden aangepast om de verbanden tussen de landbouw en andere sectoren uitdrukkelijk te erkennen. De toekenning van een hoge score aan projecten voor economische diversificatie die aangeven een koppeling te zullen leggen met plaatselijke landbouwactiviteiten – mits dit duidelijke multiplicatoreffecten oplevert (bijv. meer werkgelegenheid, hogere inkomens, enz.) – of een sterkere accentuering van milieudoelstellingen zijn twee opties in dit verband. Het ontwerp van projecten zou kunnen worden verbeterd door een doelmatiger verlening van technische ondersteuning aan potentiële investeerders met als doel de haalbaarheid van het project en de koppelingen

met de plaatselijke landbouw te versterken, alsook door – waar mogelijk – het indienen van een marketingplan verplicht te stellen.

Belangrijkste verslagen

- TWG2 - Selectie van regio's en eerste resultaten van de I/O-analyses [PDF [en](#)]
- TWG2 – Samenvatting eerste bevindingen I/O-analyses en regionale analyses [PDF [en](#)]
- TWG2 - Eindresultaten I/O-analyses en aanvullend kwalitatief onderzoek in geselecteerde regio's [PDF [en](#)]
- TWG2 - Analyse van het kader voor programmabeheer en projecten in geselecteerde regio's [PDF [en](#)]
 - Bijlage 1 – Enquêteonderzoek in 6 regio's [PDF [en](#)]
 - Bijlage 2 – Voorbeeldprojecten [PDF [en](#)]
- TWG2- Eindverslag [PDF [en](#)]
- Brochure TWG2 [PDF [en](#)] [[de](#)] [[es](#)] [[fr](#)] [[it](#)] [[pl](#)]
- Het artikel “Beleidsinzicht uit recent onderzoek” geeft een overzicht van de voornaamste bevindingen uit het eindverslag, mede gebaseerd op de meest relevante onderzoeksverslagen die al in verband met dit onderwerp gepubliceerd zijn [PDF [en](#)].

Aanvullende informatie, zoals artikelen en casestudy's, vindt u op deze [webpagina](#).

1.4.3. Levering van collectieve goederen

Collectieve goederen en diensten zijn voor iedereen toegankelijk en strekken tot gemeenschappelijk voordeel. Deze goederen en diensten worden per definitie doorgaans niet door middel van marktmechanismen geleverd. Voorbeelden van collectieve goederen die door de landbouw worden geleverd zijn: biodiversiteit van landbouwgronden, landschappen en natuurlijke hulpbronnen als water en bodem. Daarnaast heeft de landbouw invloed op economische of sociale collectieve goederen, zoals de ontwikkeling van dynamische en welvarende plattelandsgemeenschappen. Tegenwoordig kan, gegeven de grote technologische en technische veranderingen die de landbouw heeft doorgemaakt (die mede hebben geleid tot een intensiever bodemgebruik en het verlaten van marginale landbouwgronden), de levering van collectieve goederen niet meer als vanzelfsprekend worden beschouwd. Beleidsoptreden is vereist om deze ontwikkelingen tegen te gaan en om, onder andere, de voortdurende achteruitgang van veel soorten en leefgebieden te voorkomen, evenals waterschaarste, bosbranden, bodemerosie en de leegloop van het platteland. In dit opzicht biedt het landbouw- en plattelandsontwikkelingsbeleid belangrijke mogelijkheden om bij te dragen aan de levering van collectieve goederen, iets wat in toenemende mate wordt erkend door het grote publiek.

De Thematische Werkgroep 3 (TWG3) over “Collectieve goederen en overheidsinterventie” werd begin 2009 opgezet om het probleem van “collectieve goederen” aan te pakken en te onderzoeken hoe het EU-beleid voor plattelandsontwikkeling hieraan een bijdrage kan leveren. TWG3, die bestond uit nationale deskundigen en vertegenwoordigers van ngo's en die werd voorgezeten door de Commissie (directoraat-generaal Landbouw en Plattelandsontwikkeling - DG AGRI), kreeg hierbij ondersteuning van wetenschappelijke experts in de vorm van onderzoek.

Het [slotseminar](#) vond in december 2010 plaats. De opzet van het seminar was de onderzoeksresultaten te presenteren aan een grotere groep belanghebbenden en het begrip

“collectieve goederen” te verduidelijken voor een groter publiek. Ook werd aangetoond dat het begrippenkader rond collectieve goederen als gemeenschappelijke basis kan fungeren in discussies over het GLB en plattelandontwikkeling.

Bevindingen

- Het in het gemeenschappelijk landbouwbeleid ingebedde plattelandontwikkelingsbeleid stelt een reeks doeltreffende maatregelen ter beschikking om de toepassing van ecologisch verantwoorde landbouwsystemen en beheerspraktijken te stimuleren, evenals investeringen die bevorderlijk zijn voor de levering van collectieve goederen.
- Een aantal van deze maatregelen, met name agromilieumaatregelen, hebben een gunstige impact op plattelandactiviteiten doordat zij de werkgelegenheid, het toerisme en de vervaardiging van producten met een toegevoegde waarde stimuleren.
- De ontwikkeling van de kennis en vaardigheden van grondbeheerders, bijvoorbeeld door opleiding in milieubeheertechnieken of advisering over het duurzaam gebruik van hulpbronnen, bleek bijzonder doeltreffend te zijn bij het op gang brengen van gedragsveranderingen.
- De maatregelen moeten zorgvuldig worden ontworpen, aangezien deze moeten worden gekozen en uitgevoerd in overeenstemming met de plaatselijke behoeften. Met het oog op een doeltreffende, efficiënte en transparante uitvoering van die maatregelen is het essentieel om te beschikken over een werkend toezicht- en evaluatiesysteem.
- De voornaamste beleidsmaatregel ter ondersteuning van de levering van collectieve milieugoederen op landbouwgebied is de agromilieumaatregel, die de levering van milieudiensten en de toepassing van ecologisch verantwoorde landbouwpraktijken bevordert. Deze maatregel is succesvol omdat hij flexibel is en kan worden aangepast aan de plaatselijke behoeften.

Belangrijkste verslagen

- Voortgangsverslag TWG3 – november 2010 [PDF [PDF](#) [en](#)]
- Begrippenkader TWG3 [PDF [en](#)]
- Eindverslag TWG3 [PDF [en](#)]
- Brochure TWG3 [PDF [en](#) [de](#) [es](#) [fr](#) [it](#) [pl](#)]
- Het samenvattend verslag, waarvan de inhoud nog steeds “technisch” is, is gericht op een specifiek publiek met het oogmerk de bevindingen van TWG3 bondiger en gebruiksvriendelijker weer te geven [PDF [en](#)].

Aanvullende informatie, zoals artikelen en casestudy's, vindt u op deze [webpagina](#).

1.4.4. Uitvoeringsmechanismen

Het beleid voor plattelandontwikkeling van de Europese Unie wordt gezamenlijk door de Commissie en de lidstaten uitgevoerd. De Commissie is verantwoordelijk voor de goedkeuring van de programma's voor plattelandontwikkeling (POP's), alsook voor het garanderen van een goed financieel beheer van de EU-fondsen. De lidstaten stellen de nationale wettelijke en bestuurlijke procedures vast die ervoor moeten zorgen dat de EU-begrotingsmiddelen waarover zij beschikken op correcte wijze worden gebruikt.

De dagelijkse uitvoering van het beleid is de taak van de nationale autoriteiten. De uitvoering van de POP's kan verder worden gedelegeerd naar regionaal of subregionaal niveau. Het beheer en de uitvoering van het beleid voor plattelandontwikkeling vinden derhalve op verschillende niveaus plaats en verschillen sterk per land. De uitvoeringsmechanismen kunnen worden beschouwd als het geheel van processen en procedures die ervoor zorgen dat beleidsdoelstellingen worden omgezet in concrete, praktische acties.

Thematische Werkgroep 4 werd opgericht om te helpen garanderen dat het EU-beleid voor plattelandontwikkeling kan beschikken over een zo doelmatig en doeltreffend mogelijk uitvoeringssysteem. Het mandaat van de werkgroep is de ervaring met de uitvoering van programma's in de Unie te beoordelen en vast te stellen welke aspecten goed lopen, welke mogelijk verbetering behoeven en welke verbeteringen er concreet kunnen worden ingevoerd. De werkgroep onderzocht de diverse uitvoeringsmechanismen die bestaan voor de verschillende fasen van de programmeringscyclus en in de volledige uitvoeringsketen (EU, nationaal, regionaal, subregionaal, niveau van begunstigden):

- strategische en doelgerichte aanpak;
- het programmeringsproces en de financiële aspecten;
- de uitvoeringsprocedures en organisatorische aanpak (inclusief specifieke aspecten als Leader, toezicht en evaluatie, controle);
- de werking van het beginsel van partnerschap;
- complementariteit en de afstemming op het overige EU-beleid.

Bevindingen

De bevindingen van de werkgroep werden samengevat in een eindverslag dat een thematisch overzicht van de casestudy's bevat, een aantal positieve uitvoeringspraktijken die in verschillende delen van de Unie worden toegepast, alsook conclusies waarin zes gebieden worden onderscheiden waarop de uitvoering van het EU-beleid voor plattelandontwikkeling kan worden verbeterd, te weten:

- betere concentratie op de beleidsdoelen en versterking van de samenhang in de uitvoeringsketen;
- minder en eenvoudiger maatregelen ter beschikking stellen, die flexibeler te gebruiken zijn;
- specifieke voorwaarden voor Leader ontwerpen en toepassen;
- verbetering van de uitvoeringsregels (inclusief aanvragen en controles);
- verdere verbetering van het toezicht en de evaluaties als ondersteunende instrumenten voor de beleidsvorming en -implementatie;
- verbetering van de coördinatie en de informatieuitwisseling.

De resultaten en de conclusies van de TWG werden besproken tijdens het ENPO-seminar "[Verbetering van de uitvoering van de programma's voor plattelandontwikkeling in de EU](#)", dat op 9 december 2011 in Brussel plaatsvond.

Belangrijkste verslagen

- Eindverslag [[PDF](#) [en](#)]
- Eindverslag – Samenvatting en conclusies [[PDF](#) [en](#)]
- Brochure TWG4 [[PDF](#) [de](#) [en](#) [es](#) [fr](#) [it](#) [pl](#)]

Aanvullende informatie, zoals artikelen en casestudy's, vindt u op deze [webpagina](#).

1.4.5. Leader

Leader ("*Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale*", d.w.z. "Verbinding tussen acties voor de ontwikkeling van de plattelandseconomie") is een lokale ontwikkelingsmethode die lokale actoren de mogelijkheid geeft een gebied te ontwikkelen door gebruik te maken van het endogene ontwikkelingspotentieel. De Leader-aanpak vormt één van de vier assen van het plattelandsontwikkelingsbeleid van de EU voor de periode 2007-2013. Het vormt een hoeksteen van de analyses van het ENPO. Bekijk [hier](#) de Leader-sectie.

1.5. Het GLB tot 2020

Het EU-beleid voor plattelandsontwikkeling is voortdurend verder ontwikkeld om tegemoet te komen aan nieuwe uitdagingen in plattelandsgebieden. Het meest recente hervormingsproces, dat plaatsvond in het kader van de bredere hervorming van het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) van de Unie, werd in 2013 voltooid met de goedkeuring van de [basiswetgevingshandelingen voor de periode 2014-2020](#). Deze sectie bevat de bijdragen aan het openbare debat over de invulling van het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) van de Unie na 2013, dat in gang werd gezet door het directoraat-generaal Landbouw en Plattelandsontwikkeling van de Europese Commissie. Het bevat ook informatie over de [programmering betreffende plattelandsontwikkeling voor de periode 2014-2020](#).

Alvorens hij op 12 april 2010 de initiële beleidsrichtsnoeren voor het nieuwe GLB vaststelde, gaf Dacian Cioloș, Europees commissaris voor landbouw en plattelandsontwikkeling, het startschot voor een openbaar debat over de toekomst van het GLB, met de uitnodiging aan alle geïnteresseerde EU-burgers en organisaties om deel te nemen. De Europese Commissie stelde de volgende vragen om het debat op gang te brengen:

1. Wat zouden de doelstellingen van het toekomstige beleid voor plattelandsontwikkeling moeten zijn?
2. Hoe kunnen de beleidsinstrumenten doeltreffender worden gemaakt?
3. Hoe kan het beleidsbeheer worden verbeterd?

Op 14 april 2010 werden de leden van het Coördinatiecomité van ENPO tijdens een buitengewone vergadering van dit comité verzocht om het openbare debat over het GLB ook in hun respectieve landen en organisaties in gang te zetten. De leden werd gevraagd hun bijdragen voor 3 juni 2010 in te zenden. Klik [hier](#) om de bijdragen per land en de samenvatting van de bijdragen te bekijken. Naar aanleiding van dit debat presenteerde de Europese Commissie op 18 november 2010 een mededeling over "[Het GLB tot 2020](#)", waarin de alternatieven voor het toekomstige GLB worden uiteengezet.

Op 12 oktober 2011 presenteerde de Commissie een reeks [wetgevingsvoorstellen](#) voor de periode 2014-2020.

Een van de voorstellen was een ontwerpverordening betreffende steun voor plattelandsontwikkeling uit het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling (ELFPO). Dit nieuwe ELFPO-voorstel bouwt voort op de GLB-fundamenten van het beleid voor plattelandsontwikkeling en sluit nauw aan bij de groeistrategie van Europa 2020.

Na overleg en een politiek akkoord tussen de Europese Commissie, de EU-lidstaten (in de Raad) en het Europees Parlement, werden de vier [basisverordeningen](#) van het hervormde GLB in december 2013 aangenomen en gepubliceerd.

Klik voor nadere achtergrondinformatie over het openbaar debat op de volgende links:

- Toespraak van commissaris Ciolos over “De toekomst van het Europese landbouwbeleid: oproep tot een openbaar debat” (april 2010) [[PDF](#) [en](#) [fr](#)]
- Vragen over aspecten van het beleid voor plattelandsontwikkeling [[PDF](#) [en](#)]
- Presentatie van het ENPO-coördinatiecomité over het openbaar debat over het GLB na 2013 (april 2010) [[PDF](#) [en](#)]
- Samenvatting van de via het ENPO binnengekomen bijdragen (13/07/2010) [[PDF](#) [en](#)]

Voor meer informatie over het hervormingsproces van het GLB voor de periode 2014-2020, inclusief het algemene GLB-debat, verwijzen wij u graag naar de officiële website van het [directoraat-generaal Landbouw en Plattelandsontwikkeling van de Europese Commissie](#).

1.5.1. Plattelandsontwikkeling in de periode 2014-2020

Het [portaal voor plattelandsontwikkeling van het ENPO](#) vormt een brug tussen de programmeringsperiodes 2007-2013 en 2014-2020. Het benut de opgebouwde ervaring en kennis om richting te geven aan het ontwerp en de uitvoering van de toekomstige programma's voor plattelandsontwikkeling (POP's). De inhoud hiervan wordt hier in zijn geheel weergegeven (met uitzondering van nieuwsberichten en de nieuwste gebeurtenissen). Als u de Engelse versie van het portaal wilt raadplegen, helpt deze gids u om de interface te gebruiken [[PDF](#) [en](#)].

- [Beleids overzicht 2014-2020](#)
 - [Prioriteiten van plattelandsontwikkeling](#)
 - [Kennisoverdracht](#)
 - [Concurrentievermogen](#)
 - [Voedselketen](#)
 - [Ecosystemen](#)
 - [Efficiënt gebruik van hulpbronnen](#)
 - [Sociale inclusie](#)
- [Wetgeving & richtsnoeren](#)
- [POP-planning](#)
- [Tenuitvoerlegging van POP's](#)
- [Lessen uit 2007-2013](#)
 - [Programmering en tenuitvoerlegging](#)
 - [Kennisoverdracht en innovatie](#)
 - [Ondernemerschap op het platteland](#)
 - [Financiële instrumenten](#)
 - [Voedselketen](#)
 - [Milieu en klimaatverandering](#)
 - [Sociale inclusie](#)
 - [Door de gemeenschap aangestuurde lokale ontwikkeling \(community lead local development of "CCLD"\), Leader en transnationale samenwerking \(TNS\)](#)
 - [Netwerken voor plattelandsontwikkeling](#)
 - [Toezicht & evaluatie](#)

- [Toezicht en evaluatie](#)
- [Netwerken voor plattelandontwikkeling](#)
- [Door de gemeenschap aangestuurde lokale ontwikkeling](#)
- [Kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten](#)

Beleidsverzicht 2014-2020

De [Europa 2020-strategie](#) stelt dat de toekomstige economische groei van de Unie slim, duurzaam en inclusief moet zijn. Zij richt zich op vijf ambitieuze doelen op het gebied van werkgelegenheid, innovatie, onderwijs, armoedebestrijding en klimaat/energie en stelt hiervoor specifieke [kerndoelstellingen](#) vast.

Overeenkomstig de Europa 2020-strategie en de algemene GLB-doelstellingen (mededeling van de Europese Commissie over het GLB tot 2020 [[PDF](#) ^[en]]) kunnen er drie strategische langetermijndoelstellingen worden onderscheiden voor het plattelandontwikkelingsbeleid voor de periode 2014-2020:

- verbetering van het concurrentievermogen van de landbouw;
- het duurzame beheer van natuurlijke hulpbronnen en klimaatactie; en
- een evenwichtige territoriale ontwikkeling van plattelandgebieden.

Met het oog op het beheer van het beleid voor plattelandontwikkeling aan de hand van programma's voor plattelandontwikkeling (POP's) worden deze brede doelstellingen verder uitgewerkt door middel van **6 prioriteiten**, [die hieronder in detail worden uiteengezet](#):

1. [Bevordering van kennisoverdracht in de landbouw, bosbouw en plattelandgebieden](#)
2. [Verbetering van het concurrentievermogen van alle soorten landbouw en verbetering van de rendabiliteit van de landbouwbedrijven;](#)
3. [Verbetering van de organisatie van de voedselketen en het risicobeheer in de landbouw](#)
4. [Herstel, behoud en verbetering van ecosystemen die afhankelijk zijn van land- en bosbouw;](#)
5. [Bevordering van het efficiënt gebruik van hulpbronnen en ondersteuning van de overgang naar een koolstofarme en klimaatbestendige economie in de landbouw-, voedings- en bosbouwsector](#)
6. [Bevordering van sociale integratie, armoedebestrijding en economische ontwikkeling in plattelandgebieden.](#)

Voor iedere POP-prioriteit worden vervolgens specifieke steungebieden (aandachtsgebieden) vastgesteld. De POP-prioriteiten en aandachtsgebieden vormen het uitgangspunt voor de programmering en de uitrol van de steun van het Europees Landbouwfonds voor Plattelandontwikkeling (ELFPO) aan plattelandgebieden in de Unie. Diverse EU-fondsen bieden steun aan plattelandgebieden die een aanvulling vormt op de steun van het ELFPO, te weten: het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO), het Europees Sociaal Fonds (ESF), het Cohesiefonds (CF) en het Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij (EFMZV). Teneinde een hogere Europese toegevoegde waarde te leveren en de samenwerkingsvoordelen te maximaliseren, zullen alle Europese structuur- en investeringsfondsen (ESI-fondsen) hun steun gedurende de periode 2014-2020 concentreren op het bereiken van de EU2020-kerndoelstellingen.

De steunmaatregelen zullen op elkaar worden afgestemd door middel van een gemeenschappelijk strategisch kader (GSK).

Via gemeenschappelijke bepalingen inzake de structuurfondsen ([zie](#) de basiswetgevingshandelingen betreffende de [Europese structuur- en investeringsfondsen](#) (ESI) voor de periode 2014-2020) zijn alle ESI-fondsen in een overkoepelende gemeenschappelijke wetgeving ondergebracht die de regels waar mogelijk en waar gepast harmoniseert en vereenvoudigt. De 11 thematische doelstellingen die in deze bepalingen zijn vastgesteld [[PDF](#) ^{enl}] vormen een afspiegeling van de EU2020-prioriteiten. De gemeenschappelijke strategische aanpak van de EU zal voor iedere lidstaat worden vertaald in een **partnerschapscontract**, waarin de lidstaat vastlegt hoe hij de verschillende soorten beleid op elkaar zal afstemmen en de ESI-fondsen zal gebruiken (voor nadere informatie over de partnerschapscontracten – of partnerschapsovereenkomsten – [klik hier](#)).

Europa 2020-strategie	
Gemeenschappelijk strategisch kader (GSK) Heeft betrekking op ELFPO, EFRO, ESF, Cohesiefonds en EFMZV, en vertaalt EU2020 door middel van gemeenschappelijke thematische doelstellingen die moeten worden bereikt aan de hand van kernacties in het kader van elk van de fondsen	
Partnerschapscontract Nationaal document waarin wordt uiteengezet hoe de fondsen zullen worden ingezet ter verwezenlijking van de EU2020-doelstellingen	
Beleid voor plattelandsontwikkeling: ELFPO	Overige ESI-fondsen (EFRO, ESF, CF, EFMZV) Innovatie, milieu en klimaat Verandering als horizontale doelstelling
6 prioriteiten	
1. Bevordering van kennisoverdracht en innovatie in de landbouwsector, de bosbouwsector en plattelandsgebieden	4. Herstel, behoud en versterking van ecosystemen die afhankelijk zijn van de land- en bosbouw
2. Versterking van het concurrentievermogen van alle soorten landbouw en de rendabiliteit van landbouwbedrijven	5. Bevordering van het efficiënte gebruik van hulpbronnen en ondersteuning van de omschakeling naar een koolstofarme en klimaatbestendige economie in de landbouw-, de voedingsmiddelen- en de bosbouwsector
3. Verbetering van de organisatie van de voedselketen en van het risicobeheer in de landbouwsector	6. Bevordering van sociale inclusie , armoedebestrijding en economische ontwikkeling in plattelandsgebieden
Programma('s) voor plattelandsontwikkeling	

Met dit kader behoudt het beleid voor plattelandsontwikkeling zijn eigen identiteit en zal het worden uitgevoerd op grond van een specifieke verordening (EU-verordening nr. 1305/2013 inzake steun voor plattelandsontwikkeling [[PDF](#) ^{enl}]) en van gemeenschappelijke financiële en beheersbepalingen voor het GLB als geheel (EU-verordening nr. 1306/2013 inzake "horizontale" GLB-kwesties als financiering en controle [[PDF](#) ^{enl}]).

(Meer informatie over het hervormingsproces van het GLB voor de periode 2014-2020 is beschikbaar in de sectie [GLB tot 2020](#))

Prioriteiten van plattelandsontwikkeling

1. Kennisoverdracht - bevordering van kennisoverdracht en innovatie in de landbouwsector, de bosbouwsector en plattelandsgebieden

De prioriteit in het kort

Kennis, vaardigheden en innovatie vormen het fundament van duurzame ontwikkeling. Op het gebied van plattelandontwikkeling heeft het stimuleren van innovatie een lange traditie. De bevordering van kennisoverdracht en innovatie is een **horizontale prioriteit** voor de programmeringsperiode 2014-2020. De lidstaten hadden al maatregelen betreffende kennisoverdracht en investeringen gepland met het oog op de bevordering van innovatie. Deze maatregelen blijven in de periode 2014-2020 van kracht. Het [Europees innovatiepartnerschap \(EIP\) voor een productieve en duurzame landbouw](#) is een van de voornaamste nieuwe instrumenten die zijn gecreëerd om bestaande beleidsregelingen aan elkaar te koppelen, samenwerking tussen partners te bevorderen en bruggen te bouwen tussen onderzoekers en plattelandbedrijven. Klik hier voor meer informatie over deze prioriteit [[PDF en](#)]

Steungebieden

1. Versterking van innovatie en de kennisbasis in plattelandgebieden.
2. Versterking van onderzoeks- en innovatieverbanden in de land- en bosbouw.
3. Bevordering van permanente educatie en beroepsopleiding in de landbouw- en bosbouwsector.

Lessen uit de periode 2007-2013

Links naar relevant ENPO-onderzoek dat meer inzicht verschaft over de wijze waarop kennisoverdracht en innovatie kunnen worden ondersteund met een doeltreffende programmering en uitvoering van POP's.

- Rural Review 16 (Kennisoverdracht en innovatie in het beleid voor plattelandontwikkeling (mei 2013) [[PDF en](#)]). Dit nummer van "EU Rural Review" bevat een bondig overzicht van de bestaande inzichten betreffende innovatie op het gebied van plattelandontwikkeling en een indruk van de toekomstige uitdagingen en kansen. Het beoogt deze inzichten te delen en een bijdrage te leveren aan de integratie van kennisuitwisseling en innovatie in het toekomstige beleid voor plattelandontwikkeling.
- Het [portaal voor kennisoverdracht en innovatie](#) is een hulpmiddel met uiteenlopende informatie over instellingen, projectvoorbeelden en initiatieven die kennisoverdracht en innovatie in plattelandgebieden bevorderen.
- De resultaten van de ENPO-focusgroep die heeft onderzocht hoe kennisoverdracht en innovatie als prioriteit kan worden bevorderd in het kader van de programma's voor plattelandontwikkeling voor de periode 2014-2020, worden in de volgende documenten weergegeven:
 - Het verslag van Fase I [[PDF en](#)] en de samenvatting [[PDF en](#)] geven een beeld van de bevindingen uit de eerste werkfase (juli tot december 2012). Verder zijn er twee afzonderlijke bijlagen:
 - Bijlage 1 – Overzicht van voorbeelden waarmee kennisoverdracht & innovatie worden ondersteund [[PDF en](#)];
 - Bijlage 2 – Achtergrondartikel [[PDF en](#)].
 - De verslagen over Fase II geven een samenvatting van de bevindingen uit de tweede werkfase (februari tot juni 2013):
 - Verslag over innovatiebemiddeling [[PDF en](#)] en Bijlage 2 met studiemateriaal en informatie over actoren die innovatie ondersteunen [[PDF en](#)]

- Verslag over de operationele groepen van EIP's [[PDF](#) [en](#)]
- Rural Review 2 (Creativiteit en innovatie bij plattelandsontwikkeling in de EU (december 2009) [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [es](#) [de](#) [it](#) [pl](#) [hr](#)]). Dit nummer van EU Rural Review besteedt aandacht aan diverse soorten innovatie en creativiteit in Europese plattelandsgebieden.

Vorbereiding op 2014-2020

Links naar informatiebronnen van de Unie en de lidstaten die nuttig zijn bij de programmering en uitvoering van de prioriteiten voor plattelandsontwikkeling in de periode 2014-2020.

- [Richtsnoeren voor de toepassing van het EIP in programma's voor plattelandsontwikkeling \(ontwerp juli 2013\)](#), DG Landbouw en Plattelandsontwikkeling
- [Europees innovatiepartnerschap "Productieve en duurzame landbouw"](#)
- [Seminar "Programmering van innovatie: Hoe de toolkit voor plattelandsontwikkeling het meest doeltreffend kan worden gebruikt voor de toepassing van het EIP"](#), Madrid, 26-27 juni 2013
- [Verslag en presentaties van de Teagasc Conferentie 2013 over kennisoverdracht](#), Dublin, 12, 13 en 14 juni 2013
- [Conferentie "Het EIP voor een productieve en duurzame landbouw – prioriteiten en uitvoeringsmechanismen"](#), Brussel, 19 november 2012
- [Conferentie "Verbetering van innovatie en de levering van onderzoek in de Europese landbouw"](#), Brussel, 7 maart 2012

Voorbeelden van de uitvoering van POP's

Zoek naar nuttige voorbeelden van ELFPO-projecten (bijv. met betrekking tot adviesdiensten, kennisoverdracht of innovatie), relevante casestudy's en verhalen over de succesvolle uitvoering van POP's in dit Excel-bestand ([hier downloaden](#)).

2. Concurrentievermogen - versterking van het concurrentievermogen van alle soorten landbouw en de rendabiliteit van landbouwbedrijven

De prioriteit in het kort

Er zijn diverse factoren die een bedreiging vormen voor het inkomen van landbouwers. Alle landbouwers moeten er derhalve naar blijven streven hun concurrentiekracht te vergroten. In sommige gevallen is herstructurering noodzakelijk. Aangezien slechts zes procent van de landbouwondernemers jonger is dan 35, moeten jongeren sterker worden aangemoedigd om hun energie en ideeën op de landbouwsector te richten.

Steungebieden

1. Het faciliteren van de herstructurering van landbouwbedrijven met ernstige structurele problemen (met name landbouwbedrijven met een geringe marktdeelneming, marktgerichte landbouwbedrijven in bepaalde sectoren en landbouwbedrijven die hun landbouwactiviteiten moeten diversifiëren).
2. Het faciliteren van een evenwichtige leeftijdsstructuur in de landbouwsector.

Lessen uit de periode 2007-2013

Links naar relevant ENPO-onderzoek dat meer inzicht verschaft over de wijze waarop het concurrentievermogen kan worden ondersteund met een doeltreffende programmering en uitvoering van POP's.

- Rural Review 5 (Stimuleren van het concurrentievermogen van de landbouw-, agrovoedings- en bosbouwsector in de EU [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [es](#) [de](#) [it](#) [pl](#)]) besteedt aandacht aan de ondersteuning van de landbouw, de bosbouw en de agrovoedingsindustrie door het combineren van concurrentiekracht en multifunctionaliteit.
- [Lokaal voedsel en korte toeleveringsketens](#) – pagina met inleiding over het onderwerp en relevante links naar EU-acties voor het promoten van landbouwproducten, onderzoeken en voorbeelden van projecten.
- Rural Review 12 (Lokaal voedsel en korte toeleveringsketens [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [es](#) [de](#) [it](#) [pl](#) [hr](#)]) laat zien hoe POP's bijdragen aan de bevordering van de lokale voedselproductie en korte toeleveringsketens
- Bibliotheek over ondernemerschap op het platteland met materiaal en projectvoorbeelden betreffende [korte toeleveringsketens](#)
- De ELFPO-projectbrochure over voeding [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#)] bevat voorbeelden van het grote aantal voordelen dat lidstaten kunnen halen uit voedingsgerelateerde plattelandsontwikkelingsactiviteiten in het kader van het GLB.
- [Het portaal voor jongeren en jonge landbouwers](#) bevat relevante informatie en bronnen over de beschikbare steun voor jonge landbouwers en jongeren in de plattelandsgedebieden in de Unie. Met name het "[Thematisch initiatief inzake jongeren](#)" van het ENPO heeft gezocht naar manieren om de POP-steun aan projecten met betrekking tot jongeren te verbeteren.
- De ELFPO-projectbrochure over jonge landbouwers en jongeren op het Europese platteland [[PDF](#) [en](#)] bevat een selectie projectvoorbeelden die laten zien hoe het ELFPO kan helpen om ontwikkelingskansen te bieden aan jonge landbouwers en jongeren op het Europese platteland.

Voorbeelden van de uitvoering van POP's

Zoek naar nuttige voorbeelden van ELFPO-projecten (bijv. betreffende concurrentievermogen, jonge landbouwers of de kwaliteit van landbouwproducten), relevante casestudy's en verhalen over de succesvolle uitvoering van POP's in dit Excel-bestand ([hier downloaden](#)).

3. Voedselketen - verbetering van de organisatie van de voedselketen en van het risicobeheer in de landbouwsector

De prioriteit in het kort

Wanneer de positie van landbouwers in de voedingsmiddelenketen relatief zwak is, kunnen zij er baat bij hebben zichzelf beter te organiseren om zo hun inkomstenmogelijkheden te verruimen. Eén manier om dit te bereiken is via lokale markten en korte toeleveringsketens. Instrumenten voor risicobeheer zijn nodig om landbouwers te helpen beter om te gaan met de onzekerheid die voortvloeit uit problemen met het weer, dierziekten en marktschommelingen.

Steungebieden

1. Het beter integreren van de primaire producenten in de voedselketen aan de hand van kwaliteitsregelingen, afzetbevordering op plaatselijke markten en korte toeleveringsketens, producentengroeperingen en brancheorganisaties.
2. Het steunen van risicobeheer op landbouwbedrijven.

Lessen uit de periode 2007-2013

Links naar relevant ENPO-onderzoek dat meer inzicht verschaft over de wijze waarop de organisatie van de voedingsketen en het risicobeheer kunnen worden ondersteund met een doeltreffende programmering en uitvoering van POP's.

- [Lokaal voedsel en korte toeleveringsketens](#) is een inleidende pagina over het onderwerp met relevante links naar EU-acties, onderzoeken en voorbeelden van projecten betreffende het faciliteren van korte toeleveringsketens en het promoten van plaatselijke landbouwproducten.
- Rural Review 12 (Lokaal voedsel en korte toeleveringsketens [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [es](#) [de](#) [it](#) [pl](#) [hr](#)]) laat zien hoe POP's bijdragen aan de bevordering van de lokale voedselproductie en korte toeleveringsketens
- Bibliotheek over ondernemerschap op het platteland met materiaal en projectvoorbeelden betreffende [korte toeleveringsketens](#)
- De [workshop van het coördinatiecomité over financiële instrumenten](#) werd georganiseerd om belanghebbenden bij plattelandsontwikkeling vertrouwd te maken met de mogelijkheden (inclusief pro's en contra's) voor het creëren en gebruiken van financiële instrumenten in het kader van programma's voor plattelandsontwikkeling tijdens de volgende programmeringsperiode (2014-2020).
- De ELFPO-projectbrochure over voeding [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#)] bevat voorbeelden van het grote aantal voordelen die lidstaten kunnen halen uit voedingsgerelateerde plattelandsontwikkelingsactiviteiten in het kader van het GLB.
- Rural Review 13 (Financiële instrumenten voor plattelandsontwikkeling: nieuwe kansen om de economische crisis te bestrijden (oktober 2012) [[PDF](#) [en](#)]) beschrijft kansen, ervaringen en problemen bij de uitvoering van het EU-beleid voor plattelandsontwikkeling.
- [Plattelandsfinanciering](#): sectie met informatie over het werk van de Taakgroep Landbouwfinanciering, die werd opgezet in het kader van het thematisch NPN-initiatief inzake ondernemerschap in plattelandsgebieden.
- Bibliotheek over ondernemerschap op het platteland met materiaal en projectvoorbeelden betreffende [lokale financieringsinstrumenten](#)

Voorbereiding op 2014-2020

Links naar informatiebronnen van de Unie en de lidstaten die nuttig zijn bij de programmering en uitvoering van de prioriteiten voor plattelandsontwikkeling in de periode 2014-2020.

- De [conferentie over lokale landbouw en korte voedselketens](#) werd georganiseerd door de Europese Commissie om te bepalen hoe beter kan worden voldaan aan de behoeften van kleine landbouwbedrijven en hoe steunregelingen voor dit soort bedrijven het beste kunnen worden opgezet in het kader van de hervorming van het GLB.

Voorbeelden van de uitvoering van POP's

Zoek naar nuttige voorbeelden van ELFPO-projecten (bijv. met betrekking tot plaatselijke voedingsmiddelen, risicobeheer en natuurrampen), relevante casestudy's en verhalen over de succesvolle uitvoering van POP's in dit Excel-bestand ([hier downloaden](#)).

4. Ecosystemen - herstel, behoud en versterking van ecosystemen die afhankelijk zijn van de land- en bosbouw

De prioriteit in het kort

De druk op het milieu is nog steeds erg groot. Om enkele voorbeelden te geven: slechts 17 % van de leefgebieden en 11 % van de ecosystemen in de Unie verkeren naar verluidt in goede staat, in sommige waterlichamen is nog steeds sprake van nutriëntenoverschotten (ondanks de verbetering op andere plaatsen) en 45 % van de bodem in de Unie kampt met kwaliteitsproblemen. Deze problemen moeten worden opgelost; de positieve milieubijdrage van de land- en bosbouw dient daartoe te worden vergroot.

Steungebieden

1. Herstel en behoud van biodiversiteit (met inbegrip van Natura 2000-gebieden en landbouwgebieden met een hoge natuurwaarde) en van de toestand van de Europese landschappen.
2. Verbetering van het waterbeheer.
3. Verbetering van het bodembeheer.

Lessen uit de periode 2007-2013

Links naar relevant ENPO-onderzoek dat meer inzicht verschaft over de wijze waarop ecosystemen kunnen worden versterkt met een doeltreffende programmering en uitvoering van POP's.

- De [ENPO-workshop over "Hoogwaardig ontwerp van milieu- en klimaatmaatregelen in de POP's van 2014-2020"](#) werd georganiseerd door het ENPO als onderdeel van de voorbereidende activiteiten voor de nieuwe programmeringsperiode 2014-2020. De resultaten van de workshop hebben betrekking op de doeltreffende beoordeling van behoeften en de vaststelling van prioriteiten; de selectie, het ontwerp en de uitvoering van maatregelen; de doeltreffende verlening van milieudiensten.
- Rural Review 15 (Levering van milieudiensten met gebruik van het beleid voor plattelandontwikkeling (april 2013) [[PDF](#) [en](#)]) onderzoekt hoe het beleid voor plattelandontwikkeling ondersteuning biedt bij de verlening van milieudiensten in plattelandgebieden in de Unie.
- [Milieudiensten](#): een link naar de thematische pagina van de focusgroep over de levering van milieudiensten, die heeft vastgesteld welke aspecten essentieel zijn voor de levering van milieudiensten en aanbevelingen heeft gedaan voor het ontwerp en de uitvoering van de volgende generatie programma's voor plattelandontwikkeling (2014-2020). [Samenvatting van het verslag van de focusgroep](#) [[PDF](#) [PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#)]

- De ELFPO-projectbrochure over milieudiensten [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#)] besteedt aandacht aan het grote aantal verschillende milieudiensten die door het ELFPO kunnen worden ondersteund met de financiële steun voor de programma's voor plattelandontwikkeling (POP) van de lidstaten.
- [Collectieve goederen en overheidsinterventie](#): sectie die de resultaten en bevindingen van de betreffende thematische werkgroep weergeeft en waarin wordt nagegaan hoe het plattelandontwikkelingsbeleid kan bijdragen aan de levering van collectieve goederen in plattelandgebieden door middel van de landbouw, inclusief de biodiversiteit van landbouwgronden en natuurlijke hulpbronnen als water en bodem.
- Thematische Werkgroep 4 (Collectieve benaderingen van agromilieuregelingen [[PDF](#) [en](#)]) onderzocht de bestaande collectieve benaderingen ten aanzien van agromilieumcontracten.
- Brochure over collectieve goederen en overheidsmaatregelen in de landbouw [[PDF](#) [en](#) [de](#) [fr](#) [it](#) [es](#) [pl](#)] is gebaseerd op het werk van de thematische werkgroep over collectieve goederen, die kwesties betreffende collectieve goederen heeft behandeld en heeft onderzocht hoe het EU-beleid voor plattelandontwikkeling hieraan bijdraagt.
- Rural Review 7 (Collectieve goederen en plattelandontwikkeling (maart 2011): [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [es](#) [it](#) [pl](#)]) staat in het teken van de rol van het landbouw- en plattelandontwikkelingsbeleid van de Unie bij de levering van collectieve goederen in plattelandgebieden in heel Europa.
- ELFPO-projectbrochure over groene groei [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#)] geeft een overzicht van casestudy's van POP-projecten in de Unie, die laten zien en uitleggen hoe plattelandgebieden in Europa in de praktijk baat kunnen hebben bij de invoering van een ecologisch duurzame aanpak van hun ontwikkeling.
- In de studie "[Addressing biodiversity and habitat preservation through Measures applied under the Common Agricultural Policy](#)" wordt nagegaan in hoeverre het GLB een rol speelt bij de ondersteuning van de biodiversiteit en gerelateerde ecosysteemdiensten door middel van de landbouw en hoe deze rol in de toekomst kan worden versterkt om te kunnen bijdragen aan het bereiken van de doelen van de Unie op het gebied van biodiversiteit.

Voorbeelden van de uitvoering van POP's

Zoek naar nuttige voorbeelden van ELFPO-projecten (bijv. met betrekking tot biodiversiteit, ecosystemen in bossen of grondwater), relevante casestudy's en verhalen over de succesvolle uitvoering van POP's in dit Excel-bestand ([hier downloaden](#)).

5. Efficiënt gebruik hulpbronnen - bevordering van het efficiënte gebruik van hulpbronnen en ondersteuning van de omschakeling naar een koolstofarme en klimaatbestendige economie in de landbouw-, de voedingsmiddelen- en de bosbouwsector

De prioriteit in het kort

In alle economische sectoren is slimme en duurzame groei vereist om schaarse hulpbronnen in stand te houden. De landbouw moet energie en water doelmatiger gebruiken (landbouwbedrijven zijn goed voor circa 24 % van het totale waterverbruik in de EU), de uitstoot van broeikasgassen verminderen en tegelijk meer koolstof vasthouden. De landbouw en andere plattelandsectoren kunnen essentiële grondstoffen leveren die in de bio-economie kunnen worden gebruikt.

Steungebieden

1. Bevordering van een efficiënter watergebruik door de landbouwsector.
2. Bevordering van een efficiënter energiegebruik in de landbouw- en de voedselverwerkingssector.
3. Facilitering van de levering en het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen, van bijproducten, en afvalmateriaal en van residuen en andere non-food-grondstoffen ten bate van de bio-economie.
4. Vermindering van de stikstofoxide- en de methaanuitstoot door de landbouw.
5. Bevordering van koolstofopslag in de landbouw- en de bosbouwsector.

Lessen uit de periode 2007-2013

Links naar relevant ENPO-onderzoek dat meer inzicht verschaft over de wijze waarop met een doeltreffende programmering en uitvoering van POP's kan worden omgeschakeld naar een koolstofarme en klimaatbestendige economie.

- De [workshop van het coördinatiecomité over “Hoogwaardig ontwerp van milieu- en klimaatmaatregelen in de POP's van 2014-2020”](#) werd georganiseerd door het ENPO als onderdeel van de voorbereidende activiteiten voor de nieuwe programmeringsperiode 2014-2020. De resultaten van de workshop hebben betrekking op de doeltreffende beoordeling van behoeften en de vaststelling van prioriteiten; de selectie, het ontwerp en de uitvoering van maatregelen; de doeltreffende verlening van milieudiensten.
- [Klimaatactie](#): link naar de screening die in 2010 door het ENPO werd uitgevoerd om vast te stellen hoe het onderwerp klimaatverandering op het niveau van de lidstaten wordt aangepakt in de POP's.
- Rural Review 4: Plattelandsontwikkeling en klimaatverandering (mei 2010), [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [es](#) [de](#) [it](#) [pl](#)] beschrijft de bijdrage die het beleid voor plattelandsontwikkeling levert aan de EU-agenda voor klimaatactie.

Voorbereiding op 2014-2020

Links naar informatiebronnen van de Unie en de lidstaten die nuttig zijn bij de programmering en uitvoering van de prioriteiten voor plattelandsontwikkeling in de periode 2014-2020.

- [OSCAR-studie - Optimale strategieën voor actie op het gebied van klimaatverandering in plattelandsgebieden](#)

Voorbeelden van de uitvoering van POP's

Zoek naar nuttige voorbeelden van ELFPO-projecten (bijv. met betrekking tot milieueffecten, irrigatie of compostering), relevante casestudy's en verhalen over de succesvolle uitvoering van POP's in dit Excel-bestand ([hier downloaden](#)).

6. Sociale inclusie - bevordering van sociale inclusie, armoedebestrijding en economische ontwikkeling in plattelandsgebieden

De prioriteit in het kort

De arbeidsparticipatie van ongeveer 14 % van de bevolking in de overwegend rurale gebieden van de Unie is lager dan de helft van het EU-gemiddelde; in sommige van deze gebieden is het BBP per capita laag. Er kan veel worden gedaan om meer gevarieerde en meer hoogwaardige banen te creëren en het algemene lokale ontwikkelingsniveau te verbeteren, onder meer door gebruik van informatie- en communicatietechnologie (ICT).

Steungebieden

1. Faciliteren van diversificatie, opzetten van nieuwe kleine bedrijven en creëren van werkgelegenheid.
2. Bevordering van de lokale ontwikkeling in plattelandsgebieden.
3. Verbetering van de toegang tot, en het gebruik en de kwaliteit van ICT in plattelandsgebieden.

Lessen uit de periode 2007-2013

Links naar relevant ENPO-onderzoek dat meer inzicht verschaft over de wijze waarop sociale inclusie kan worden ondersteund met een doeltreffende programmering en uitvoering van POP's.

- Rural Review 6 (Werkgelegenheid en sociale inclusie [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [es](#) [de](#) [it](#) [pl](#) [hr](#)]) besteedt aandacht aan het stimuleren van de werkgelegenheid op het platteland, de bestrijding van armoede op het platteland en de verbetering van de levenskwaliteit.
- De ELFPO-projectbrochure over sociale inclusie [[PDF](#) [en](#)] beschrijft een aantal voorbeelden van projecten voor sociale inclusie die op het Europese platteland zijn uitgevoerd met medefinanciering van het ELFPO.
- [Het portaal voor jongeren en jonge landbouwers](#) bevat relevante informatie en bronnen over de beschikbare steun voor jonge landbouwers en jongeren in de plattelandsgebieden in de Unie. Met name het "[thematisch initiatief inzake jongeren](#)" van het ENPO heeft gezocht naar manieren om de POP-steun aan projecten met betrekking tot jongeren te verbeteren.
- De ELFPO-projectbrochure over jonge landbouwers en jongeren op het Europese platteland [[PDF](#) [en](#)] bevat een selectie projectvoorbeelden die laten zien hoe het ELFPO kan helpen om ontwikkelingskansen te bieden aan jonge landbouwers en jongeren op het Europese platteland.
- [Sociale landbouw](#) is een gemeenschappelijk thematisch NPN-initiatief dat in gang is gezet om de kansen en belemmeringen in kaart te brengen en te analyseren die de nationale/regionale POP's voor de periode 2007-2013 bevatten voor de uitvoering van activiteiten op het gebied van sociale landbouw/groene zorgverlening in de EU-27.
- [Sociale aspecten van ondernemerschap op het platteland](#)
- Bibliotheek van het portaal over ondernemerschap op het platteland met materiaal en projectvoorbeelden betreffende de [inclusie van specifieke doelgroepen](#)
- Bibliotheek van het portaal over ondernemerschap op het platteland met materiaal en projectvoorbeelden betreffende [sociale diensten en landbouw](#)
- Bibliotheek van het portaal over ondernemerschap op het platteland met materiaal en projectvoorbeelden betreffende [sociaal ondernemerschap](#)
- Deze sectie bevat informatie over de toepassing van [ICT](#) in plattelandsgebieden.

- De ELFPO-projectbrochure over informatie- en communicatietechnologie (ICT) [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#)] laat zien hoe ICT wordt gebruikt als een essentieel hulpmiddel voor het benutten van het potentieel van plattellandsgebieden, waardoor deze gebieden aantrekkelijker worden om te wonen, te werken of te bezoeken.
- Rural Review 10 (Ondernemerschap op het platteland [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [es](#) [de](#) [it](#) [pl](#) [hr](#)]) geeft een beter beeld van de wijze waarop het landbouw- en plattellandsontwikkelingsbeleid van de Unie bijdraagt aan de bevordering van ondernemerschap op het platteland.

Voorbeelden van de uitvoering van POP's

Zoek naar nuttige voorbeelden van ELFPO-projecten (bijv. met betrekking tot sociale diensten, gelijke kansen of dorpsvernieuwing), relevante casestudy's en verhalen over de succesvolle uitvoering van POP's in dit Excel-bestand ([hier downloaden](#)).

Wetgeving & richtsnoeren

De tenuitvoerlegging van het EU-beleid voor plattellandsontwikkeling zal in de periode 2014-2020 worden gereguleerd door een aantal wetgevingshandelingen die niet alleen een afspiegeling vormen van het kader met de gemeenschappelijke strategische benadering voor de [Europese structuur- en investeringsfondsen](#), maar ook van het hervormd [gemeenschappelijk landbouwbeleid](#).

Daarnaast hebben het Verdrag van Lissabon en meer specifiek het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie [[PDF](#) [en](#)] (TFEU) nieuwe regels geïntroduceerd die de Europese Commissie de bevoegdheid verlenen om uitvoeringshandelingen en gedelegeerde handelingen aan te nemen om aspecten van het beleid meer in detail te regelen.

Tot slot zal de Europese Commissie (in [nauw overleg met de lidstaten](#)) een aantal technische documenten opstellen om de lidstaten en de regio's in de programmerings- en uitvoeringsfase richtsnoeren te bieden betreffende diverse aspecten van het beleid (bijv. technische documenten en fiches van maatregelen).

Deze sectie schetst de diverse wetgevingsniveaus die van invloed zijn op het beleid voor plattellandsontwikkeling en meer specifiek op de invulling en uitvoering van toekomstige POP's. Klik op de knoppen hieronder om direct toegang te krijgen tot de wetgevingshandelingen die van belang zijn voor het beleid voor plattellandsontwikkeling in de periode 2014-2020, alsook tot een aantal informatiebronnen van het ENRD en beschikbare richtsnoeren van de Unie en de lidstaten.

EU-verordeningen voor 2014-2020

Deze sectie bevat links naar de wetteksten die relevant zijn voor het ELFPO en de uitvoering van de POP's in de periode 2014-2020.

- Verordening (EU) nr. 1310/2013 van het Europees Parlement en de Raad houdende bepaalde overgangsbepalingen inzake steun voor plattellandsontwikkeling uit het Europees Landbouwfonds voor Plattellandsontwikkeling (ELFPO) [[PDF](#) [en](#)]. Deze verordening bevat overgangsbepalingen bedoeld om de overgang naar de volgende meerjarige programmeringsperiode te overbruggen.
- Verordening (EU) nr. 1305/2013 van het Europees Parlement en de Raad inzake steun voor plattellandsontwikkeling uit het Europees Landbouwfonds voor Plattellandsontwikkeling

- (ELFPO) [\[PDF en\]](#). Dit is de basiswetgevingshandeling die specifieke regels vaststelt met betrekking tot het ELFPO ten behoeve van de programmering van plattelandontwikkeling.
- Verordening (EU) nr. 1303/2013 van het Europees Parlement en de Raad houdende gemeenschappelijke bepalingen inzake het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling, het Europees Sociaal Fonds, het Cohesiefonds, het Europees Landbouwfonds voor Plattelandontwikkeling en het Europees Fonds voor maritieme zaken en visserij en algemene bepalingen inzake het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling, het Europees Sociaal Fonds, het Cohesiefonds en het Europees Fonds voor maritieme zaken en visserij, en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 1083/2006 van de Raad [\[PDF en\]](#). De “verordening met gemeenschappelijke bepalingen” is van toepassing op alle structuurinstrumenten, inclusief het ELFPO.
 - Verordening (EU) nr. 1306/2013 van het Europees Parlement en de Raad inzake de financiering, het beheer en de monitoring van het gemeenschappelijk landbouwbeleid [\[PDF en\]](#) De zogenaamde “horizontale GLB-verordening” bevat de regels betreffende het financiële beheer van de twee GLB-fondsen, het Europees Landbouwarantiefonds (ELGF) dat marktmaatregelen en directe betalingen financiert, en het ELFPO dat de steun voor plattelandontwikkeling financiert. Hierin worden de voorschriften inzake randvoorwaarden, bedrijfsadviseringssystemen en de monitoring en evaluatie van het GLB bijeengebracht.

Informatiebronnen en richtsnoeren

Links naar relevante ENPO-activiteiten en beschikbare richtsnoeren van de Unie en de lidstaten die ondersteuning bieden bij de voorbereiding en uitvoering van POP's en maatregelen.

- Informatie over het [Europees innovatiepartnerschap “Productiviteit en duurzaamheid van de landbouw”](#) en het richtsnoer voor de toepassing van het EIP in programma's voor plattelandontwikkeling (ontwerp juli 2013) [\[PDF en\]](#), DG Landbouw en plattelandontwikkeling.
- [ENPO-focusgroep inzake “Kennisoverdracht en innovatie”](#): verslag dat de bevindingen van de eerste werkfase uiteenzet (juli tot december 2012) [\[PDF en\]](#) en de samenvatting [\[PDF en\]](#)
- Het [“thematisch initiatief inzake jongeren”](#) van het ENPO heeft gezocht naar manieren om de POP-steun aan projecten met betrekking tot jongeren te verbeteren.
- De [workshop van het coördinatiecomité over financiële instrumenten](#) werd georganiseerd om belanghebbenden bij plattelandontwikkeling vertrouwd te maken met de mogelijkheden (inclusief pro's en contra's) voor het creëren en gebruiken van financiële instrumenten in het kader van programma's voor plattelandontwikkeling tijdens de volgende programmeringsperiode (2014-2020).
- Rural Review 13 (Financiële instrumenten voor plattelandontwikkeling: nieuwe kansen om de economische crisis te bestrijden (oktober 2012) [\[PDF en\]](#)) beschrijft kansen, ervaringen en problemen bij de uitvoering van het EU-beleid voor plattelandontwikkeling.
- De [ENPO-workshop over “Hoogwaardig ontwerp van milieu- en klimaatmaatregelen in de POP's van 2014-2020”](#) georganiseerd door het ENPO als onderdeel van de voorbereidende activiteiten voor de nieuwe programmeringsperiode 2014-2020. De resultaten van de workshop hebben betrekking op de doeltreffende beoordeling van behoeften en de vaststelling van prioriteiten; de selectie, het ontwerp en de uitvoering van maatregelen; de doeltreffende verlening van milieudiensten.
- Rural Review 15 (Levering van milieudiensten met gebruik van het beleid voor plattelandontwikkeling (april 2013) [\[PDF en\]](#)) onderzoekt hoe het beleid voor plattelandontwikkeling ondersteuning biedt bij de verlening van milieudiensten in

- plattelandsgebieden in de Unie en omvat een praktische “toolbox” voor diegenen die verantwoordelijk zijn voor het ontwerp en de uitvoering van de volgende generatie POP’s.
- [Milieudiensten](#) bevat een link naar de thematische pagina van de focusgroep over de levering van milieudiensten, die heeft vastgesteld welke aspecten essentieel zijn voor de levering van milieudiensten en aanbevelingen heeft gedaan voor het ontwerp en de uitvoering van de volgende generatie programma’s voor plattelandontwikkeling (2014-2020). *Samenvatting van het verslag van de focusgroep* [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#)]
 - [OSCAR-studie - Optimale strategieën voor actie op het gebied van klimaatverandering in plattelandsgebieden](#)
 - Bijeenkomst van de deskundigengroep inzake gedelegeerde en uitvoeringshandelingen betreffende de structuur- en investeringsfondsen: gedelegeerde handeling (versie 1) [[PDF](#) [en](#)] en uitvoeringshandeling (versie 1) [[PDF](#) [en](#)] inzake beheer- en controlesystemen
 - Bijeenkomst van de deskundigengroep inzake gedelegeerde en uitvoeringshandelingen betreffende de structuur- en investeringsfondsen: gedelegeerde handeling (versie 2) [[PDF](#) [en](#)] en uitvoeringshandeling (versie 2) [[PDF](#) [en](#)] inzake beheer- en controlesystemen
 - Bijeenkomst van de deskundigengroep inzake gedelegeerde en uitvoeringshandelingen betreffende de structuur- en investeringsfondsen: Categorisatiesysteem en monitoring van klimaatverandering in het kader van het cohesiebeleid [[PDF](#) [en](#)](** Deze fiche heeft betrekking op elementen die alleen relevant zijn voor het cohesiebeleid. De elementen die relevant zijn voor het ELFPO en het EFMZV zullen naderhand worden besproken*)

Klik [hier](#) voor specifieke bronnen en richtsnoeren over door de gemeenschap aangestuurde lokale ontwikkeling (CLLD) en Leader.

Klik [hier](#) voor specifieke bronnen en richtsnoeren over toezicht op en evaluatie van POP’s.

Klik [hier](#) voor specifieke bronnen en richtsnoeren over netwerken voor plattelandontwikkeling.

POP-planning

De voorbereiding van nationale en regionale programma’s voor plattelandontwikkeling (POP’s) is een meerfasenproces waarbij diverse partijen betrokken zijn. Het POP moet uitdrukking geven aan de strategische doelstellingen die op nationaal niveau besloten zijn en weergegeven zijn in de partnerschapsovereenkomsten (PO’s). Deze bouwen op hun beurt voort op het gemeenschappelijk strategisch kader (GSK) dat de steunmaatregelen van de structuur- en investeringsfondsen op Europees niveau op elkaar afstemt (voor een overzicht van het beleidskader voor 2014-2020, klik [hier](#)).

Het hele proces is afhankelijk van de actieve betrokkenheid van de economische en sociale partners, alsook van maatschappelijke organisaties, die tijdens de voorbereiding van zowel de PO’s als de POP’s worden geraadpleegd.

Met de publicatie van de wetgevingsvoorstellen voor de periode 2014-2020 betreffende het toekomstige [cohesiebeleid](#) en het [gemeenschappelijk landbouwbeleid](#) (oktober 2011), gaf de Europese Commissie het startschot voor een proces dat uiteindelijk zal leiden tot de officiële aanname van de POP’s voor de periode 2014-2020. Kijk [hier](#) voor de relevante wetgeving voor de periode 2014-2020.

Gepland tijdschema voor de vaststelling van de POP's voor 2014-2020			
2011	2012	2013	2014
Aanname van de wetgevingsvoorstellen van de EC voor 2014-2020	Bespreking van de EC-voorstellen in de Raad en het Europees Parlement	- Aanname van basiswetgevingshandelingen (inclusief GSK en ELFPO-verordeningen) -Aanname van uitvoerings- en gedelegeerde handelingen	- Indiening van PO's en POP's (*) - Officiële aanname van PO's en POP's (**)
	Informeel onderhandelingen en raadplegingen over PO's en POP's		Formele onderhandelingen en raadplegingen over PO's en POP's
(*) PO (partnerschapsovereenkomst) binnen 4 maanden na aanname basiswetgevingshandelingen; POP binnen 3 maanden na vaststelling van de PO.			
(**) Binnen 4 maanden voor de PO en binnen 6 maanden voor de POP gerekend vanaf de officiële indiening (POP's worden pas goedgekeurd nadat de PO's zijn goedgekeurd door de EC).			
Bron: Aangepaste gegevens van de Europese Commissie - DG REGIO			

Het is in deze context dat de voorbereiding van de POP's plaatsvindt in de EU-lidstaten en de regio's. Een succesvolle POP-programmering is gebaseerd op strategische keuzes over wat gesteund moet worden en hoe, die tot stand komen door: i) een grondige analyse van de context (SWOT-analyse); ii) een gedetailleerde beoordeling van behoeften; iii) de omschrijving van de prioriteiten en steungebieden, de keuze van de relevante maatregelen en de toewijzing van de financiële middelen op basis van de verwachte resultaten.

1. Algemene SWOT-analyse van het programmagebied: - concurrentievermogen van de agrovoedingssector - milieu en klimaat - sociaal-economische situatie van plattelandsg gebied	2. Gedetailleerde beoordeling behoeften: - naar prioriteit en aandachtsgebied	3. Strategische besluitvorming: - keuze van relevante prioriteiten/aandachtsgebieden - bepaling doelstellingen - planning van maatregelen, outputs, financiële middelen
Raadpleging partners		
Bron: Werkdocument DG AGRI "Elementen van de strategische programmering voor de periode 2014-2020"		

Bekijk het **POP-scoreboard** (*bijgewerkt in november 2013*) om de stand van zaken van de POP-vorbereidingen in de lidstaten te zien [PDF [en](#)].

Vorbereiding van de POP's voor de periode 2014-2020

Links naar relevante ENPO-activiteiten en andere informatiebronnen die ondersteuning bieden bij de strategische programmering en voorbereiding van toekomstige POP's.

- [Het seminar over succesvol programmeren](#) beoordeelt de resultaten van de voorbereidende werkzaamheden van het ENPO voor de periode 2014-2020. Tijdens het seminar werd onderzocht hoe de opgebouwde kennis en ervaring, alsook de horizontale prioriteiten

betreffende innovatie, milieu en klimaatverandering, kunnen worden verwerkt in toekomstige POP's. Er werd ook gekeken naar de verschillende stappen die moeten worden ondernomen om het ontwerp en de uitvoering van programma's te verbeteren in de komende programmeringsperiode. De resultaten en de conclusies van het seminar zijn samengevat in het document "Succesfactoren voor de nieuwe programma's voor plattelandsontwikkeling" [[PDF en](#)].

- Workshop over [strategisch programmeren en toezicht & evaluatie voor POP's in de periode 2014-2020](#)
- Werkdocument over elementen van de strategische programmering voor 2014-2020 [[PDF en](#)] opgesteld door de Europese Commissie – DG Landbouw en plattelandsontwikkeling ter gelegenheid van het ENPO-seminar over "Succesvol programmeren", ELFPO 2014-2020, Brussel, 6-7 december 2012
- Haal het meeste uit uw POP: richtsnoeren voor de voorafgaande evaluatie van de POP's voor de periode 2014-2020 – ontwerp augustus 2012 [[PDF en](#)] – Deze richtsnoeren van het Europees Evaluatienetwerk zijn bedoeld om beheersautoriteiten en beoordelaars te ondersteunen bij het plannen en uitvoeren van de voorafgaande evaluatie van de POP's voor de periode 2014-2020.
- De [workshop van het coördinatiecomité over financiële instrumenten](#) werd georganiseerd om belanghebbenden bij plattelandsontwikkeling vertrouwd te maken met de mogelijkheden (inclusief pro's en contra's) voor het creëren en gebruiken van financiële instrumenten in het kader van programma's voor plattelandsontwikkeling tijdens de volgende programmeringsperiode (2014-2020).
- De focusgroep inzake [kennisoverdracht en innovatie](#) analyseerde hoe de programma's voor plattelandsontwikkeling (POP's) op grond van het huidige beleidskader in de praktijk ondersteuning bieden aan kennisoverdracht en innovatie, en deed aanbevelingen aan de lidstaten over hoe KO&I in de komende programmeringsperiode kan worden bevorderd.
- [Seminar "Programmering van innovatie: Hoe de toolkit voor plattelandsontwikkeling het meest doeltreffend kan worden gebruikt voor de toepassing van het EIP"](#), Madrid, 26-27 juni 2013
- [Milieudiensten](#) bevat een link naar de thematische pagina van de focusgroep over de levering van milieudiensten, die heeft vastgesteld welke aspecten essentieel zijn voor de levering van milieudiensten en aanbevelingen heeft gedaan voor het ontwerp en de uitvoering van de volgende generatie programma's voor plattelandsontwikkeling (2014-2020). Samenvatting van het verslag van de focusgroep [[PDF en](#)] [[fr](#)] [[de](#)] [[it](#)] [[es](#)] [[pl](#)]
- Rural Review 15 (Levering van milieudiensten met gebruik van het beleid voor plattelandsontwikkeling (april 2013) [[PDF en](#)]) onderzoekt hoe het beleid voor plattelandsontwikkeling ondersteuning biedt bij de verlening van milieudiensten in plattelandsgebieden in de Unie, en omvat een praktische "toolbox" voor diegenen die verantwoordelijk zijn voor het ontwerp en de uitvoering van de POP's voor de periode 2014-2020.
- De [ENPO-workshop over "Hoogwaardig ontwerp van milieu- en klimaatmaatregelen in de POP's van 2014-2020"](#) werd georganiseerd door het ENPO als onderdeel van de voorbereidende activiteiten voor de nieuwe programmeringsperiode 2014-2020. De resultaten van de workshop hebben betrekking op de doeltreffende beoordeling van behoeften en de vaststelling van prioriteiten; de selectie, het ontwerp en de uitvoering van maatregelen; de doeltreffende verlening van milieudiensten.

Informatiebronnen en richtsnoeren

Beschikbare technische documenten en richtsnoeren van de Unie en de lidstaten inzake de voorbereiding van PO's en POP's voor de periode 2014-2020, inclusief de raadpleging van belanghebbenden.

- Werkdocument van de diensten van de Commissie over het partnerschapsbeginsel bij de tenuitvoerlegging van de onder het gemeenschappelijk strategisch kader vallende fondsen — elementen voor een Europese gedragscode inzake partnerschap [[PDF](#) [en](#)]
- Bijeenkomst van de deskundigengroep inzake gedelegeerde en uitvoeringshandelingen betreffende de structuur- en investeringsfondsen: ontwerpmodel en richtsnoeren inzake de inhoud van de partnerschapsovereenkomst (versie 3) [[PDF](#) [en](#)]
- De [standpuntnota's](#) van de Europese Commissie informeren de lidstaten over het standpunt van de diensten van de Commissie betreffende de voornaamste uitdagingen en financieringsprioriteiten voor de periode 2014-2020 en vormen een kader voor de dialoog tussen de Commissie en iedere lidstaat over de uitwerking van de PO's en de programma's.
- [Thematisch initiatief](#) van het Maltese nationale plattelandsnetwerk gericht op de uitdagingen die de POP-programmering voor de periode 2014-2020 met zich meebrengt.
- [Bijdrage](#) van het Franse nationale plattelandsnetwerk aan het nationale raadplegingsproces voor de programmeringsperiode 2014-2020.

Tenuitvoerlegging van POP's

Verbetering van de kwaliteit van de programma's voor plattelandsontwikkeling (POP's) van de Unie is een essentieel onderdeel van het takenpakket van het ENPO. Deze sectie bevat een aantal informatiebronnen die ondersteuning bieden bij de uitvoering van toekomstige POP's. Het bevat regelmatig bijgewerkte versies van de ENPO-analyses, die helpen om beter te begrijpen hoe het beleid in de praktijk heeft gewerkt, om vast te stellen wat goed heeft gewerkt en wat verbetering behoeft, en om kennis te verschaffen ter onderbouwing van besluitvormingsprocessen in de lidstaten en op Europees niveau.

De sectie bevat daarnaast een aantal andere relevante ENPO-documenten, waaronder samenvattingen van tijdens de periode 2007-2013 geleerde lessen over de tenuitvoerlegging, inzichten in de levenscyclus van door ELFPO gefinancierde projecten en "succesverhalen" over de uitvoering van POP's.

Lessen uit de periode 2007-2013

Links naar ENPO-activiteiten en beknopte documenten die van belang zijn voor de uitvoering van POP's.

- Het [seminar over verbetering van de uitvoering van POP's](#) werd georganiseerd op basis van de resultaten van thematische werkgroep 4 van het ENPO inzake "Uitvoeringsmechanismen van het beleid voor plattelandsontwikkeling van de Unie", die had vastgesteld wat goed werkt bij de uitvoering van POP's en wat daaraan in de toekomst kan worden verbeterd.
- De [thematische werkgroep inzake uitvoeringsmechanismen](#) beoordeelde de ervaring met de uitvoering van programma's om vast te stellen welke aspecten goed lopen, welke mogelijk verbetering behoeven en welke verbeteringen er concreet kunnen worden doorgevoerd. *Eindverslag - Samenvatting en conclusies* [[PDF](#) [en](#)]

- [Milieudiensten](#) bevat een link naar de thematische pagina van de focusgroep over de levering van milieudiensten, die heeft vastgesteld welke aspecten essentieel zijn voor de levering van milieudiensten en aanbevelingen heeft gedaan voor het ontwerp en de uitvoering van de volgende generatie programma's voor plattelandontwikkeling (2014-2020). *Samenvatting* [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#)]
- Rural Review 15 (Levering van milieudiensten met gebruik van het beleid voor plattelandontwikkeling (april 2013) [[PDF](#) [en](#)]) onderzoekt hoe het beleid voor plattelandontwikkeling ondersteuning biedt bij de verlening van milieudiensten in plattelandgebieden in de Unie. Het is bedoeld als een praktische "toolbox" voor diegenen die verantwoordelijk zijn voor het ontwerp en de toekomstige uitvoering van de volgende generatie programma's voor plattelandontwikkeling (2014-2020).
- De [workshop van het coördinatiecomité over "Hoogwaardig ontwerp van milieu- en klimaatmaatregelen in de POP's van 2014-2020"](#) werd georganiseerd door het ENPO als onderdeel van de voorbereidende activiteiten voor de nieuwe programmeringsperiode 2014-2020. De presentaties en resultaten van de workshop kunnen dienen voor de doeltreffende beoordeling van behoeften en de vaststelling van prioriteiten; de selectie, het ontwerp en de uitvoering van maatregelen; de doeltreffende verlening van milieudiensten.
- De thematische werkgroep inzake [typologieën en doelgerichtheid](#) levert een bijdrage aan een nauwkeurige definitie van plattelandgebieden in de Unie, die uiterst belangrijk is voor het ontwerpen van het EU-beleid voor plattelandontwikkeling en het waarborgen van de complementariteit met de andere EU-fondsen die zich richten op de ontwikkeling van plattelandgebieden.
- De [thematische werkgroep over landbouw en de plattelandseconomie in ruime zin](#) analyseerde de verbanden tussen de landbouw en de plattelandseconomie in brede zin met als doel de potentiële samenwerkingsvoordelen en/of conflicten tussen de landbouw en de plattelandseconomie in verschillende plattelandgebieden in de Unie in kaart te brengen en te beschrijven.
- [Collectieve goederen en overheidsinterventie](#): sectie die de resultaten en bevindingen van de betreffende thematische werkgroep weergeeft en waarin wordt nagegaan hoe het plattelandontwikkelingsbeleid kan bijdragen aan de levering van collectieve goederen in plattelandgebieden door middel van de landbouw, inclusief de biodiversiteit van landbouwgronden en natuurlijke hulpbronnen als water en bodem.
- Het [thematisch initiatief inzake jongeren](#) van het ENPO heeft gezocht naar manieren om de POP-steun aan projecten met betrekking tot jongeren te verbeteren.

Voorbeelden van de uitvoering van POP's

Deze sectie bevat voorbeelden van ELFPO-projecten, casestudy's en verhalen over de succesvolle uitvoering van POP's die behulpzaam kunnen zijn bij de uitvoering van toekomstige POP-maatregelen.

Voorbeelden van de uitvoering van plattelandontwikkelingsprogramma's (uit de casestudy's van de [thematische werkgroep inzake uitvoeringsmechanismen](#)):

- Het model op basis van een Globale Landbouwovereenkomst in Catalonië, Spanje [[PDF](#) [en](#)]
- Raadplegingsproces ter voorbereiding van het nationaal strategisch plan en het plattelandontwikkelingsprogramma in Oostenrijk [[PDF](#) [en](#)]
- De geïntegreerde projecten voor de toeleveringsketen in de regio Emilia-Romagna, Italië [[PDF](#) [en](#)]
- Strategische aanpak en programma-ontwerp in Denemarken [[PDF](#) [en](#)]

- Bepaling en tenuitvoerlegging van een communicatiestrategie in Frankrijk [[PDF](#) [en](#)]
- Verbetering van de aanvraagprocedures in Polen [[PDF](#) [en](#)]

Lessen uit 2007-2013

Deze sectie is een “one-stop-shop” met een selectie aan belangrijke informatiebronnen afkomstig van de ENPO-website. Het bevat links naar: resultaten van thematische analyses; lessen uit succesvolle initiatieven; richtsnoeren; conclusies van bijeenkomsten; publicaties; audiovisueel materiaal; en andere documenten die door ENPO zijn opgesteld (of waaraan deze heeft bijgedragen) tijdens de programmeringsperiode 2007-2013. Deze informatie is uiterst relevant voor de volgende generatie (2014-2020) plattelandsontwikkelingsprogramma’s (POP’s).

Programmering en tenuitvoerlegging

- [Het seminar over succesvol programmeren](#) inventariseerde de uitkomsten van de ENPO-seminars die tijdens 2012 werden georganiseerd. Tijdens het seminar werd onderzocht hoe de opgebouwde kennis en ervaring, alsook de horizontale prioriteiten betreffende innovatie, milieu en klimaatverandering, kunnen worden verwerkt in toekomstige POP’s. Er werd ook gekeken naar de verschillende stappen die moeten worden ondernomen om het ontwerp en de uitvoering van programma’s te verbeteren in de komende programmeringsperiode.
- [Het seminar over verbetering van de uitvoering van POP’s](#) werd georganiseerd op basis van de resultaten van thematische werkgroep 4 van het ENPO inzake “Uitvoeringsmechanismen van het beleid voor plattelandsontwikkeling van de Unie”, die had vastgesteld wat goed werkt bij de uitvoering van POP’s en wat daaraan in de toekomst kan worden verbeterd.
- De [thematische werkgroep over typologieën en doelgerichtheid](#) levert een bijdrage aan een nauwkeurige definitie van plattelandsgebieden in de Unie, die uiterst belangrijk is voor het ontwerpen van het EU-beleid voor plattelandsontwikkeling en het waarborgen van de complementariteit met de andere EU-fondsen die zich richten op de ontwikkeling van plattelandsgebieden.
- De [thematische werkgroep over landbouw en de plattelandseconomie in ruime zin](#) analyseerde de verbanden tussen de landbouw en de plattelandseconomie in brede zin met als doel de potentiële samenwerkingsvoordelen en/of conflicten tussen de landbouw en de plattelandseconomie in verschillende plattelandsgebieden in de Unie in kaart te brengen en te beschrijven.
- De [thematische werkgroep over uitvoeringsmechanismen](#) beoordeelde de ervaring met de uitvoering van programma’s om vast te stellen welke aspecten goed lopen, welke mogelijk verbetering behoeven en welke verbeteringen er concreet kunnen worden doorgevoerd.
- De [thematische informatiebladen](#) geven een duidelijk beeld van de beleidssteun voor plattelandsontwikkeling per thema, met speciale aandacht voor de verbanden tussen de beleidsprioriteiten, de uitvoeringsmaatregelen en de werkelijke resultaten in de praktijk.
- De [informatiebladen over POP’s](#) bieden informatie over de globale voortgang die met de programma’s voor plattelandsontwikkeling is geboekt in alle delen van de Unie.
- De [indicatortabellen voor POP-toezicht](#) tonen de bereikte vooruitgang in de vorm van financiële en outputindicatoren, die worden afgezet tegen de vastgestelde POP-doelstellingen voor de periode 2007-2013.
- De POP-projectdatabase bevat voorbeelden van succesvolle POP-projecten die in de Unie zijn uitgevoerd.

Kennisoverdracht en innovatie

- Rural Review 16 (Kennisoverdracht en innovatie in het beleid voor plattelandontwikkeling (mei 2013) [[PDF](#) [en](#)]) bevat een bondig overzicht van de bestaande inzichten betreffende innovatie op het gebied van plattelandontwikkeling en een indruk van de toekomstige uitdagingen en kansen. Het beoogt deze inzichten te delen en een bijdrage te leveren aan de integratie van kennisuitwisseling en innovatie in het toekomstige beleid voor plattelandontwikkeling.
- [De focusgroep inzake kennisoverdracht en innovatie](#) analyseerde hoe de programma's voor plattelandontwikkeling (POP's) op grond van het huidige beleidskader praktische ondersteuning bieden aan kennisoverdracht en innovatie, en deed aanbevelingen aan de lidstaten over hoe KO&I in de komende programmeringsperiode kan worden bevorderd.
- [Het KO&I Informatiecentrum](#) is een helder vormgegeven informatieoverzicht met relevante informatie over projecten, initiatieven en instellingen, inclusief een bibliotheek gericht op het faciliteren van meer proactieve samenwerking en contacten met het oog op intensivering van de kennisoverdracht en innovatie binnen de plattelandsgemeenschap.
- [Voorbeelden van projecten en initiatieven](#) op het gebied van kennisoverdracht en innovatie
- Rural Review 2: Creativiteit en innovatie bij plattelandontwikkeling in de EU (december 2009) [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [es](#) [de](#) [it](#) [pl](#) [hu](#)] besteedt aandacht aan diverse soorten innovatie en creativiteit in Europese plattelandgebieden.

Ondernemerschap op het platteland

- Eindverslag van het Thematisch Initiatief betreffende ondernemerschap op het platteland [[PDF](#) [en](#)]
- Rural Review 10 (Ondernemerschap op het platteland [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [es](#) [de](#) [it](#) [pl](#) [hr](#)]) geeft een beter beeld van de wijze waarop het landbouw- en plattelandontwikkelingsbeleid van de Unie bijdraagt aan de bevordering van ondernemerschap op het platteland.
- Rural Review 5 (Stimuleren van het concurrentievermogen van de landbouw-, agrovoedings- en bosbouwsector in de EU [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [es](#) [de](#) [it](#) [pl](#)]) besteedt aandacht aan de ondersteuning van de landbouw, de bosbouw en de agrovoedingsindustrie door het combineren van concurrentiekracht en multifunctionaliteit.
- [Richt snoeren](#) aangeboden aan ondernemers in plattelandgebieden als hulpmiddel voor capaciteitsontwikkeling.
- [Evenementen, opleidingen en werkgroepen](#) over capaciteitsontwikkeling voor ondernemers op het platteland.
- Bibliotheek over ondernemerschap op het platteland met [algemeen informatiemateriaal](#) en projectvoorbeelden.
- Rural Review 9: Bosbouw en plattelandontwikkeling [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [es](#) [de](#) [it](#) [pl](#)] gaat in op de verbanden tussen het beleid voor plattelandontwikkeling en plattelandgebieden, inclusief succesvolle projecten en ervaringen uit de praktijk.
- De ELFPO-projectbrochure over bosbouw [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#)] bevat een reeks artikelen over hoe het ELFPO kan worden gebruikt om het gevarieerde bestand aan bosrealen in de Unie duurzaam te ontwikkelen.

Financiële instrumenten

- De [workshop van het coördinatiecomité over financiële instrumenten](#) werd georganiseerd om belanghebbenden bij plattelandsontwikkeling vertrouwd te maken met de mogelijkheden (inclusief pro's en contra's) voor het creëren en gebruiken van financiële instrumenten in het kader van programma's voor plattelandsontwikkeling tijdens de volgende programmeringsperiode (2014-2020).
- Rural Review 13 (Financiële instrumenten voor plattelandsontwikkeling: nieuwe kansen om de economische crisis te bestrijden (oktober 2012) [[PDF](#) [en](#)]) beschrijft kansen, ervaringen en problemen bij de uitvoering van het EU-beleid voor plattelandsontwikkeling.
- [Plattelandsfinanciering](#): sectie met informatie over het werk van de Taakgroep Landbouwfinanciering, die werd opgezet in het kader van het thematisch NPN-initiatief inzake ondernemerschap in plattelandsgebieden.
- Bibliotheek over ondernemerschap op het platteland met materiaal en projectvoorbeelden betreffende [lokale financieringsinstrumenten](#)

Voedselketen

- [Lokaal voedsel en korte toeleveringsketens](#) – pagina met inleiding over het onderwerp en relevante links naar EU-acties voor het promoten van landbouwproducten, onderzoeken en voorbeelden van projecten.
- Rural Review 12 (Lokaal voedsel en korte toeleveringsketens [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [es](#) [de](#) [it](#) [pl](#) [hr](#)]) laat zien hoe POP's bijdragen aan de bevordering van de lokale voedselproductie en korte toeleveringsketens
- Bibliotheek over ondernemerschap op het platteland met materiaal en projectvoorbeelden betreffende [korte toeleveringsketens](#)
- De ELFPO-projectbrochure over voeding [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#)] bevat voorbeelden van het grote aantal voordelen die lidstaten kunnen halen uit voedingsgerelateerde plattelandsontwikkelingsactiviteiten in het kader van het GLB.

Milieu en klimaatverandering

- De [ENPO-workshop over "Hoogwaardig ontwerp van milieu- en klimaatmaatregelen in de POP's van 2014-2020"](#) werd georganiseerd door het ENPO als onderdeel van de voorbereidende activiteiten voor de nieuwe programmeringsperiode 2014-2020. De resultaten van de workshop hebben betrekking op de doeltreffende beoordeling van behoeften en de vaststelling van prioriteiten; de selectie, het ontwerp en de uitvoering van maatregelen; de doeltreffende verlening van milieudiensten.
- Rural Review 15 (Levering van milieudiensten met gebruik van het beleid voor plattelandsontwikkeling (april 2013) [[PDF](#) [en](#)]) onderzoekt hoe het beleid voor plattelandsontwikkeling ondersteuning biedt bij de verlening van milieudiensten in plattelandsgebieden in de Unie.
- [Milieudiensten](#) bevat een link naar de thematische pagina van de focusgroep over de levering van milieudiensten, die heeft vastgesteld welke aspecten essentieel zijn voor de levering van milieudiensten en aanbevelingen heeft gedaan voor het ontwerp en de uitvoering van de volgende generatie programma's voor plattelandsontwikkeling (2014-2020). *Samenvatting van het verslag van de focusgroep* [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#)]

- De ELFPO-projectbrochure over milieudiensten [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#)] besteedt aandacht aan het grote aantal verschillende milieudiensten die door het ELFPO kunnen worden ondersteund met de financiële steun voor de programma's voor plattelandontwikkeling (POP's) van de lidstaten.
- [Collectieve goederen en overheidsinterventie](#): sectie die de resultaten en bevindingen van de betreffende thematische werkgroep weergeeft en waarin wordt nagegaan hoe het plattelandontwikkelingsbeleid kan bijdragen aan de levering van collectieve goederen in plattelandgebieden door middel van de landbouw, inclusief de biodiversiteit van landbouwgronden en natuurlijke hulpbronnen als water en bodem.
- Thematische Werkgroep 4 (Collectieve benaderingen van agromilieuregelingen [[PDF](#) [en](#)]) onderzocht de bestaande collectieve benaderingen van agromilieuecontracten.
- Brochure over collectieve goederen en overheidsinterventie in de landbouw: [[PDF](#) [en](#) [de](#) [fr](#) [it](#) [es](#) [pl](#)] is gebaseerd op het werk van de thematische werkgroep over collectieve goederen, die kwesties betreffende collectieve goederen heeft behandeld en heeft onderzocht hoe het EU-beleid voor plattelandontwikkeling hieraan bijdraagt.
- Rural Review 7 (Collectieve goederen en plattelandontwikkeling (maart 2011): [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [es](#) [de](#) [it](#) [pl](#)]) staat in het teken van de rol van het landbouw- en plattelandontwikkelingsbeleid van de Unie bij de levering van collectieve goederen in plattelandgebieden in heel Europa.
- ELFPO-projectbrochure over groene groei [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#)] geeft een overzicht van casestudy's van POP-projecten in de Unie, die laten zien en uitleggen hoe plattelandgebieden in Europa in de praktijk baat kunnen hebben bij de invoering van een ecologisch duurzame aanpak van hun ontwikkeling.
- [Klimaatverandering / klimaatactie](#): link naar de screening die in 2010 door het ENPO werd uitgevoerd om vast te stellen hoe het onderwerp klimaatverandering op het niveau van de lidstaten wordt aangepakt in de POP's.
- Rural Review 4 (Plattelandontwikkeling en klimaatverandering (mei 2010), [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [es](#) [de](#) [it](#) [pl](#)]) beschrijft de bijdrage die het beleid voor plattelandontwikkeling levert aan de EU-agenda voor klimaatactie.

Sociale inclusie en economische ontwikkeling van plattelandgebieden

- [Het portaal voor jongeren en jonge landbouwers](#) bevat relevante informatie en bronnen over de beschikbare steun voor jonge landbouwers en jongeren in de plattelandgebieden in de Unie. Met name het "[thematisch initiatief inzake jongeren](#)" van het ENPO heeft gezocht naar manieren om de POP-steun aan projecten met betrekking tot jongeren te verbeteren.
- De ELFPO-projectbrochure over sociale inclusie [[PDF](#) [en](#)] beschrijft een aantal voorbeelden van projecten voor sociale inclusie die op het Europese platteland zijn uitgevoerd met medefinanciering van het ELFPO.
- De ELFPO-projectbrochure over jonge landbouwers en jongeren op het Europese platteland [[PDF](#) [en](#)] bevat een selectie projectvoorbeelden die laten zien hoe het ELFPO kan helpen om ontwikkelingskansen te bieden aan jonge landbouwers en jongeren op het Europese platteland.
- Rural Review 6 (Werkgelegenheid en sociale inclusie [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [es](#) [de](#) [it](#) [pl](#) [hr](#)]) besteedt aandacht aan het stimuleren van de werkgelegenheid op het platteland, de bestrijding van armoede op het platteland en de verbetering van de levenskwaliteit.
- [Sociale landbouw](#) is een gemeenschappelijk thematisch NPN-initiatief dat in gang is gezet om de kansen en belemmeringen in kaart te brengen en te analyseren die de

nationale/regionale POP's voor de periode 2007-2013 bevatten voor de uitvoering van activiteiten op het gebied van sociale landbouw/groene zorgverlening in de EU-27.

- Tijdens het ENPO-seminar over [semizelfvoorzieningsbedrijven in de EU](#) werd de situatie en het beleid betreffende semizelfvoorzieningsbedrijven in de Unie beoordeeld.
- [Sociale aspecten van ondernemerschap op het platteland](#)
- Bibliotheek van het portaal over ondernemerschap op het platteland met materiaal en projectvoorbeelden betreffende de [inclusie van specifieke doelgroepen](#)
- Bibliotheek van het portaal over ondernemerschap op het platteland met materiaal en projectvoorbeelden betreffende [sociale dienstverlening en landbouw](#)
- Bibliotheek van het portaal over ondernemerschap op het platteland met materiaal en projectvoorbeelden betreffende [sociaal ondernemerschap](#)
- Deze sectie bevat informatie over de toepassing van [ICT](#) in plattelandsgebieden.
- De ELFPO-projectbrochure over informatie- en communicatietechnologie (ICT) [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#)] laat zien hoe ICT wordt gebruikt als een essentieel hulpmiddel voor het benutten van het potentieel van plattelandsgebieden, waardoor deze gebieden aantrekkelijker worden om te wonen, te werken of te bezoeken.

CLLD, LEADER en TNS

- Het derde [LEADER Evenement 2013: bruggen bouwen naar de toekomst](#) werd georganiseerd met het doel de succesvolle programmering van door de gemeenschap geleide ontwikkelingsprojecten (CLLD, in het kader van ELFPO aangeduid als Leader) op nationaal en lokaal niveau te ondersteunen.
- Informatie over [workshops inzake door de gemeenschap aangestuurde lokale ontwikkeling](#) organiseerd door DG AGRI en het ENPO-contactpunt in het kader van de 10e Europese week van regio's en steden - OPEN DAGEN. Het doel was om een debat op gang te brengen over de voorbereiding, het ontwerp, de uitvoering en het beheer van lokale ontwikkelingsstrategieën, een idee te geven van hoe partijen door middel van netwerken kunnen worden gemobiliseerd, en brede bekendheid te geven aan de toegevoegde waarde van transnationale samenwerking tussen lokale gebieden.
- De [workshop over door de gemeenschap aangestuurde lokale ontwikkeling](#) werd georganiseerd door het ENPO met de doelstelling informatie en ideeën uit te wisselen voor de komende programmeringsperiode, de behoeften van belanghebbenden in dit kader vast te stellen, alsook de mogelijke rol van netwerken tijdens de voorbereidingsfase.
- Als onderdeel van de doelstelling om de tenuitvoerlegging van Leader in de gehele Unie te onderzoeken en goede praktijken vast te stellen die kunnen worden vertaald in aanbevelingen ter verbetering van de uitvoering van Leader, beoogt [Focusgroep 4: Betere strategieën voor lokale ontwikkeling](#) twee essentiële aspecten van lokale ontwikkelingsstrategieën te analyseren: het opzetten en de uitvoering.
- De sectie over [plaatselijke groepen \(PG's\)](#), die deel uitmaakt van de Leader-toolkit, bevat praktische en nuttige informatie over verschillende aspecten van het opzetten van een PG.
- Onder het kopje [strategie-ontwerp en uitvoering](#) zijn richtsnoeren opgenomen over kwesties betreffende het ontwerp en de uitvoering van lokale ontwikkelingsstrategieën.
- Rural Review 11 (Leader en samenwerking (april 2012) [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [es](#) [it](#) [pl](#)]) gaat in op de onderlinge verhouding tussen twee belangrijke onderdelen van de Leader-aanpak: lokale ontwikkelingsstrategieën en samenwerking.
- De ELFPO-projectbrochure over Leader [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#) [ee](#)] verduidelijkt en benadrukt de toegevoegde waarde van Leader.

- De ELFPO-projectbrochure over Overige EU-Fondsen [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#)] licht toe hoe het ELFPO in combinatie met andere financieringsbronnen van de Unie kan worden gebruikt in plattelandsgebieden.
- [TNS-begrippenlijst](#)
- De [TNS-regels en -procedures van de lidstaten](#) bieden informatie bestemd voor PG's en verwante partijen die interesse hebben om aan TNS deel te nemen.
- [TNS-uitvoering](#) geeft uitleg over de gemeenschappelijke aspecten van TNS-projectbeheer.
- Onderdelen met informatie over de rol van toezicht en evaluatie als deel van de vervolgvactiteiten die vereist zijn om de tenuitvoerlegging van TNS-projecten te verbeteren.
- [TNS-gids](#)

Netwerken voor plattelandsontwikkeling

Netwerken in de praktijk: ervaringen en geleerde lessen

- De [workshop van het coördinatiecomité over de toekomst van plattelandsnetwerken, Brussel 17 september 2012](#), inclusief de resultaten van de workshop [[PDF](#) [en](#)]: informatie over de toekomst van de Europese netwerken voor plattelandsontwikkeling.
- Rural Review 14 (Netwerken en het gebruik daarvan in het beleid voor plattelandsontwikkeling (december 2012), [[PDF](#) [en](#)]) laat zien dat netwerken een doeltreffend middel zijn om de plaatselijke bewoners van plattelandsgemeenschappen te informeren, te inspireren en meer participatiemogelijkheden te bieden.
- [Netwerken als een beleidsinstrument voor plattelandsontwikkeling](#): om nieuwe ideeën te genereren en te delen die bijdragen aan de uitvoering van het beleid voor plattelandsontwikkeling.
- [Geleerde lessen van het ENPO](#): een aantal van de mijlpalen en prestaties van het ENPO tijdens de periode 2008-2012.
- [Lessen van de NPN's](#): belangrijke en nuttige lessen die kunnen worden getrokken uit de ervaringen met de NPN's gedurende de periode 2007-2013, die kunnen worden benut voor de komende programmeringsperiode 2014-2020.
- [Nationale plattelandsnetwerken – de diversiteit van benaderingen](#): praktische ervaringen en leermogelijkheden die voortvloeien uit de enorme verscheidenheid aan benaderingen van NPN's met betrekking tot plattelandsnetwerken.
- In het kader van de lessen die kunnen worden geleerd van de NPN' biedt [Werken aan een gemeenschappelijke visie op een gemeenschappelijk beleid](#) voorbeelden van de diverse methoden en technieken die NPN's gebruiken om groepen, organisaties en personen bij elkaar te brengen om een gemeenschappelijk idee van het beleid te ontwikkelen, zowel verticaal als horizontaal onder groepen belanghebbenden.
- [Benutten van leerervaringen](#): links naar de ervaringen en lessen die tijdens de programmeringsperiode 2007-2013 zijn getrokken uit de activiteiten van het ENPO, de NPN's en andere netwerken, die kunnen worden benut voor de komende programmeringsperiode 2014-2020.
- [Effectieve betrokkenheid van belanghebbenden](#): voorbeelden van de diverse methoden en technieken die NPN's gebruiken om bestaande en potentiële groepen belanghebbenden te betrekken bij aspecten van de POP's die voor hen het meest van belang zijn.
- [Facilitering van de uitwisseling van praktijken en ervaringen](#): een overzicht van nuttige, in de praktijk toegepaste leermiddelen voor andere belanghebbenden, die op inzichtelijke wijze worden gepresenteerd en beschikbaar worden gesteld aan een groter publiek.

- [Ondersteuning van samenwerking en gezamenlijke acties](#): succesverhalen die laten zien hoe NPN's mensen, groepen en organisaties hebben ondersteund bij het zoeken van potentiële partners, het gezamenlijk ontwikkelen van ideeën en het collectief werken aan de uitvoering van gemeenschappelijke projecten.
- [Capaciteitsontwikkeling voor plattelandsnetwerken](#): een door het ENPO georganiseerd seminar dat tot doel heeft bij te dragen aan de capaciteitsontwikkeling door nationale en regionale netwerken en om degenen die bij de opzetfase van NPN's betrokken zijn de kans te bieden om andere partijen uit de hele Unie te ontmoeten die actief zijn op het gebied van plattelandsontwikkeling.

[Hulpmiddelen voor de zelfevaluatie van plattelandsnetwerken](#)

- De sectie "Bestaande hulpmiddelen die NPN's gebruiken voor zelfevaluatie" omvat een reeks praktische hulpmiddelen die al door NPN's worden gebruikt.
- De sectie "Richtsnoeren voor het ontwerpen van enquêtes, vragenlijsten en feedbackformulieren" bevat algemene hulpdocumenten voor NPN's voor het opstellen van enquêtes voor het verzamelen en beoordelen van standpunten en meningen van belanghebbenden en deelnemers aan verschillende netwerkactiviteiten.
- "Voorbij de NPN-zelfevaluatie" is een sectie met links en publicaties die nuttige inspiratiebronnen, methodieken en lessen voor NPN's bevatten die geïnteresseerd zijn om verder te kijken dan het standaard zelfevaluatieproces van NPN-activiteiten.
- "Zelfevaluatieprofielen van NPN's" zet de algemene aanpak uiteen die diverse nationale plattelandsnetwerken hebben gekozen om zichzelf te evalueren.
- "Potentiële hulpmiddelen ter ondersteuning van de zelfevaluatie van NPN's" is een verzameling hulpdocumenten voor de zelfevaluatie van activiteiten van ngo-netwerken en netwerken voor sociale verandering, die praktische voorbeelden en advies bevatten die ook nuttig kunnen zijn voor de zelfevaluatie van NPN's.
- Onder "Praktische hulpmiddelen voor de zelfevaluatie van NPN's" staan links naar een reeks praktische hulpmiddelen die al door NPN's worden gebruikt of zouden kunnen worden gebruikt om de voortgang van hun netwerkactiviteiten te monitoren en de prestaties daarvan te beoordelen.

Toezicht en evaluatie

Toezicht en evaluatie zijn belangrijke aspecten van de planning, het ontwerp en de uitvoering van programma's voor plattelandsontwikkeling (POP's). **Evaluatie** is essentieel voor een juiste beoordeling van de behoeften in plattelandsgebieden en vormt een belangrijk element bij het bepalen van de toekomstige programmastrategie en het kiezen van de beste POP-maatregelen. Evaluatie maakt het ook mogelijk om de effecten van beleid te beoordelen; ook wordt de doelmatigheid bij de uitvoering erdoor bevorderd. **Toezicht** is belangrijk voor de doorlopende beoordeling van programma's. Het levert gegevens op die het mogelijk maken om de programmauitvoering bijtijds aan te passen. Toezicht en evaluatie zijn met name van belang in tijden van economische crisis, wanneer de noodzaak van een doelmatig en doeltreffend gebruik van overheidsmiddelen groter is.

Tijdens de programmeringsperiode 2014-2020 is er voor het eerst een gemeenschappelijk toezicht- en evaluatiekader voor het GLB als geheel opgezet. Naar aanleiding van ervaringen uit het verleden stelt de Europese Commissie voor om het toezicht- en evaluatieproces van POP's te stroomlijnen.

Het doel hiervan is om over betrouwbare, actuele gegevens te beschikken die het mogelijk maken een goede beoordeling uit te voeren, vervolgmaatregelen te nemen en tot slot de uitvoering van de POP's te verbeteren.

Nadere informatie over het toezicht op en de evaluatie van POP's en het EU-beleid voor plattelandontwikkeling is beschikbaar op de website van het [Europees evaluatienetwerk voor plattelandontwikkeling](#) en het [onderdeel van de website van de Europese Commissie](#) betreffende toezicht en evaluatie van het GLB na 2013.

Het ENPO stelt [POP-toezichttabellen](#) samen die de voortgang laten zien in termen van overheidsuitgaven en outputindicatoren voor de POP's in de periode 2007-2013.

Nationale plattelandsnetwerken en zelfevaluatie

Een keuze aan links naar relevante documenten van het ENPO over de evaluatie en zelfbeoordeling van nationale plattelandsnetwerken.

- [Bestaande hulpmiddelen die NPN's gebruiken voor zelfevaluatie](#) bevat een reeks praktische hulpmiddelen voor zelfevaluatie die al door de NPN's worden gebruikt.
- [Zelfevaluatieprofielen van NPN's](#) zet de algemene aanpak uiteen die diverse nationale plattelandsnetwerken hebben gekozen om zichzelf te evalueren.
- Onder [Richtsnoeren voor het ontwerpen van enquêtes, vragenlijsten en feedbackformulieren](#) staan algemene hulpdocumenten voor NPN's voor het opstellen van enquêtes voor het verzamelen en beoordelen van standpunten en meningen van belanghebbenden en deelnemers aan verschillende netwerkactiviteiten.
- [Voorbij de NPN-zelfevaluatie](#) is een sectie met links en publicaties die nuttige inspiratiebronnen, methodieken en lessen voor NPN's bevatten die geïnteresseerd zijn om verder te kijken dan het standaard zelfevaluatieproces van NPN-activiteiten.
- Onder [Potentiële hulpmiddelen voor de ondersteuning van zelfevaluatie door NPN's](#) is een verzameling hulpdocumenten gegroepeerd voor de zelfevaluatie van activiteiten van ngo-netwerken en netwerken voor sociale verandering, die praktische voorbeelden en advies bevatten die ook nuttig kunnen zijn voor de zelfevaluatie van NPN's.

TNS-evaluatie

Links naar relevante publicaties van het Europees evaluatienetwerk en het ENPO betreffende de evaluatie van Leader en Transnationale samenwerking (TNS).

- Onderdelen met informatie over de rol van [toezicht](#) en [evaluatie](#) als deel van de vervolgactiviteiten die vereist zijn om de tenuitvoerlegging van TNS-projecten te verbeteren [PDF [en](#)].

Netwerken voor plattelandsontwikkeling

Netwerken en netwerkvorming worden algemeen erkend en gebruikt als belangrijke instrumenten ter ondersteuning en bevordering van duurzame plattelandsontwikkeling. Het gebruik van netwerken is een nuttig hulpmiddel gebleken om de betrokkenheid van belanghebbenden in de verschillende uitvoeringsfasen van programma's voor plattelandsontwikkeling (POP's) te vergroten. Bij de planning van de POP's wordt het vaak gebruikt om alle geïnteresseerde partijen bij elkaar te brengen voor een bespreking van relevante beleidsvoorstellen. Tijdens de beleidsuitvoering wordt het gebruikt om de activiteiten van verschillende belanghebbenden bij plattelandsontwikkeling te ondersteunen door de mogelijkheid te bieden ideeën, informatie en kennis uit te wisselen. Wanneer POP's eenmaal lopen, spelen netwerken een belangrijke rol bij de verspreiding van goede praktijken en dragen zij bij aan een verbetering van het plattelandsontwikkelingsbeleid.

De belangrijke rol van netwerken zal gedurende de programmeringsperiode 2014-2020 nog verder toenemen door de oprichting van netwerken op het gebied van plattelandsontwikkeling op Europees en nationaal niveau.

Door netwerkvorming op Europees niveau – door middel van het Europees netwerk voor plattelandsontwikkeling – worden nationale plattelandsnetwerken, organisaties en bestuursorganen die actief zijn op het gebied van plattelandsontwikkeling bij elkaar gebracht om:

- de betrokkenheid van alle belanghebbenden bij de uitvoering van het beleid te vergroten;
- de kwaliteit van de POP's te verhogen en hun evaluatie te ondersteunen;
- het grote publiek op de hoogte te brengen van de voordelen van het beleid voor plattelandsontwikkeling;
- innovatie in de landbouw-, voedingsmiddelen- en bosbouwsector en in plattelandsgebieden te bevorderen.

Het netwerk van het Europees innovatiepartnerschap en het bijbehorende [servicepunt](#) ondersteunen het [EIP voor een productieve en duurzame landbouw](#) en de netwerkactiviteiten van operationele groepen, adviesdiensten en onderzoekers. [Hier](#) vindt u meer informatie over het gebruik van netwerken als beleidsinstrument voor plattelandsontwikkeling in de periode 2014-2020.

Lessen uit de periode 2007-2013

Links naar relevante ENPO-documenten die meer inzicht bieden in het gebruik van netwerken als beleidsinstrument voor plattelandsontwikkeling op basis van ervaringen op EU- en nationaal niveau.

- Rural Review 14 (Netwerken en het gebruik daarvan in het beleid voor plattelandsontwikkeling (december 2012), [[PDF](#)]) laat zien dat netwerken een doeltreffend middel zijn om de plaatselijke bewoners van plattelandsgemeenschappen te informeren, te inspireren en meer participatiemogelijkheden te bieden.
- [Lessen geleerd van het ENPO](#): een aantal van de mijlpalen en prestaties van het ENPO tijdens de periode 2008-2012.
- [Lessen van de NPN's](#): belangrijke en nuttige lessen die kunnen worden getrokken uit de ervaringen met de NPN's gedurende de periode 2007-2013 en die kunnen worden benut voor de komende programmeringsperiode 2014-2020.
- [Nationale plattelandsnetwerken – de diversiteit van benaderingen](#): praktische ervaringen en leermogelijkheden die worden geboden door de enorme verscheidenheid aan benaderingen van NPN's met betrekking tot plattelandsnetwerken.

- [Netwerken als beleidsinstrument voor plattelandontwikkeling](#): om nieuwe ideeën te genereren en te delen die bijdragen aan de uitvoering van het beleid voor plattelandontwikkeling.
- [Capaciteitsontwikkeling voor plattelandnetwerken](#): een door het ENPO georganiseerd seminar dat tot doel heeft bij te dragen aan de capaciteitsontwikkeling door nationale en regionale netwerken endegenen die bij de opzetfase van NPN's betrokken zijn de kans te bieden om andere partijen uit de hele Unie te ontmoeten die actief zijn op het gebied van plattelandontwikkeling.
- [Zelfevaluatieprofielen van NPN's](#): de algemene aanpak uiteen die diverse nationale plattelandnetwerken hebben gekozen om zichzelf te evalueren.
- [Potentiële hulpmiddelen ter ondersteuning van de zelfevaluatie van NPN's](#): een verzameling hulpdocumenten voor de zelfevaluatie van activiteiten van ngo-netwerken en netwerken voor sociale verandering, die praktische voorbeelden en advies bevatten die ook nuttig kunnen zijn voor de zelfevaluatie van NPN's.
- [Principes en praktijk van netwerken](#): hulpmiddelen en achtergrondinformatie over de belangrijkste aspecten bij het opzetten en aansturen van netwerken.
- [NPN-toolkit](#): een dynamisch online hulpmiddel dat beoogt tegemoet te komen aan de informatie/voorlichtingsbehoeften van netwerkondersteuningsteams, beheersautoriteiten en andere relevante belanghebbenden bij nationale plattelandnetwerken met het oog op versterking en verbetering van door ELFPO gefinancierde plattelandnetwerken.
- [Richtsnoeren voor het ontwerpen van enquêtes, vragenlijsten en feedbackformulieren](#): algemene hulpdocumenten voor NPN's voor het opstellen van enquêtes voor het verzamelen en beoordelen van standpunten en meningen van belanghebbenden en deelnemers aan verschillende netwerkactiviteiten.

De toegevoegde waarde van netwerken: voorbeelden 2007-2013

Hieronder vindt u voorbeelden van netwerkactiviteiten, relevante casestudy's en verhalen over het succesvol gebruik van netwerken.

- "Werken aan een gemeenschappelijke visie op een gemeenschappelijk beleid": voorbeelden van de diverse methoden en technieken die NPN's gebruiken om groepen, organisaties en personen bij elkaar te brengen om een gemeenschappelijk idee van het beleid te ontwikkelen, zowel verticaal als horizontaal onder groepen belanghebbenden.
- "Effectieve betrokkenheid van belanghebbenden": voorbeelden van de diverse methoden en technieken die NPN's gebruiken om bestaande en potentiële groepen belanghebbenden te betrekken bij aspecten van de POP's die voor hen het meest van belang zijn.
- "Ondersteuning van samenwerking en gezamenlijke acties": succesverhalen die laten zien hoe NPN's mensen, groepen en organisaties hebben ondersteund bij het zoeken van potentiële partners, het gezamenlijk ontwikkelen van ideeën en het collectief werken aan de uitvoering van gemeenschappelijke projecten.
- "Vereenvoudiging van de uitwisseling van praktijken en ervaringen": een overzicht van nuttige, in de praktijk toegepaste leermiddelen voor andere belanghebbenden, die op inzichtelijke wijze worden gepresenteerd en beschikbaar worden gesteld aan een groter publiek.
- "Uitwisseling van ervaringen en knowhow": een verzameling netwerkpraktijken die personen, groepen en organisaties in staat stelt en helpt om hun kennis en ervaring te delen door middel van zowel persoonlijk contact als van contacten op afstand.

- “Ondersteuning van samenwerking en gezamenlijke acties”: een verzameling ‘netwerkverhalen’ die laten zien hoe NPN’s mensen, groepen en organisaties hebben ondersteund bij het zoeken van potentiële partners, het gezamenlijk ontwikkelen van ideeën en het collectief werken aan de uitvoering van gemeenschappelijke projecten.

Voorbereiding op 2014-2020

Op deze pagina vindt u nuttige hulpmiddelen en informatiebronnen met betrekking tot het gebruik van netwerken tijdens de programmeringsperiode 2014-2020.

- Presentatie van de Europese Commissie tijdens de 19e bijeenkomst van nationale plattelandsnetwerken die op 12 september 2013 in Gdansk (Polen) gehouden werd, waarin de eerste richtsnoeren voor het gebruik van netwerken tijdens de programmeringsperiode 2014-2020 worden geboden [[PDF](#) [en](#)].

Door de gemeenschap aangestuurde lokale ontwikkeling (CLLD – community lead local development)

Sinds het in 1991 als communautair initiatief door de Europese Commissie werd gelanceerd, heeft de [Leader](#)-benadering zich ontwikkeld tot een standaard beleidsinstrument voor plattelandsontwikkeling, dat grote belangstelling heeft gewekt in de Unie en daarbuiten, niet alleen in plattelandsgebieden, maar ook in stedelijke en kustgebieden. Voor de nieuwe programmeringsperiode is CLLD voorgesteld als hulpmiddel om burgers op lokaal niveau te betrekken bij de ontwikkeling van oplossingen voor sociale, economische en milieuproblemen. Verwacht wordt dat CLLD het geïntegreerde gebruik van de Europese structuur- en investeringsfondsen (EFRO, ESF, EFMZV en ELFPO) zal vergemakkelijken. De lidstaten zullen in hun partnerschapsovereenkomst moeten aangeven hoe zij CLLD van plan zijn te steunen en in welke programma’s en op welke gebieden CLLD kan worden gebruikt. CLLD is facultatief voor het EFRO, het ESF en het EFMZV, maar is verplicht voor het ELFPO. Op deze manier blijven belangrijke onderdelen van Leader, zoals de plaatselijke groepen, lokale ontwikkelingsstrategieën en de gebied- en bevolkingscriteria, gehandhaafd.

De nieuwe CLLD-aanpak maakt het mogelijk Leader-steun beter af te stemmen op de steun voor lokale ontwikkeling uit andere EU-fondsen; ook moeten de verbanden tussen plattelands-, stedelijke en visserijgebieden hierdoor worden versterkt. Voor gedetailleerde informatie over CLLD kunt u de [specifieke sectie](#) van de ENPO-website raadplegen.

Als u meer wilt weten over CLLD, kunt u kiezen uit de onderstaande informatie:

Lessen uit de periode 2007-2013

Een selectie van links naar relevante ENPO-documenten die meer inzicht bieden in de Leader- en CLLD-aanpak van plattelandsontwikkeling.

- Rural Review 11 (Leader en samenwerking (april 2012) [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [es](#) [de](#) [it](#) [pl](#)]) gaat in op de onderlinge verhouding tussen twee belangrijke onderdelen van de Leader-aanpak: lokale ontwikkelingsstrategieën en samenwerking.
- De [Focusgroep voor de toepassing van de bottom-up-benadering van Leader](#) werd opgezet met het doel een overzicht van Leader-uitvoeringsmodellen op te stellen; de voornaamste problemen en goede praktijken bij de uitvoering van Leader in kaart te brengen; en na te denken over mogelijke oplossingen.

- De [Focusgroep inzake het behoud van het innovatieve/experimentele karakter van Leader](#) analyseerde kwesties betreffende de vaststelling van het innovatiebereik van Leader, alsook voorbeelden van goede praktijken bij het ontwerpen en toepassen van de subsidiabiliteitsvoorwaarden voor innovatieve projecten en innovatieve steunregelingen.
- De [Focusgroep inzake de toepassing van de samenwerkingsmaatregel in het kader van Leader](#) analyseerde kwesties betreffende het Leader-onderdeel Transnationale samenwerking (TNS).
- De [Focusgroep inzake betere lokale ontwikkelingsstrategieën](#) werd opgezet om twee essentiële aspecten van lokale ontwikkelingsstrategieën te analyseren: de vaststelling en de uitvoering.
- Het derde [LEADER Evenement 2013 over bruggen bouwen naar de toekomst](#) werd georganiseerd met het doel de succesvolle programmering van door de gemeenschap geleide ontwikkelingsprojecten (CLLD, in het kader van ELFPO aangeduid als Leader) op nationaal en lokaal niveau te ondersteunen.
- De [Leader-bibliotheek](#): informatie en documentatie over Leader II, Leader+ en het Leader-programma 2007-2013.
- De [Database Plaatselijke Groepen \(PG\)](#): een overzicht van alle geregistreerde PG's, inclusief hun doelstellingen en contactgegevens aan het einde van de programmeringsperiode 2007-2013.
- [De TNS-gids](#): links naar informatie die bedoeld is om geïnteresseerde PG's te ondersteunen bij de voorbereiding en uitvoering van TNS-projecten.
- De [TNS-voorschriften en -procedures van de lidstaten](#): informatie bestemd voor PG's en verwante partijen die interesse hebben om TNS-projecten op te zetten.
- De sectie over [de plaatselijke groepen \(PG's\)](#) van de Leader-toolkit: praktische en nuttige informatie over verschillende aspecten van het opzetten van een PG.
- De sectie [Strategie-ontwerp en uitvoering](#) van de Leader-toolkit: richtsnoeren over kwesties betreffende het ontwerp en de uitvoering van lokale ontwikkelingsstrategieën.
- [Door de gemeenschap aangestuurde lokale ontwikkeling in de sectie "Thema's" op de ENPO-website](#)
- Video: [LEADER forward – de Leader-aanpak voor plattelandsontwikkeling](#).
- Video: [De principes van Leader](#)

Voorbeelden van de uitvoering van Leader-projecten

Hieronder vindt u voorbeelden van Leader- en TNS-projecten, relevante casestudy's en verhalen over de succesvolle uitvoering van POP's

- De ELFPO-projectbrochure over Leader [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#) [ee](#)] toont en benadrukt de toegevoegde waarde van Leader aan de hand van concrete voorbeelden van door het ELFPO gefinancierde projecten.
- De serie informatiebladen "Betere Leader-praktijken voor lokale ontwikkelingsstrategieën in de EU": relevante praktijkvoorbeelden die beheersautoriteiten en plaatselijke groepen hebben toegepast bij de uitvoering van de Leader-aanpak in de periode 2007-2013. De serie beoogt aan te geven wat goed werkt in de ontwerp- en uitvoeringsfase van lokale ontwikkelingsstrategieën (LOS). Volg voor meer gedetailleerde informatie de onderstaande links naar de afzonderlijke informatiebladen:
 - Getrapte PG-selectieprocedure (FI) [[PDF](#) [en](#)]
 - Meerfasige projectaanvragen en doorlopend toezichtprogramma (UK) [[PDF](#) [en](#)]
 - Duidelijke regels en methodieken om de betrokkenheid van meerdere sectoren bij lokale strategieën te waarborgen (GR) [[PDF](#) [en](#)]

- Makkelijk meetbaar maken van LOS-doelen om de toegevoegde waarde van Leader aan te tonen (IE) [[PDF en](#)]
- Praktische checklist voor PG's die hun lokale ontwikkelingsstrategieën voorbereiden (SE) [[PDF en](#)]
- Ondersteuning van de onafhankelijkheid van PG's en van objectieve besluitvorming (FI) [[PDF en](#)]
- Onderlinge evaluatie door PG's (FI) [[PDF en](#)]
- Versterking van Leader's regionale karakter (FR) [[PDF en](#)]
- De verwerking van maatschappelijk verantwoord ondernemen in Leader-projecten (ES) [[PDF en](#)]
- Integratie van LOS in de algemene territoriale planning (ES) [[PDF en](#)]
- Leader: verbetering van toezicht en evaluatie (IT) [[PDF en](#)]
- Het gebruik van participatieve methoden bij het ontwerpen van lokale ontwikkelingsstrategieën (IT) [[PDF en](#)]

Bekijk inspirerende [praktijkvoorbeelden van Leader- en TNS-projecten die zijn gesteund in het kader van POP's in de periode 2007-2013](#).

Vorbereiding op 2014-2020

Nuttige informatie over de voorbereiding van de CLLD-programmering en –uitvoering in rurale en niet-rurale gebieden.

- Informatie over het [EU-cohesiebeleid 2014-2020](#)
- [Relevante initiatieven voor de toepassing van CLLD](#), inclusief de toepassing ervan in niet-rurale gebieden.
- De [workshops over door de gemeenschap aangestuurde lokale ontwikkeling](#) werden georganiseerd door DG AGRI en het ENPO-contactpunt in het kader van de 10e Europese week van regio's en steden - OPEN DAGEN. Het doel was om een debat op gang te brengen over de voorbereiding, het ontwerp, de uitvoering en het beheer van lokale ontwikkelingsstrategieën, een idee te geven van hoe partijen door middel van netwerken kunnen worden gemobiliseerd, en brede bekendheid te geven aan de toegevoegde waarde van transnationale samenwerking tussen lokale gebieden.
- De informatiebladen over "door de gemeenschap geleide ontwikkeling" [[PDF en](#)] (van DG REGIO) beschrijft essentiële onderdelen van de toekomstige aanpak.
- Het voornaamste doel van de gemeenschappelijke richtsnoeren van de directoraten-generaal AGRI, EMPL, MARE en REGIO van de Europese Commissie inzake door de gemeenschap geleide ontwikkeling in Europese structuur- en investeringsfondsen [[PDF en](#)] (29 april 2013) is de autoriteiten in de lidstaten te helpen om de voorwaarden te creëren voor een doeltreffend gebruik van CLLD in hun partnerschapsovereenkomsten en het te verwerken in hun respectieve programma's.
- Het seminar over [door de gemeenschap geleide ontwikkeling \(CLLD\) in de ESI-fondsen 2014-2020](#), dat op 6 februari 2013 werd gehouden, bood richtsnoeren en advies over CLLD met betrekking tot de programmering, uitgaande van de parameters van het gemeenschappelijk strategisch kader voor 2014-2020.
- De [workshop over door de gemeenschap aangestuurde lokale ontwikkeling](#) werd georganiseerd door het ENPO met de doelstelling informatie en ideeën uit te wisselen voor de komende programmeringsperiode, de behoeften van belanghebbenden in dit kader vast te stellen, alsook de mogelijke rol van netwerken tijdens de voorbereidingsfase.

- Informatie over het [thematisch initiatief inzake CLLD voor nationale plattelandsnetwerken](#), dat voornamelijk dient als forum voor nationale plattelandsnetwerken.
- De workshop [Financiering voor LEADER/CLLD: kansen en relevante praktijken](#) werd op 12 november 2013 gehouden in het kader van de ENPO-activiteiten ter ondersteuning van de voorbereiding van de programmeringsperiode 2014-2020. Tijdens de workshop werden specifieke financieringsproblemen bij Leader/CLLD-projecten behandeld. Ook werden doeltreffende financieringsmechanismen voor Leader/CLLD-projecten onderscheiden en werd uitgelegd hoe deze kunnen worden geïntegreerd in de betreffende uitvoeringsmechanismen van het beleid.

Kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten

Deze sectie biedt een selectie aan informatie over kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten van de EU, van het laatste nieuws over hun toetreding tot evenementen en netwerkinitiatieven die bepalend zijn voor de toekomst van het beleid voor plattelandsontwikkeling. Momenteel zijn vijf landen officiële kandidaten voor het lidmaatschap van de Unie: IJsland, Montenegro, de Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië, Servië en Turkije. Er zijn drie potentiële kandidaat-lidstaten: Albanië, Bosnië en Herzegovina, Kosovo*. Algemene informatie over deze landen of over hun toetredingsproces tot de Unie kunt u vinden in de desbetreffende sectie van de [website van DG UITBREIDING](#).

Door middel van [IPARD](#) (instrument voor pretoetredingssteun voor plattelandsontwikkeling) worden kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten bijgestaan bij de invoering van het *acquis* betreffende het gemeenschappelijk landbouwbeleid en de duurzame aanpassing van de landbouwsector en plattelandsgebieden in het kandidaatland.

Landenprofielen

Links naar gedetailleerde landeninformatie op de Europa-website (DG Landbouw en plattelandsontwikkeling):

- Profielen kandidaat-lidstaten:
 - [De Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië](#);
 - [IJsland](#);
 - [Montenegro](#);
 - [Servië](#);
 - [Turkije](#).
- Profielen potentiële kandidaat-lidstaten:
 - [Albanië](#);
 - [Bosnië en Herzegovina](#);
 - [Kosovo](#)*

**Deze benaming laat de standpunten over de status van Kosovo onverlet, en is in overeenstemming met Resolutie 1244 van de VN-Veiligheidsraad en het advies van het Internationaal Gerechtshof over de onafhankelijkheidsverklaring van Kosovo.*

Netwerken voor plattelandsontwikkeling

Beschikbare bronnen en informatie over opkomende nationale plattelandsnetwerken en andere ervaringen met plattelandsnetwerken in kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten.

- Het seminar over “De oprichting en ontwikkeling van nationale plattelandsnetwerken in kandidaat-lidstaten” werd op 11 november 2010 in Brussel gehouden. Alle presentaties van dit seminar kunnen worden gedownload van de [ENPO-website](#).
- Het [netwerk voor plattelandsontwikkeling in de Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië](#) (NPO), een verbond van maatschappelijke verenigingen, werd in maart 2010 in Skopje opgericht als nationale beweging om als woordvoerder van plattelandsgemeenschappen in de Republiek Macedonië te fungeren. Dit netwerk is ook lid van [ELARD](#)
- [Netwerk voor de ondersteuning van plattelandsontwikkeling in Servië](#)

Evenementen

Een selectie van evenementen die helpen om het beleid voor plattelandsontwikkeling vorm te geven en capaciteitsontwikkeling te bevorderen.

- [IPA CONFERENTIE 2013 - Instrument voor pretoetredingssteun \(2014-2020\)](#)
- Workshop over [Leader in pre- en posttoetredingsprogramma's](#)
- Workshop over [Maatregelen voor plattelandsontwikkeling in het kader van IPA II / IPARD 2014-2020](#)
- Workshop [IPARD: geleerde lessen en vooruitzichten voor de komende programmeringsperiode](#)
- Meerlandenworkshop over het [IPA voor plattelandsontwikkeling \(IPARD\) na 2013](#)
- Workshop [IPARD-maatregelen: plattelandstoerisme](#)
- Workshop [IPARD-programma \(maatregelen en aanvragen\)](#)
- [Regionale workshop over IPARD](#)
- Seminar over de [voornaamste principes van de IPARD-programmering](#)
- Seminar over [toezicht en evaluatie van het IPARD-programma](#)
- Eerste regionale netwerk-workshop voor het FAO/SWG-project: “Stroomlijning van het landbouw- en plattelandsontwikkelingsbeleid van Zuidoost-Europese landen voor toetreding tot de EU”, 15-16 september 2012, Vodice, Kroatië
- Tweede regionale netwerk-workshop voor het FAO/SWG-project: “Stroomlijning van het landbouw- en plattelandsontwikkelingsbeleid van Zuidoost-Europese landen voor toetreding tot de EU”, 22-24 mei 2013, Bar, Montenegro
- Eerste regionale netwerk-workshop voor het FAO/SWG-project “Stroomlijning van het landbouw- en plattelandsontwikkelingsbeleid van Zuidoost-Europese landen voor toetreding tot de EU” met succes in de regio gehouden op 7-15 februari 2013, Albanië, Montenegro en Bosnië en Herzegovina
- Tweede regionale netwerk-workshop voor het FAO/SWG-project: “Stroomlijning van het landbouw- en plattelandsontwikkelingsbeleid van Zuidoost-Europese landen voor toetreding tot de EU”, 1-7 september 2013, in Servië, Macedonië en Kosovo*.
- Prepare-bijeenkomst 2013 [[PDF](#) [en](#)], 4-7 september 2013, in Bosnië en Herzegovina
- Forum Landbouwbeleid 2013: “Nieuwe vooruitzichten voor landbouw en plattelandsontwikkeling in Zuidoost-Europa op weg naar een duurzame toekomst”, 15-18 oktober 2013, Pristina, Kosovo*.

Initiatieven en projecten

Informatie over initiatieven en projecten die het beleid en activiteiten op het gebied van plattelandsontwikkeling ondersteunen

- Het Leader-initiatief Servië is de werktitel van een door de Unie gefinancierd project met de officiële titel “Capaciteitsontwikkeling voor het opzetten en uitvoeren van een Leader-initiatief in de Republiek Servië”. Een belangrijk resultaat van het project is het Handboek voor de uitvoering van Leader met praktische richtsnoeren voor de toepassing van de Leader-aanpak in Servië.
- “Burgers van Europa” (“Gradjani za Europu”) is een initiatief van niet-gouvernementele organisaties in Bosnië en Herzegovina. De initiatiefnemers zijn actief op drie gebieden, inclusief de ontwikkeling van plattelandsgebieden en de landbouw in Bosnië en Herzegovina, en leveren een bijdrage aan de versterking van de rol van maatschappelijke organisaties in het Europese integratieproces. Ga voor meer informatie over “Burgers van Europa” naar de officiële website van het initiatief.

Richtsnoeren en technische bijstand

Een selectie van bronnen en documenten die richtsnoeren bieden over het toetredingsproces en met name over thema's op het gebied van plattelandsontwikkeling.

- IPA – Een nieuwe blik op de EU-bijstand bij uitbreiding [[PDF^{en}](#)] is een boekje dat een indruk geeft van wat IPA is, waarom het werd opgezet, hoe het werkt en waarom zowel de Unie als de landen die momenteel willen toetreden hierbij baat hebben.

1.6. Communicatie over plattelandsontwikkeling

Communicatie is een onmisbaar hulpmiddel voor de uitvoering van het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling (ELFPO), dat de lidstaten van de Unie helpt bij de bevordering van plattelandsontwikkeling.

Ieder EU-programma voor plattelandsontwikkeling wordt geacht een communicatieplan te bevatten. Dit is essentieel om ervoor te zorgen dat mogelijke begunstigen weten dat bepaalde fondsen beschikbaar zijn en hoe zij er toegang toe kunnen krijgen, alsook om Europese burgers inzicht te geven in de concrete voordelen die het EU-beleid voor plattelandsontwikkeling oplevert.

Communicatie-aanpak

De communicatie over het ELFPO dient een afspiegeling te vormen van de algemene communicatie-aanpak van de Europese Commissie, die is gebaseerd op drie hoofdprincipes:

1. Luisteren naar de burger – rekening houden met zijn standpunten en zorgen; communicatie is een dialoog, geen eenrichtingsverkeer. Het gaat er niet alleen om EU-burgers te informeren, maar ook om burgers de mogelijkheid te bieden hun mening te geven, zodat de Europese Commissie inzicht kan krijgen in hun gezichtspunten en hun zorgen.
2. Uitleggen hoe beleid, programma's en projecten van invloed zijn op het dagelijkse leven van burgers op een manier die mensen kunnen begrijpen en kunnen invoelen, als wij willen dat zij de politieke ontwikkelingen op Europees niveau volgen.
3. Mensen persoonlijk aanspreken – in hun nationale of lokale omgeving, door middel van de media van hun voorkeur.

De communicatie-activiteiten van het ELFPO worden zowel op Europees als op nationaal niveau geacht in overeenstemming te zijn met de overkoepelende communicatiestrategie van het directoraat-generaal Landbouw en Plattelandsontwikkeling (DG AGRI) van de Europese Commissie.

Toen de Commissie in 2010 benoemd werd, werd er een nieuwe strategie vastgesteld om tegemoet te komen aan de uitdagingen op communicatiegebied voor de periode 2010-2015, met name de hervorming van het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) en de nieuwe programmeringsperiode 2014-2020. Het zoeken en verzamelen van concrete voorbeelden en succesverhalen uit diverse gebieden en lidstaten is van groot belang voor een effectieve communicatie met zowel begunstigden als het grote publiek.

Verspreiding van projectvoorbeelden

Het ENPO verspreidt relevante projectvoorbeelden van POP's die in heel Europa worden uitgevoerd op verschillende manieren, waaronder:

- [ELFPO-projectbrochures](#), een verzameling reportages over POP-projecten die betrekking hebben op verschillende thema's en gepubliceerd worden in 6 talen.
- De [POP-projectdatabase](#) waarin projectvoorbeelden zijn opgenomen uit alle 27 lidstaten in een beknopt "briefkaartformaat".

Thematisch initiatief nationale plattelandsnetwerken (NPN)

Het ENPO heeft een thematisch initiatief voor NPN-communicatie in gang gezet met als doel de uitwisseling te bevorderen van beste praktijken betreffende de manier waarop de lidstaten communiceren over hun POP's en het ELFPO in het algemeen. Daarnaast beoogt het initiatief een groter publiek bekend te maken met de geboekte resultaten en problemen bij de uitvoering van het beleid voor plattelandsontwikkeling op lokaal niveau door gebruik te maken van een grote verscheidenheid aan producten, hulpmiddelen, publicaties en campagnes die in heel Europa worden aangeboden en die gefinancierd worden door het ELFPO.

Dit initiatief heeft tot de volgende concrete resultaten geleid:

- Organisatie van de 12^e NPN-bijeenkomst op 28 juni 2011, die speciaal gewijd was aan communicatie. [Klik hier](#).
- Organisatie van de thema-conferentie "Communiceren met burgers over plattelandsontwikkeling", gehouden in Milaan op 17-18 november op initiatief van het Italiaanse NPN. [Klik hier](#)
- Oprichting van een netwerk van communicatiedeskundigen op het gebied van plattelandsontwikkeling op het niveau van de lidstaten.
- Gezamenlijke deelname van NPN's aan de "[Internationale groene week in Berlijn](#)" en de "[Internationale landbouwbeurs Parijs](#)".
- Publicatie van een [ENPO-communicatiebrochure](#) die laat zien waarom communicatie een belangrijk instrument is om bij de uitvoering van POP's meer aandacht te besteden aan nieuwe uitdagingen en meer gebruik te maken van de door het ELFPO geboden kansen.

Het portaal [Communicatie over plattelandsontwikkeling](#) geeft voorbeelden van door het ELFPO gefinancierde informatie- en reclamehulpmiddelen die op nationaal en EU-niveau worden gebruikt om de programma's voor plattelandsontwikkeling te bevorderen en hun doeltreffendheid te verbeteren.

Communicatiehulpmiddelen en publiciteitsmateriaal zijn belangrijk om de voornaamste boodschappen over te brengen aan de belanghebbenden bij plattelandsontwikkeling, alsook aan het grote publiek. Zij vergroten het besef van de doelen, prioriteiten, financieringsmogelijkheden en

projectvoorbeelden die door het ELFPO worden gefinancierd in alle EU-lidstaten. Al het materiaal op deze [webpagina](#) is beschikbaar gesteld door nationale plattelandsnetwerken, beheersautoriteiten, plaatselijke groepen, enz. Er wordt nog regelmatig het nodige materiaal toegevoegd. Alle communicatieproducten worden vergezeld van korte afzonderlijke fiches die informatie geven over de titel, kosten, producent, datum van publicatie, enz., inclusief een korte samenvatting van de inhoud en de beoogde doelgroep.

2. Landen

Alle lidstaten hebben nationale strategieën voor plattelandsontwikkeling en programma's voor plattelandsontwikkeling (POP's) vastgesteld, hetzij voor het hele land, hetzij per regio. De interactieve kaart van de Unie op de ENPO-website biedt u toegang tot verschillende soorten informatie over elk van de lidstaten:

- *Informatie over het beleid voor plattelandsontwikkeling*
 Deze pagina's bieden voor elk land een overzicht van hoe plattelandsontwikkeling wordt aangepakt, een samenvatting van de beleidsdoelstellingen voor plattelandsontwikkeling, relevante documenten en relevante organisaties.

Oostenrijk	Beleidsinformatie
België	Beleidsinformatie
Bulgarije	Beleidsinformatie
Kroatië	Beleidsinformatie
Cyprus	Beleidsinformatie
Tsjechische Republiek	Beleidsinformatie
Denemarken	Beleidsinformatie
Estland	Beleidsinformatie
Finland	Beleidsinformatie
Frankrijk	Beleidsinformatie
Duitsland	Beleidsinformatie
Griekenland	Beleidsinformatie
Hongarije	Beleidsinformatie
Ierland	Beleidsinformatie
Italië	Beleidsinformatie
Letland	Beleidsinformatie
Litouwen	Beleidsinformatie
Luxemburg	Beleidsinformatie
Malta	Beleidsinformatie
Nederland	Beleidsinformatie
Polen	Beleidsinformatie
Portugal	Beleidsinformatie
Roemenië	Beleidsinformatie
Slowakije	Beleidsinformatie
Slovenië	Beleidsinformatie
Spanje	Beleidsinformatie
Zweden	Beleidsinformatie
Verenigd Koninkrijk	Beleidsinformatie
Martinique, Guadeloupe, Frans-Guyana, Réunion (Frankrijk)	Beleidsinformatie
Canarische Eilanden (Spanje)	Beleidsinformatie
Azoren, Madeira (Portugal)	Beleidsinformatie

Nationale plattelandsnetwerken

Voor ieder nationaal plattelandsnetwerk wordt op deze pagina's informatie geboden over de deelnemers van de netwerken, de organisatiestructuur van het netwerk, de voornaamste prioriteiten en de activiteiten in samenwerking met andere netwerken/landen.

Nationale autoriteit

De contactgegevens van de nationale ministeries van Landbouw van alle lidstaten zijn [hier](#) beschikbaar.

Beheersautoriteit

De beheersautoriteiten worden door de lidstaat aangewezen. Het kan een openbaar of particulier orgaan zijn dat verantwoordelijk is voor het beheer van de programma's voor plattelandsontwikkeling op nationaal of regionaal niveau. Gedetailleerde contactgegevens van alle beheersautoriteiten kunnen [hier](#) worden geraadpleegd.

Betaalorgaan

Betaalorganen zijn de afdelingen of organen van de lidstaten die verantwoordelijk zijn voor het controleren van de subsidiabiliteit van aanvragen en het toezicht op de steuntoewijzingsprocedure. Ook moeten zij ervoor zorgen dat alle betalingen in overeenstemming met de EU-voorschriften zijn. [Hier](#) vindt u een overzicht van de betaalorganen per land.

PG-database

De plaatselijke groepen (PG's) vormen de hoeksteen van de [Leader-aanpak](#). Tot hun verantwoordelijkheden behoren de ontwikkeling van lokale strategieën, de ondersteuning van de netwerken van belanghebbenden en de goedkeuring van afzonderlijke Leader-projecten. Deze [database](#) geeft een overzicht van de PG's die aan het einde van de programmeringsperiode 2007-2013 geregistreerd stonden, inclusief hun doelstellingen en contactgegevens.

Informatiebladen over POP's

De informatiebladen over POP's geven een indruk van de vorderingen die zijn geboekt bij elk van de in de Unie uitgevoerde programma's voor plattelandsontwikkeling door actuele informatie te verstrekken over: de financiële uitvoering van de programma's (totale overheidsuitgaven); de globale voortgang van het POP in termen van output (beknopte informatie over de belangrijkste maatregelen); en de resultaten afgezet tegen de doelstellingen voor 2007-2013. Er wordt informatie verstrekt op nationaal en regionaal niveau. Een samenvatting betreffende de EU-27 is ook beschikbaar.

POP-projecten

Deze database, die kan worden gedownload, laat zien hoe het ELFPO in de praktijk wordt gebruikt aan de hand van gedetailleerde voorbeelden van verschillende soorten projecten (inclusief hun financiering) uit alle landen van de Unie, die betrekking hebben op alle assen van het beleid voor plattelandsontwikkeling.

De [sectie "Landen"](#) bevat ook informatie over de landen die willen toetreden tot de Unie. Voor meer details over officiële kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten kunt u [deze pagina](#) raadplegen.

3. Thema's

De uitdagingen voor de plattelandontwikkeling in Europa zijn net zo uiteenlopend en complex als onze plattelandsgebieden zelf en omvatten onderling verweven sociaal-economische, financiële, ecologische en technische kwesties. Een aantal belangrijke thema's, variërend van klimaatverandering tot ruraal ondernemerschap, van sociale inclusie tot innovatie, zijn momenteel van belang voor plattelandsgebieden. Op deze thema's is een groot deel van de analyses van het ENPO gericht. Wij nodigen u hierbij uit om deze thema's te bestuderen, met speciale aandacht voor hun implicaties voor het ontwerp, de ontwikkeling en de uitvoering van het plattelandsbeleid. Klik op de onderstaande links om door deze sectie te bladeren:

- [Landbouw](#)
- [Milieu](#)
- [Ondernemerschap](#)
- [Jongeren en jonge landbouwers](#)
- [Bosbouw](#)
- [ICT](#)
- [Verbanden tussen platteland en stedelijke gebieden](#)
- [Sociale aspecten](#)
- [Kennisoeverdracht en innovatie](#)

3.1 Landbouw

De landbouw is een van de belangrijkste aandachtspunten van het ENPO. In deze sectie wordt met name aandacht besteed aan kleine landbouwbedrijven, semizelfvoorzieningsbedrijven, landbouw in berggebieden, lokaal voedsel en korte toeleveringsketens.

Kleine landbouwbedrijven

Kleine landbouwbedrijven zijn altijd al een hoeksteen geweest van de landbouw in de EU. Zij spelen een belangrijke rol, zowel bij de productie als bij het behoud van de levensvatbaarheid van het platteland. Kleine landbouwbedrijven onderhouden lokale plattelandsgemeenschappen, leveren belangrijke sociale, culturele en ecologische diensten (collectieve goederen) en creëren daarnaast toegevoegde waarde, met name in de vorm van gespecialiseerde lokale producten. Bijgevolg zijn zowel de huidige situatie als de effecten van de structurele aanpassingen op hun voortbestaan van groot belang voor de plattelandsgebieden in de Unie. Door de laatste twee uitbreidingen van de Unie in 2004 en 2007 zijn er miljoenen kleine en semizelfvoorzieningsbedrijven in de EU bijgekomen. De marktintegratie van deze bedrijven is laag en hun concurrentievermogen is twijfelachtig. Anderzijds bevolken deze bedrijven het platteland, vaak in de meest kwetsbare en achtergestelde regio's.

De conferentie op hoog niveau over "Het heden en de toekomst van kleine landbouwbedrijven in de Europese Unie" werd van 8 tot 9 juli 2011 gehouden in Krakau, Polen. De conferentie werd georganiseerd door de landbouwuniversiteit in Krakau, het instituut voor plattelands- en agrarische ontwikkeling van de Poolse academie voor wetenschappen in Warschau, de Malopolska-vereniging van agrarische voorlichtingsdiensten, het agrarisch adviescentrum in Brwinów (filiaal in Krakau) en het Bureau van het lid van het Europees Parlement Czesław Siekierski. Het wordt beschouwd als een vervolg op het ENPO-seminar over semizelfvoorzieningslandbouw, dat in oktober 2010 in Sibiu,

Roemenië werd gehouden. De samenvatting van de conferentie van Krakau kan hier worden gedownload [[PDF en](#)].

Het gezamenlijke thematische NPN-initiatief van het ENPO over korte toeleveringsketens is van bijzonder belang voor kleine landbouwbedrijven. Meer over dit initiatief is hieronder te vinden.

Semizelfvoorzieningsbedrijven

Het debat rond kleine landbouwbedrijven heeft een bijzondere betekenis gekregen, doordat het aantal zelfvoorzienings- en semizelfvoorzieningsbedrijven door de laatste twee uitbreidingen in 2004 en 2007 meer dan verdrievoudigd is tot 11 miljoen in de EU-27. Als bewijs van de stijgende belangstelling op dit gebied hebben van 13 tot 15 oktober 2010 in Sibiu, Roemenië, ongeveer 140 mensen een seminar bijgewoond met als thema "Semizelfvoorzieningslandbouw in de EU: huidige situatie en toekomstperspectieven". De discussies hadden tot doel bij te dragen aan een beter begrip van de behoeften en mogelijkheden van semizelfvoorzienende landbouwers en de wisselwerking tussen semizelfvoorzieningsbedrijven en de maatschappij en het milieu.

Een belangrijke achtergrondnota over semizelfvoorzieningsbedrijven in de EU werd opgesteld voor het seminar, en kan hier worden gedownload in **PDF-formaat:** [en](#) [fr](#) [de](#) [ro](#) [pl](#) [bg](#).
[Klik hier](#) voor meer informatie over het seminar over semizelfvoorzieningsbedrijven.

Landbouw in berggebieden

Plattelandsgebieden in de bergen staan voor bijzondere uitdagingen en hebben specifieke behoeften vergeleken met andere plattelandsgebieden. In het huidige landbouwbeleidskader van de EU vallen deze gebieden onder de categorie [probleemgebieden](#), omdat ze doorgaans worden gekenmerkt door een kort groeiseizoen (door de grote hoogte), door steile hellingen op lagere hoogten of door een combinatie van beide.

Deze omstandigheden vormen uitdagingen voor zowel de landbouw als de plattelandseconomie in deze gebieden. Er zijn specifieke steuninstrumenten voor berggebieden ontwikkeld door de EU, die ook beleidsmaatregelen voor plattelandsonwikkeling omvatten.

Als onderdeel van een breder evaluatieproces dat wordt uitgevoerd door DG AGRI, heeft het ENPO-contactpunt een evaluatie uitgevoerd van de POP-steun die momenteel beschikbaar is voor berggebieden en de landbouw in berggebieden.

De resultaten van de evaluatie kunt u lezen in de volgende verslagen:

- Werkdocument van de Commissie "Peak Performance" [[PDF en](#)]
- Werkdocument van het ENPO inzake de screening van de landbouw in berggebieden [[PDF en](#)]

Er worden nieuwe vormen van speciale steun voor berggebieden voorgesteld voor [de volgende periode \(2014-2020\) van het plattelandsonwikkelingsbeleid van de EU](#). Deze omvatten de mogelijkheid voor POP's om specifieke subprogramma's voor berggebieden op te nemen. Bekijk de nieuwe voorstellen [hier](#).

Meer informatie over berggebieden in de EU en plattelandontwikkeling kan hier worden geraadpleegd:

- [Euromontana](#) (lid van het ENPO) promoot “levende bergen”, geïntegreerde en duurzame ontwikkeling en de levenskwaliteit in berggebieden.
- Het Europees Milieuagentschap heeft nuttige informatie samengesteld over de behoeften met betrekking tot het landbeheer van ecosystemen in berggebieden in de Unie. Bekijk [hier](#) hun verslag hiervan.
- Doorzoek de [POP-projectdatabase](#) om projecten die betrekking hebben op berggebieden te vinden.

Lokaal voedsel en korte toeleveringsketens

De belangrijke rol van voedingsmiddelen bij plattelandontwikkeling in de EU wordt benadrukt in [de beleidsevaluatie van de Europese Commissie inzake de bevordering van landbouwproducten](#). In 2011 werden voorstellen naar voren gebracht om dit beleid aan te passen. Deze voorstellen vestigen de aandacht op het feit dat de “EU beschikt over een culinair erfgoed van grote diversiteit dat volledig moeten worden benut.” Partnerschapbenaderingen ter versterking van lokale voedselmarkten blijken doeltreffende instrumenten voor plattelandontwikkeling te zijn. De effecten van lokale voedselprojecten kunnen de kernelementen van de plattelandseconomie duurzaam ondersteunen. Door samen te werken kunnen bedrijven die deelnemen aan lokale voedselprojecten bijvoorbeeld nieuwe manieren vinden om meer producten te verkopen en nieuwe soorten klanten aan te trekken. Er kunnen sterkere banden worden gesmeed tussen de plaatselijke landbouw, de toeristische sector en de sector voedselvoorziening.

Bovendien leidt de consumptie van lokale voedingsmiddelen in plattlandsgebieden tot minder vervoer van voedingsmiddelen. Dit kan leiden tot economische, ecologische en sociale voordelen zoals besparingen op de vervoerskosten, minder uitstoot, een beperktere belasting van plattlandswegen, vermindering van de verkeersdruk en grotere verkeersveiligheid. Korte toeleveringsketens hebben ook een verscheidenheid aan ontwikkelingsvoordelen voor bedrijven op het platteland. Zo kan vermindering van het aantal bedrijven dat betrokken is bij een toeleveringsketen het aandeel vergroten van de uiteindelijke prijs die producenten ontvangen. Minder schakels kunnen ook kostenbesparingen voor de klanten opleveren en het voor iedereen makkelijker maken om te weten waar de grondstoffen vandaan komen. Directe verkopen (van de oorspronkelijke producent aan de eindverbruiker) bieden de kortste toeleveringsketens. De financiële maatregelen in de ELFPO-toolkit bieden mogelijkheden voor het bevorderen van korte toeleveringsketens. Deze zijn relevant voor de agrovoedingssector en kunnen ook worden toegepast op andere plattlandsbedrijven.

Nadere informatie vindt u hier:

- Een interessant onderzoek over korte toeleveringsketens van het Italiaanse NPN [[PDF](#) [en](#)].
- Zie de ENPO-brochure over voedselprojecten met steun van het ELFPO voor voorbeelden van acties betreffende lokaal voedsel en korte toeleveringsketens [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#)].

3.2. Milieu

De tweede pijler van het GLB, die betrekking heeft op plattelandontwikkeling, bevat zeer wezenlijke bepalingen voor de kwaliteit van het milieu. Deze bepalingen helpen het tij te keren voor wat betreft de uitdagingen op het gebied van biodiversiteit, de uitstoot van broeikasgassen, bodem- en waterkwaliteit en landschapsbehoud.

Meer specifiek luidt de doelstelling van as 2 van de ELFPO-verordening: “het verbeteren van het milieu en het platteland, het bieden van maatregelen om de natuurlijke hulpbronnen te beschermen en te verbeteren, alsmede het in stand houden van landbouw- en bosbouwssystemen met een hoge natuurwaarde en het behoud van het cultuurlandschap van de Europese plattelandsgebieden”. Het belang van milieuverbetering met behulp van het plattelandontwikkelingsbeleid van de EU blijkt uit het feit dat:

- het voorgestelde minimale financieringspercentage voor as 2 25 % bedraagt (vergeleken met 10 % voor assen 1 en 3);
- de agromilieumaatregel (maatregel 214) de enige verplichte maatregel is en daarom wordt toegepast in alle 88 POP's van de Unie.

Klimaatverandering

Klimaatverandering vormt een bedreiging voor, maar biedt ook kansen aan de landbouw-, bosbouw- en plattelandssectoren in Europa. Klik [hier](#) voor meer informatie over klimaatverandering en landbouw.

Plattelandontwikkelingsprogramma's (POP's) op regionaal en nationaal niveau bieden belangrijke steun om zowel de oorzaken als de gevolgen van klimaatverandering te helpen aanpakken. Vóór de GLB-“gezondheidscontrole” en het Europees economisch herstelplan (EERP) in 2008, bevatten de oorspronkelijke POP's voor de programmeringsperiode 2007-2013 een breed scala aan maatregelen die de drie hoofddimensies van klimaatactie – beperking, aanpassing en hernieuwbare energie – direct en indirect ten goede kwamen.

De toewijzing van aanvullende financiële middelen aan klimaatacties die voortkwamen uit de GLB-gezondheidscontrole en het EERP, en de hierop volgende wijzigingen van de POP's dragen bij tot de verdere vermindering van broeikasgasuitstoot door de Europese landbouw. De verhoging van het budget zal ook bijdragen aan de verbetering van het vermogen van de plattelandsgebieden in Europa om de effecten van klimaatverandering op te vangen. Het Europese netwerk voor plattelandontwikkeling (ENPO) heeft in 2010 een screening uitgevoerd om te bepalen hoe op lidstaatniveau klimaatverandering in de POP's wordt aangepakt. De resultaten van deze screening, plus een samenvattend verslag voor alle lidstaten van de EU-27, kunnen onder aan de volgende [webpagina](#) in de vorm van samenvattingen voor elke lidstaat worden geraadpleegd.

Via deze [link](#) kunt u ook een video bekijken over maatregelen voor de beperking van klimaatverandering op het Europese platteland.

Milieudiensten

De ENPO-focusgroep inzake de levering van milieudiensten, die in december 2011 op de rails werd gezet en begin 2013 haar werk afrondde, stelde kritieke aspecten voor de maximalisatie van de levering van milieudiensten vast en deed een reeks aanbevelingen voor het ontwerpen en uitvoeren van de toekomstige generatie plattelandontwikkelingsprogramma's (2014-2020). Deze aanbevelingen zijn gebaseerd op gegevens ontleend aan actuele ervaringen (47 voorbeelden uit 15

lidstaten), verschillende uitvoeringsbenaderingen en succesfactoren, alsook uit bezoeken ter plaatse en een reeks besprekingen met belanghebbenden op het gebied van milieu in de hele EU.

U kunt een reeks met relevante verslagen op de ENPO-website raadplegen:

- Samenvatting van het eindverslag van de focusgroep inzake de levering van milieudiensten [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#)]
- Eindverslag van de focusgroep inzake de levering van milieudiensten [[PDF](#) [en](#)]
- Voorbeelden van de uitvoering van milieudiensten die door de POP's worden ondersteund [[PDF](#) [en](#)]
- Achtergronddocument dat het kader en de doelstellingen van de werkzaamheden van de focusgroep schetst [[PDF](#) [en](#)]
- [Webpagina](#) over de workshop van het coördinatiecomité inzake “Hoogwaardig ontwerp voor milieu- en klimaatmaatregelen voor de POP's in de periode 2014-2020”
- EU Rural Review over “Levering van milieudiensten met gebruik van het beleid voor plattelandontwikkeling” (April 2013) [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [es](#) [de](#) [it](#) [pl](#)]
- ELFPO-projectbrochure over milieudiensten [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#)]

Een belangrijk initiatief van het ENPO dat rechtstreeks verband houdt met milieudiensten is thematische werkgroep 3 betreffende “Collectieve goederen en overheidsmaatregelen”. U vindt hierover meer informatie in de sectie [“Beleid in actie”](#) van dit document.

In april 2011 bracht de TWG4-workshop deskundigen bij elkaar met specifieke ervaring in het vormgeven van collectieve benaderingen van agromilieumcontracten en het oplossen van problemen die inherent zijn aan de uitvoering daarvan [[PDF](#) [en](#)].

Tijdens de herfstconferentie van Cedia in Brussel op 30 september en 1 oktober 2010 heeft het ENPO-contactpunt een presentatie gegeven over de “Stand van zaken van de GLB-maatregel betreffende ‘agromilieubetalingen’ in de Europese Unie” [[PDF](#) [en](#)].

Informatie over de voortgang van alle maatregelen van de POP's, inclusief maatregelen die verband houden met de milieudiensten, kunt u vinden in de sectie [Plattelandontwikkelingsbeleid in cijfers](#). In de [POP-projectdatabase](#) van het ENPO kunt u een groot aantal projectvoorbeelden vinden die betrekking hebben op het verlenen van milieudiensten.

3.4. Ondernemerschap

Ondernemerschap op het platteland

De bevordering en ondersteuning van ondernemerschap is een van de belangrijkste manieren om de economische problemen van plattelandsgemeenschappen aan te pakken. Naar aanleiding van de dramatische economische teruggang in veel EU-lidstaten is hiervoor weer hernieuwde belangstelling. De online beschikbare bronnen geven u de mogelijkheid informatie te vinden over een grote verscheidenheid aan onderwerpen die verband houden met ondernemerschap op het platteland. U vindt hier geselecteerde bronnen die betrekking hebben op een groot aantal aspecten van ondernemerschap op het platteland, waaronder diverse soorten documenten (verslagen, raadplegingsdocumenten, briefingdocumenten, richtsnoeren, brochures en andere relevante

documenten), benaderingen, aspecten en activiteiten die zijn ondernomen door diverse belanghebbenden:

- De [bibliotheek over ondernemerschap op het platteland](#) bevat een groot aantal documenten en publicaties met betrekking tot ondernemerschap op het platteland.
- De [hulpmiddelen voor capaciteitsontwikkeling](#) bieden ondersteuning bij het creëren en ontwikkelen van plattelandsbedrijven.
- Onder [gezamenlijke NPN-acties](#) kunt u informatie vinden over gezamenlijke acties op specifieke gebieden van ruraal ondernemerschap waarvoor NPN's een gedeelde belangstelling hebben getoond.
- U kunt ook verschillende [voorbeelden van samenwerkingsprojecten](#) bekijken die door lidstaten zijn uitgevoerd.

Plattelandsfinanciering

Beperkte toegang tot financiële steun, zowel tot kredietfaciliteiten als tot risicokapitaal, is één van de belangrijkste hindernissen voor ondernemerschap op het platteland en de ontwikkeling van plattelandsondernemingen in de Europese Unie (EU). De financiële uitsluiting van plattelandsondernemingen is de laatste jaren goed gedocumenteerd en wordt toegeschreven aan een combinatie van factoren die specifiek zijn voor het platteland en factoren die gelden voor de gehele economie.

In april 2011 werd de Financiële taakgroep voor het platteland (*Rural Finance Task Force – RFTF*) van het ENPO gelanceerd tijdens de elfde NPN-bijeenkomst in Bad Schandau, Duitsland (klik [hier](#) voor meer details). De RFTF is een gemeenschappelijke actie van de NPN's die georganiseerd wordt in het kader van het thematisch NPN-initiatief betreffende ondernemerschap op het platteland. De algemene doelstelling van dit thematische initiatief is uitvoerbare strategieën en acties vast te stellen en te bevorderen om in te spelen op de economische veranderingen in plattelandsgebieden. In mei-juni 2011 heeft de RFTF een verkennend onderzoek uitgevoerd naar de bestaande financieringsinstrumenten voor het platteland. De resultaten hiervan werden op 29 juni 2011 in Brussel tijdens een workshop gepresenteerd. Op 10 november 2011 werd tijdens de dertiende NPN-bijeenkomst in Den Haag (Nederland) een update gegeven over de voortgang van de RFTF (tussentijds verslag) en werd een actieplan voorgesteld voor toekomstige werkzaamheden (voor meer details, klik [hier](#)).

Het eindverslag [[PDF](#) [en](#)] over het Thematisch Initiatief van het ENPO inzake plattelandsfinanciering richt zich op de toegang tot plattelandsfinanciering voor micro-, kleine en middelgrote ondernemingen. De bevindingen van het eindverslag, evenals de discussies over de huidige en toekomstige wetsvoorstellen inzake financiële engineeringmechanismen zijn op 2 februari 2012 gepresenteerd tijdens de veertiende NPN-bijeenkomst in Thessaloniki, Griekenland. Verdere informatie over de bijeenkomst vindt u [hier](#).

Op donderdag 28 juni 2012 werd in Riga, Letland, door het Letse NPN met de steun van het Contactpunt van het ENPO een seminar georganiseerd met als thema "Facilitering van de toegang tot financiering voor micro-ondernemingen op het platteland". Het belangrijkste doel van dit seminar bestaat erin verschillende belanghebbenden bij elkaar te brengen die een specifiek belang hebben bij de toegang tot krediet in plattelandsgebieden. Dit seminar bood een unieke gelegenheid voor verdere discussies die bijdragen aan het vinden van manieren om de huidige en toekomstige

regels inzake financiële engineering te verbeteren. Verdere informatie over de bijeenkomst vindt u [hier](#).

De [workshop van het coördinatiecomité](#) over financiële engineering op 26 oktober 2012 had als doel de belanghebbenden die betrokken zijn bij plattelandsontwikkeling bewuster te maken van de kansen voor het creëren en het gebruik van financiële engineeringinstrumenten met het oog op verruiming van het potentieel van het ELFPO om het platteland van Europa verder te ontwikkelen. Tijdens de presentaties en discussies werd geput uit ervaringen met diverse EU-fondsen/beleidsregelingen en werd ingegaan op de voornaamste leerervaringen van beheerders die financiële instrumenten op lokaal, regionaal en nationaal niveau coördineren. Tijdens de workshop werd bovendien de meest recente informatie verstrekt over de voorschriften betreffende financiële instrumenten tegen de achtergrond van het gemeenschappelijk strategisch kader (GSK), inclusief veranderingen in de regelgeving en de toekomstige implicaties daarvan. Verdere informatie over de workshop vindt u [hier](#).

Verdere interessante discussies over plattelandsfinanciering kunt u vinden in nummer 13 van de EU Rural Review over “Financiële instrumenten voor plattelandsontwikkeling: nieuwe kansen voor het bestrijden van de economische crisis” (klik [hier](#)).

Aanvullende achtergrondinformatie en links over plattelandsfinanciering worden [hier](#) geboden.

3.5. Jongeren en jonge landbouwers

Demografische verandering en een afnemende plattelandsbevolking zijn belangrijke kwesties in de meeste EU-lidstaten en beïnvloeden in hoge mate de economische prestaties van een groot aantal plattelandsgebieden. Het ondersteunen van een voortdurende aanwezigheid van jongeren in plattelandsgebieden is daarom een belangrijke prioriteit voor het plattelandsontwikkelingsbeleid van de Unie.

Om plattelandsgebieden in stand te houden, is de rol van jonge boeren, die slechts 6 % van de actieve landbouwers in de EU uitmaken, van cruciaal belang. De EU-steun voor jonge landbouwers omvat onder meer de specifieke maatregel “Vestiging van jonge landbouwers”, gefinancierd door het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling (ELFPO). Met deze steun kunnen de specifieke problemen worden aangepakt waarvoor jonge mensen worden gesteld die actief willen worden in de landbouwsector en worden zij aangemoedigd om in plattelandsgebieden te blijven wonen en werken. Hierdoor worden de arbeidskansen vergroot en wordt de ontwikkeling van diensten bevorderd die kunnen bijdragen aan een toename van de sociale en economische levensvatbaarheid van plattelandsgebieden.

Veel lidstaten beschikken over een groot scala aan andere activiteiten ter ondersteuning van jongeren in plattelandsgebieden. Hiertoe behoren opleidingen, het opzetten van diensten en steun voor een betere verspreiding van informatie. Deze [sectie van de website](#) biedt relevante informatie en hulpmiddelen betreffende de steun voor jonge landbouwers en jongeren in plattelandsgebieden in de Unie:

- De [“Jongeren”-bibliotheek](#): een overzicht van projecten en initiatieven van een groot aantal instellingen en organisaties die in heel Europa actief zijn, gericht op verbetering van het informatieaanbod voor jongeren in plattelandsgebieden.

- De "[Jonge landbouwers](#)"-bibliotheek: specifieke informatie over een reeks instellingen en organisaties, alsook over initiatieven en projecten die steun verlenen aan jonge landbouwers in Europa.
- Sinds 2012 onderzoekt het [thematisch initiatief van het ENPO inzake jongeren en jonge landbouwers](#) de beste manieren waarop jongeren op het platteland en jonge landbouwers baat kunnen trekken uit de ELFPO-steun.

3.6. Bosbouw

Het bosareaal (waaronder zowel bossen als met kreupelhout en struikgewas beplante grond vallen) vormt meer dan 40 % van de oppervlakte van de Unie. Deze gebieden voorzien in het levensonderhoud van miljoenen arbeiders, ondernemers en boseigenaren. Bosbouwers zijn samen met boeren de belangrijkste grondbeheerders in de EU en dragen aanzienlijk bij aan de economische groei, werkgelegenheid en welvaart, met name in plattelandsgebieden. Bossen hebben meerdere economische, ecologische en sociale functies, zijn bovendien een bron van hernieuwbare energie en leveren een bijdrage aan de strijd tegen klimaatverandering.

Het Thematisch Initiatief Bosbouw van de nationale plattelandsnetwerken (NPN)

Het Thematisch Initiatief Bosbouw van de nationale plattelandsnetwerken werd in december 2009 opgestart. Het doel was een werkomgeving te creëren waar NPN's ervaringen en praktijkkennis konden uitwisselen met het oog op een betere uitvoering van bosbouwmaatregelen in het kader van het plattelandsontwikkelingsbeleid van de EU voor de periode 2007-2013. De werkingssfeer en de doelstellingen van het initiatief zijn in december 2009 tijdens de eerste bijeenkomst van de werkgroep in Brussel overeengekomen. Hier heeft een eerste groep van 5 NPN's de basis gelegd voor verdere samenwerking. Inmiddels is de groep tot 10 NPN's aangegroeid.

Als onderdeel van het onderzoekswerk in het kader van het initiatief heeft het ENPO-contactpunt steun verleend aan de voorbereiding van een achtergrondnota [\[PDF en\]](#) waarin wordt nagegaan hoe een aantal lidstaten in het kader van hun POP voor de periode 2007-2013 uitvoering heeft gegeven aan de bosbouwmaatregelen. NPN's hebben bijgedragen aan het verzamelen en evalueren van landspecifieke informatie. De NPN's hebben ook gewerkt aan de vaststelling van drie hoofdgebieden waarbinnen gezamenlijke activiteiten kunnen worden ontwikkeld en opgestart. Deze werden samen met voorstellen voor specifieke gezamenlijke activiteiten op de 10e NPN-bijeenkomst gepresenteerd (Edinburgh, september 2010) [\[PDF en\]](#). Een samenvatting van de gezamenlijke activiteiten die zijn ondernomen in het kader van het bosbouw-initiatief kan worden gedownload [\[PDF en\]](#).

Specifieke thema's en gezamenlijke activiteiten

Een van de aandachtspunten is de uitwisseling van ervaringen met het gebruik van biomassa uit bossen voor de opwekking van energie (met name voor verwarming) op lokaal niveau. De activiteiten met betrekking tot dit onderwerp worden geleid door het Finse NPN. Van 25-27 september 2011 werd hierover een speciaal seminar gehouden in Punkaharju (Finland). Nadere informatie vindt u [hier](#).

Een ander aandachtspunt is de multifunctionele rol van bossen, d.w.z. de collectieve goederen en diensten die bossen opleveren. De activiteiten op dit gebied gingen in oktober 2010 van start met

een door het Spaanse NPN georganiseerd studiebezoek. Het hoofdpunt van het bezoek betrof de *dehesa*-eikenbossen in Zuid-Spanje (Andalusië), waar de deelnemers een aantal mogelijkheden voor economische diversificatie van de bossen hebben onderzocht.

De resultaten van het studiebezoek [[PDF en](#)] hebben geleid tot een internationaal seminar over “Beheer van collectieve milieugoederen”, dat op 18-19 november 2010 door het Waalse NPN in Namen, België werd georganiseerd. Aanvullende informatie over seminars, gezamenlijke activiteiten en studiebezoeken vindt u [hier](#).

Met betrekking tot het thema “particulier bosbeheer” is er een groot scala aan mogelijke activiteiten vastgesteld en beoordeeld (zie bijvoorbeeld het voorstel van het Italiaanse NPN voor een gezamenlijke activiteit [[PDF en](#)] betreffende de verbetering van de beschikbaarheid van gegevens voor de bosbouwsector). Op dit gebied zijn tijdens de looptijd van het thematisch initiatief echter geen concrete acties in gang gezet.

Ter gelegenheid van het internationale VN-jaar van de bossen heeft het Italiaanse NPN in juni 2011 met steun van het ENPO een internationaal congres georganiseerd over de huidige en toekomstige rol van bossen in de sociaal-economische ontwikkeling van plattlandsgebieden. Voor meer informatie over de uitkomsten van het congres kunt u de officiële website [RomaForest2011](#) bezoeken of de samenvatting van het evenement inzien [[PDF en](#)].

Voor meer informatie over bosbouw:

- Bekijk het nummer van EU Rural Review over *Bosbouw en plattlandsontwikkeling* (november 2011) [[PDF en](#)] [[fr](#)] [[es](#)] [[de](#)] [[it](#)] [[pl](#)].
- De ELFPO-projectbrochure over bosbouw bevat een reeks artikelen over hoe het ELFPO kan worden gebruikt om het gevarieerde bestand aan bosarealen in de Unie duurzaam te ontwikkelen [[PDF en](#)] [[fr](#)] [[de](#)] [[it](#)] [[es](#)] [[pl](#)].
- De sectie [ondernemerschap op het platteland](#) bevat een specifiek onderdeel over bosbouw, waar u verdere relevante informatie kunt vinden over het beleidskader, bosbouwprojecten en andere nuttige online bronnen.
- Blader door de [POP-projectdatabase](#) om projecten te vinden die verband houden met de bosbouw.

3.7. ICT

In de programmeringsperiode 2007-2013 heeft het plattlandsontwikkelingsbeleid speciale aandacht besteed aan informatie- en communicatietechnologie (ICT). Het ELFPO ondersteunt de ontwikkeling van ICT-bedrijven, ICT-diensten, ICT-bijbscholing en breedband in plattlandsgebieden op diverse manieren, aangezien investeringen in zowel hardware als software onder alle programma's in aanmerking komen voor steun.

Het belang van ICT voor de ontwikkeling van plattlandsgebieden in Europa was de focus van het ENPO-seminar “ICT en plattlandsgebieden: de opbouw van de kennismaatschappij op lokaal niveau”, dat op 10 februari 2011 in Brussel werd gehouden. Klik [hier](#) voor meer informatie.

Via deze [link](#) kunt u een ENPO-brochure downloaden met verschillende voorbeelden van projecten op het gebied van informatie- en communicatietechnologie (ICT) die worden ondersteund door het ELFPO.

De [POP-projectdatabase](#) bevat voorbeelden van ICT-projecten die met ELFPO-financiering uitgevoerd zijn in het kader van programma's voor plattelandontwikkeling. Klik [hier](#) voor meer informatie.

Het ENPO heeft een presentatie voorbereid, waarin kort uitleg wordt gegeven over het conceptueel kader van het plattelandontwikkelingsbeleid en de gebieden waarop ICT in plattelandgebieden wordt ondersteund. U kunt de presentatie hier bekijken [[PDF](#) [enl](#)].

Het informatieblad "Overzicht van de gezondheidscontrole van het GLB en het Europees Economisch Herstelplan - Aanpassing van de POP's" geeft een overzicht van de wijzigingen die werden aangebracht in plattelandontwikkelingsprogramma's naar aanleiding van de GLB-gezondheidscontrole en het Europees Economisch Herstelplan, en illustreert de nadruk die gelegd wordt op investeringen in breedbandinfrastructuur. Het informatieblad kan [hier](#) worden geraadpleegd.

3.8. Verbanden tussen platteland en stedelijke gebieden

De mededeling van de Europese Commissie van 2010 over de toekomst van het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) na 2013 ([hier](#) downloaden) noemt als een van de prioriteiten van het GLB: "de evenwichtige territoriale ontwikkeling van de plattelandgebieden in de hele EU door de mensen ertoe te stimuleren om in hun lokale zone verantwoordelijkheid op te nemen, door capaciteitsopbouw en door de verbetering van de lokale omstandigheden en van de banden tussen de platteland- en de stadsgebieden".

Benaderingen van plattelandontwikkeling gericht op het bewerkstelligen van een dergelijke evenwichtige territoriale ontwikkeling dienen rekening te houden met een aantal belangrijke aspecten, te weten:

- stedelijke gebieden zijn belangrijke markten en dienstencentra voor plattelandbedrijven;
- het Europese platteland is geliefd bij de stedelijke bevolking;
- plattelandgebieden rond steden kunnen op het gebied van milieu onder druk komen te staan door stedelijke ontwikkeling, massarecreatie en woon-werkverkeer.

Geïntegreerde beleidsbenaderingen op regionale schaal kunnen positieve resultaten opleveren indien aandacht wordt besteed aan en ingespeeld wordt op de diverse aspecten van de wisselwerking tussen stedelijke gebieden en het platteland. De resultaten kunnen leiden tot duurzame regionale ontwikkelingsbenaderingen die op een gepaste en evenwichtige wijze rekening houden met zowel landelijke als stedelijke gebieden. Klik [hier](#) voor aanvullende informatie over de relatie tussen stedelijke en plattelandgebieden.

3.9. Sociale aspecten

Sociale landbouw

Sociale landbouw heeft de laatste jaren de aandacht getrokken van een steeds groter aantal belanghebbenden op het platteland. Er kunnen dan ook tal van voorbeelden van sociale landbouwactiviteiten in de lidstaten van de EU-27 worden aangetroffen. Deze belangstelling is het gevolg van een groeiend besef van de potentiële rol van agrarische en rurale hulpbronnen voor de verbetering van het sociale, fysieke en mentale welzijn van mensen. Tegelijkertijd schept sociale landbouw ook een nieuwe mogelijkheid voor landbouwers om alternatieve diensten te verlenen en

zo het bereik van hun activiteiten en hun multifunctionele rol in de samenleving te vergroten en te diversifiëren. Deze integratie tussen agrarische en sociale activiteiten levert boeren ook nieuwe bronnen van inkomsten op en verbetert het imago van de landbouw in de publieke opinie.

In december 2009 werd een gezamenlijk thematisch initiatief van de NPN's voor sociale landbouw gelanceerd als reactie op een voorstel van het Italiaanse nationale plattelandsnetwerk om een groep NPN's samen te laten werken om de door de nationale/regionale POP's (2007-2013) gepresenteerde mogelijkheden en belemmeringen voor de toepassing van sociale landbouw/groene zorg in de EU-27 in kaart te brengen en te analyseren. Het specifieke doel van het thematische initiatief voor sociale landbouw was "...het verbeteren van de tenuitvoerlegging van POP's ter ondersteuning van de sociale landbouw en het leveren van input ter voorbereiding van de toekomstige programmeringsperiode op nationaal en Europees niveau". Er namen in totaal zeven NPN's deel aan het initiatief, te weten Oostenrijk, België (Vlaanderen), Finland, Ierland, Italië, Zweden en het Verenigd Koninkrijk, die informatie verzamelden over de stand van zaken met betrekking tot sociale landbouw in hun land.

De resultaten van deze eerste samenwerking werden in maart 2010 gepresenteerd tijdens de 8e NPN-bijeenkomst in Rome (25-26 maart 2010) [[PDF en](#)]. De deelnemende NPN's bereikten ook overeenstemming over een werkprogramma voor het opstellen van een overzichtsdokument (aangevuld met een reeks relevante casestudy's) voor het einde van 2010. De resultaten van zowel het overzichtsdokument als de casestudy's werden gepresenteerd op twee belangrijke conferenties voor sociale landbouw in 2010:

- de 5e Europese COST-conferentie over "Groene zorg in de landbouw", gehouden op 24-26 augustus 2010 in Witzenhausen, Duitsland;
- "[Koppeling van plattelandsontwikkeling en sociale landbouw](#)", dat op 30 september en 1 oktober 2010 in Mechelen (België) werd georganiseerd door het Vlaamse plattelandsnetwerk.

De definitieve versie van het overzichtsdokument kunt u hier downloaden [[PDF en](#)] en 17 casestudy's uit 6 lidstaten hier [[PDF en](#)].

Daarnaast laat de volgende [video](#) een aantal specifieke voorbeelden zien van sociale landbouwactiviteiten in het Verenigd Koninkrijk.

Ook kunt u in de [POP-projectdatabase](#) informatie vinden over projecten uit heel de EU die betrekking hebben op onderwerpen die verband houden met sociale landbouw, zoals kansarme personen, onderwijs, sociaal zwakkeren, sociale uitsluiting en sociale inclusie.

Sociale inclusie en armoede in plattelandsgebieden

De arbeidsparticipatie van ongeveer 14 % van de bevolking in de overwegend rurale gebieden van de Unie is lager dan de helft van het EU-gemiddelde; in sommige van deze gebieden is het BBP per capita laag. Het plattelandsontwikkelingsbeleid van de EU stelt de lidstaten daarom essentiële hulpmiddelen ter beschikking om hen te helpen de werkgelegenheid op het platteland te bevorderen, de armoede en sociale uitsluiting op het platteland aan te pakken en de levenskwaliteit in plattelandsgebieden te verbeteren. Deze doelstellingen weerspiegelen de EU-groeistrategie van [Europa 2020](#).

De EU 2020-strategie onderstreept het belang van steunregelingen die belemmeringen op de arbeidsmarkt en voor sociale inclusie helpen wegnemen, in het bijzonder voor de meest kwetsbare groepen zoals vrouwen, jongeren, oudere werknemers, etnische minderheidsgroepen en personen met een handicap. Deze regelingen omvatten onder meer steun voor onderwijs en permanente educatie, modern vervoer en ICT-infrastructuur, plus verbeterde toegang tot essentiële diensten. Plattelandsontwikkelingsprogramma's spelen een belangrijke rol bij het bevorderen van een meer inclusieve maatschappij en het omvormen van plattelandsgebieden tot een betere plek om te leven.

Meer informatie over plattelandsontwikkeling, werkgelegenheid en sociale inclusie in de EU vindt u in [nummer 6 van de EU Rural Review](#) op de ENPO-website.

3.10. Kennisoverdracht en innovatie

Onderzoek en innovatie zijn belangrijke motoren voor plattelandsontwikkeling en het belang ervan zal nog verder toenemen aangezien zij de kern vormen van de [Europa 2020-strategie](#), die zich richt op intelligente, duurzame en inclusieve groei. Horizon 2020 zal een essentieel instrument zijn om een kerninitiatief als de [Innovatie-Unie](#) ten uitvoer te leggen.

Tijdens de programmeringsperiode 2014-2020 zal kennisoverdracht & innovatie een horizontale prioriteit van het beleid voor plattelandsontwikkeling worden. Een belangrijk beleidsinstrument ter ondersteuning van deze prioriteit is het [Europees innovatiepartnerschap voor een productieve en duurzame landbouw](#) (EIP-AGRI). EIP-AGRI streeft ernaar bestaande beleidsregelingen aan elkaar te koppelen, samenwerking tussen partners te bevorderen en bruggen te bouwen tussen onderzoekers en plattelandsbedrijven.

Het materiaal in deze sectie is bedoeld om de betrokkenheid te vergroten van de leden van de plattelandsontwikkelingsgemeenschap die betrokken zijn bij onderzoek en innovatie – of het nu om innovators, onderzoekers, financiers of eindgebruikers van onderzoek gaat. De geboden informatie loopt uiteen van EU-organen die zich richten op onderzoeks- en innovatieprojecten tot relevante studies, publicaties, enz.

Organisaties

Een groot aantal [instellingen en organisaties](#) is betrokken bij de ondersteuning van innovatie op het gebied van plattelandsontwikkeling in de Unie. Hiertoe behoren de betreffende organen en diensten van de Europese Commissie, alsook onafhankelijke non-profitorganisaties en de private sector. De [ENPO-website](#) geeft nadere informatie over de rol en verantwoordelijkheden van diverse van deze instellingen en organisaties.

Landbouw

[Hier](#) vindt u links naar instellingen en organisaties, alsook naar projecten en initiatieven die betrekking hebben op onderwerpen op het gebied van landbouw, concurrentievermogen, de plattelandseconomie in ruimere zin, voedselketens en risicobeheer. Dit onderdeel van het portaal bevat ook artikelen, onderzoeksstudies, verslagen, enz., die u een betere kennis en begrip van innovatie kunnen geven. U vindt hier zowel informatie over [projecten en initiatieven](#) als over [studies, artikelen en relevant onderzoek](#).

Milieu

[Hier](#) vindt u links naar instellingen en organisaties, alsook naar projecten en initiatieven die betrekking hebben op innovatie op het gebied van milieu en plattelandsontwikkeling, klimaatverandering, het efficiënt gebruik van hulpbronnen en het beheer van ecosystemen. Belanghebbenden vinden er ook relevante documenten en actuele informatie, inclusief recente onderzoeken, verslagen en wetenschappelijke artikelen. Ook is er informatie te vinden over [projecten en initiatieven](#) en [studies, artikelen en relevant onderzoek](#).

Sociale innovatie

[Hier](#) vindt u links naar een reeks projecten en initiatieven, alsook andere relevante informatie over sociale innovatie.

Andere relevante bronnen

[Hier](#) vindt u links naar kerndocumenten en algemene informatie (niet specifiek voor bepaalde sectoren of thema's) op het gebied van kennisoverdracht & innovatie. De beschikbare informatie omvat [projecten, initiatieven, beleidsnota's, studies, artikelen](#), alsook [audiovisueel materiaal](#).

4. Leader

Leader ("*Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale*", d.w.z. "Verbinding tussen acties voor de ontwikkeling van de plattelandseconomie") is een lokale ontwikkelingsmethode waardoor lokale actoren een gebied kunnen ontwikkelen door gebruik te maken van het endogene ontwikkelingspotentieel. De Leader-aanpak vormt één van de vier assen van het plattelandsontwikkelingsbeleid van de EU voor de periode 2007-2013. In deze sectie vindt u alles wat u wilt weten over Leader:

- [Leader-toolkit](#)
- [PG-database](#)
- [Leader-analyses](#)
- [Leader-bibliotheek](#)
- [Leader-evenementen](#)
- [TNS](#)

4.1. Leader-toolkit

De [Leader-toolkit](#) is hoofdzakelijk bedoeld voor mensen die op lokaal niveau in de EU actief zijn op het gebied van plattelandsontwikkelingsbeleid. Dit hulpmiddel beoogt op concrete en praktische wijze de bottom-up-methodologie van Leader uit te leggen aan de hand van teksten, illustraties, interviews, presentaties en specifieke projecten die gedocumenteerd zijn in de 20 jaar die de methode al wordt gebruikt. De toolkit kan worden gebruikt als handleiding voor beginners, maar ook als naslagmateriaal voor professionals met meer ervaring op het gebied van plattelandsontwikkeling. U kunt de volgende secties online raadplegen:

- [De Leader-aanpak](#)
 - [Wat is Leader eigenlijk?](#)
 - [Wat maakt Leader specifiek?](#)
- [Verbetering van Leader op programmaniveau](#)
 - [Inleiding](#)
 - [1. Eye Openers](#)
 - [2. Verbetering van de communicatie in Leader](#)
 - [3. Gebruik van een coördinatiegroep](#)
 - [4. Ontwikkeling van lokale oplossingen](#)
 - [5. Van elkaar leren](#)
 - [6. Leader vernieuwd](#)
 - [7. Innovatieve hulpmiddelen en methoden](#)
 - [8. Leren van het verleden: kijken naar de toekomst](#)
- [Strategie-ontwerp en tenuitvoerlegging](#)
 - [Strategie-ontwerp](#)
 - [Tenuitvoerlegging van de strategie](#)
- [De plaatselijke groepen \(PG's\)](#)
 - [Hoe zet ik een plaatselijke groep op?](#)
 - [Wat zijn de basisvereisten voor een PG?](#)
 - [Wat is de structuur van een PG?](#)
 - [Wat zijn de taken van het bestuur en de medewerkers?](#)

4.2. PG-database

De plaatselijke groepen (PG's) vormen de hoeksteen van de toepassing van de Leader-aanpak. Tot hun verantwoordelijkheden behoren de ontwikkeling van lokale strategieën, de ondersteuning van de netwerken van belanghebbenden en de goedkeuring van afzonderlijke Leader-projecten. De ENPO-website bevat gedetailleerde informatie over geregistreerde PG's die actief waren tijdens de programmeringsperiode 2007-2013:

- [PG-tabel](#)
- PG-kaart [[PDF](#)

4.3. Leader-analyses

In november 2009 werden drie focusgroepen (FG's) van Leader opgestart met als doel de toepassing van Leader in heel de Unie te onderzoeken, voorbeelden van goede praktijken vast te stellen die kunnen worden vertaald in aanbevelingen, en de tenuitvoerlegging van Leader te verbeteren. De groepen brachten verslag uit aan het Leader-subcomité en integreerden hun resultaten in andere ENPO-activiteiten die betrekking hebben op de uitvoering en verbetering van het EU-beleid voor plattelandontwikkeling. De drie focusgroepen bestonden uit vertegenwoordigers van nationale plattelandnetwerken, plaatselijke groepen, beheersautoriteiten en ngo's, en werden gezamenlijk voorgezeten door verschillende NPN's of organisaties. De focusgroep inzake betere lokale ontwikkelingsstrategieën, die in mei 2011 werd opgestart, analyseerde twee essentiële aspecten van lokale ontwikkelingsstrategieën: planning en uitvoering.

Klik hieronder op de focusgroep in kwestie voor meer online informatie over hun mandaat, taken en vorderingen:

- [FG1 – Toepassing van de bottom-up-benadering van Leader](#)
- [FG2 - Behoud van het innovatieve/experimentele karakter van Leader](#)
- [FG3 – Gebruik van de “samenwerkingsmaatregel” in Leader](#)
- [FG4 – Betere lokale ontwikkelingsstrategieën](#)

4.4. Leader-bibliotheek

Leader kan inmiddels terugblikken op een geschiedenis van 20 jaar. Leader werd aanvankelijk in 1991 als proefinitiatief geïntroduceerd en groeide vervolgens uit tot een standaardmethode voor plattelandontwikkeling in Europa tijdens de programmeringsperiode 2007-2013. U vindt meer informatie over Leader II, Leader+ en het huidige Leader-programma in de onderstaande documenten:

Leader 2007-2013

- DG AGRI Gids voor beheersautoriteiten over de toepassing van de Leader-as van de programma's voor plattelandontwikkeling 2007-2013
[[PDF](#)
- Beknopte gids "De Leader-aanpak" Fact Sheet
[[PDF](#)
- Speciaal verslag van de Rekenkamer over de toepassing van Leader tijdens de programmeringsperiode 2007-2013

Leader+ Informatie en documentatie over het communautair initiatief Leader+ (2000-2006).

- [Leader+](#)
- [Leader+ Evaluatierapport](#)
- [Leader+ Archieven/bibliotheek](#)

Leader II Informatie en documentatie over het communautair initiatief Leader II (1994-1999).

- [Leader II](#)

4.5. Leader-evenementen

Evenementen

U kunt meer te weten komen over eerdere Leader-evenementen door de [ENPO-evenementenkalender](#) te raadplegen.

Voor informatie over eerdere evenementen kunt u ook de volgende links volgen:

- [Samenwerking in de periode 2014-2020: Bouwen aan een betere toekomst voor het platteland – Netwerkonferentie plattelandsontwikkeling](#)
- [Leader Evenement 2013: bruggen bouwen naar de toekomst](#)
- [Leader Evenement 2012: Lokale ontwikkelingsstrategieën en samenwerking](#)
- [Nieuw PG-evenement](#)
- "Leader na 2013", conferentie in Koszecin, Polen [[PDF](#) [en](#)]
- Eerste Europese markt voor lokale producten [[PDF](#) [en](#)]
- [EU-beurs voor samenwerking op het platteland 2010, Edinburgh, Schotland, Verenigd Koninkrijk](#)

Leader-publicaties

- ENPO-publicaties
 - Nummer 11 - Leader en samenwerking (april 2012) [[PDF](#) [en](#)]
 - ELFPO-brochure met voorbeelden van projectverbanden met andere EU-fondsen: [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#)]
 - ELFPO-brochure over Leader: [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#) [ee](#)]
- Overige publicaties
 - Frankrijk: Transnationale samenwerking – toegevoegde waarde voor gebieden, Auvergne [[PDF](#) [fr](#)]
 - Verenigd Koninkrijk: een gemeenschappelijk beleid voor plattelandsontwikkeling, Carnegie UK Trust Rural Programme [[PDF](#) [en](#)]
 - Verenigd Koninkrijk: projectprofielen, PG Northumberland Uplands [[PDF](#) [en](#)]
 - Verenigd Koninkrijk: plattelandsontwikkeling en de Leader-aanpak in het Verenigd Koninkrijk en Ierland [[PDF](#) [en](#)]

Leader-beeldmateriaal

- ENPO-beeldmateriaal
 - [Leader-workshop voor nieuwe PG's](#)
 - "Leader na 2013", conferentie in Koszecin, Polen
- Overig beeldmateriaal
 - [Frankrijk: eerste "Europese markt voor lokale producten"](#)
 - [Litouwen: cultureel en culinair erfgoedproject "Panemuniai bloesem", internationale PG-beurs, 25-26 mei 2012"](#)

Leader-video's

- ENPO-video's
 - ["LEADER forward" – de Leader-aanpak voor plattelandsontwikkeling 2012](#)

- [Video over 7 kenmerken van Leader](#)
- [LEADER Evenement 2012: Lokale ontwikkelingsstrategieën en samenwerking](#)
- Overige video's
 - [Finland: Leader-project: "Amaze Me: international Leader-avontuur voor jongeren"](#)
 - [Litouwen: uitvoering van strategie bij PG Kaisiadorys \(in het Litouws\)](#)
 - [Verenigd Koninkrijk: projecten "Food on film": Fishy Business en Butterfingers](#)
 - [Bevordering van de plaatselijke verkoop van versproducten](#)
 - [Portugal: project "Landbouwbedrijf Odelouca" \(Quinta de Odelouca\)](#)
 - [Frankrijk: Auvergne - Transnationale samenwerking – toegevoegde waarde voor gebieden](#)
 - [Nederland, Flevoland: documentaire over drie Leader-projecten](#)

4.6. TNS

Transnationale en inter-territoriale samenwerking zijn van toenemend belang voor belanghebbenden op het platteland. Tijdens Leader II (1994-1999) en Leader+ (2000-2006) is uitgebreide ervaring opgedaan, waaruit blijkt dat samenwerking een doeltreffend mechanisme is om plattelandsgebieden te helpen gezamenlijk nieuwe oplossingen voor gemeenschappelijke problemen te vinden. Transnationale samenwerking is meer dan gewoon netwerken. Het stimuleert en helpt een plaatselijke groep een gezamenlijke actie te ondernemen met een andere Leader-groep – of met een groep die een gelijksoortige aanpak volgt – in een andere regio, lidstaat of zelfs derde land. De algemene doelstelling van TNS is om actoren op het platteland te helpen het potentieel van de betreffende gebieden te versterken.

TNS-gids

De [gids voor transnationale samenwerking](#) van Leader moet fungeren als een doeltreffend samenwerkingshulpmiddel dat is toegesneden op de behoeften tijdens de programmeringsperiode 2007-2013. Uit de gids moet worden wat samenwerking is en welke voordelen het oplevert. Ook vormt hij een volledige stapsgewijze handleiding voor TNS:

- Het [TNS-overzicht](#) geeft een toelichting op het begrip "transnationale samenwerking" (TNS) en beschrijft het grote aantal voordelen van een doeltreffende TNS.
- De sectie [TNS-planning](#) vormt een stapsgewijze handleiding die uitleg geeft over de meer complexe aspecten van TNS-planning.
- Onder [TNS-uitvoering](#) vindt u een overzicht van de gemeenschappelijke aspecten van TNS-projectbeheer in de uitvoeringsfase.
- Onder [TNS-follow-up](#) staan richtsnoeren voor TNS-toezicht en evaluatie, alsook advies voor het openbaar maken van de projectresultaten.

Overige relevante informatie

- De aanwijzingen voor de tenuitvoerlegging zijn bedoeld om lidstaten en PG's te helpen bij de uitvoering van de samenwerkingsmaatregel in het kader van de as "Leader" van de programma's voor plattelandontwikkeling 2007-2013 [[PDF](#) [bg](#) [cz](#) [de](#) [dk](#) [ee](#) [el](#) [en](#) [es](#) [fi](#) [fr](#) [hu](#) [it](#) [lt](#) [lv](#) [mt](#) [nl](#) [pl](#) [pt](#) [ro](#) [se](#) [si](#) [sk](#)].
- U kunt zoeken naar TNS-projecten in de [POP-projectdatabase](#) van het ENPO.
- Een lijst met TNS-projecten waarvan de Commissie in kennis is gesteld kan hier worden gedownload [[PDF](#) [en](#)].
- Ook is er gedetailleerde informatie beschikbaar over de [TNS-voorschriften en -procedures](#) van de lidstaten.

5. Netwerken en het gebruik daarvan

Het ENPO brengt als netwerk tal van partijen op het gebied van plattelandsontwikkeling bij elkaar, die zich allemaal inzetten om de ontwikkeling van het platteland te ondersteunen en te bevorderen. Raadpleeg deze sectie om meer te weten te komen over de nationale plattelandsnetwerken die nationale overheden en plaatselijke organisaties met elkaar verbinden, de Europese organisaties die actief zijn op het gebied van plattelandsontwikkeling en hoe het ENPO hen helpt om beter samen te werken.

Klik op de onderstaande links om door deze sectie te bladeren:

- [NPN-informatie](#)
- [NPN-clusters](#)
- [EU-organisaties](#)
- [FARNET](#)
- [Europees evaluatienetwerk](#)
- [Zelfevaluatie-toolkit voor nationale plattelandsnetwerken](#)
- [Toegevoegde waarde van netwerken](#)
- [NPN-toolkit](#)

5.1 Informatie over nationale plattelandsnetwerken

De NPN's brengen een verscheidenheid aan belanghebbenden op het gebied van plattelandsontwikkeling bij elkaar om de communicatie en informatie-uitwisseling op regionaal, nationaal en Europees niveau te verbeteren. De nationale plattelandsnetwerken (NPN's) vormen op lidstaatniveau een belangrijke schakel tussen de nationale overheden en organisaties die zich bezighouden met plattelandsontwikkeling (inclusief plaatselijke groepen). De structuur en de organisatie van NPN's kunnen verschillen, maar hun belangrijkste taak bestaat in alle gevallen uit de ondersteuning van de uitvoering en de evaluatie van het plattelandsontwikkelingsbeleid. De NPN's brengen een verscheidenheid aan belanghebbenden op het gebied van plattelandsontwikkeling bij elkaar om de communicatie en informatie-uitwisseling op regionaal, nationaal en Europees niveau te bevorderen. Zij organiseren ook evenementen, ontwikkelen talloze communicatiehulpmiddelen en spelen een belangrijke rol bij de uitwisseling van goede praktijken.

Klik op een land op deze kaart van de Unie voor meer informatie over de nationale plattelandsnetwerken in de betreffende lidstaat:

Oostenrijk	<i>Nationaal plattelandsnetwerk</i>
België	<i>Nationaal plattelandsnetwerk</i>
Bulgarije	<i>Nationaal plattelandsnetwerk</i>
Kroatië	<i>Nationaal plattelandsnetwerk</i>
Cyprus	<i>Nationaal plattelandsnetwerk</i>
Tsjechische Republiek	<i>Nationaal plattelandsnetwerk</i>
Denemarken	<i>Nationaal plattelandsnetwerk</i>
Estland	<i>Nationaal plattelandsnetwerk</i>
Finland	<i>Nationaal plattelandsnetwerk</i>
Frankrijk	<i>Nationaal plattelandsnetwerk</i>
Duitsland	<i>Nationaal plattelandsnetwerk</i>

Griekenland	<u>Nationaal plattelandsnetwerk</u>
Hongarije	<u>Nationaal plattelandsnetwerk</u>
Ierland	<u>Nationaal plattelandsnetwerk</u>
Italië	<u>Nationaal plattelandsnetwerk</u>
Letland	<u>Nationaal plattelandsnetwerk</u>
Litouwen	<u>Nationaal plattelandsnetwerk</u>
Luxemburg	<u>Nationaal plattelandsnetwerk</u>
Malta	<u>Nationaal plattelandsnetwerk</u>
Nederland	<u>Nationaal plattelandsnetwerk</u>
Polen	<u>Nationaal plattelandsnetwerk</u>
Portugal	<u>Nationaal plattelandsnetwerk</u>
Roemenië	<u>Nationaal plattelandsnetwerk</u>
Slowakije	<u>Nationaal plattelandsnetwerk</u>
Slovenië	<u>Nationaal plattelandsnetwerk</u>
Spanje	<u>Nationaal plattelandsnetwerk</u>
Zweden	<u>Nationaal plattelandsnetwerk</u>
Verenigd Koninkrijk	<u>Nationaal plattelandsnetwerk</u>
Martinique, Guadeloupe, Frans-Guyana, Réunion (Frankrijk)	<u>Nationaal plattelandsnetwerk</u>
Canarische Eilanden (Spanje)	<u>Nationaal plattelandsnetwerk</u>
Azoren, Madeira (Portugal)	<u>Nationaal plattelandsnetwerk</u>

5.2. Clusters van nationale plattelandsnetwerken

De nationale plattelandsnetwerken in elke lidstaat nemen regelmatig deel aan bijeenkomsten en evenementen die op Europees niveau worden georganiseerd om ervaringen en informatie uit te wisselen. Zij vormen ook steeds vaker geografische en thematische clusters om activiteiten te ontwikkelen, betere samenwerking te bevorderen en technische uitwisselingen en overleg te stimuleren tussen netwerken.

Thematische initiatieven van nationale plattelandsnetwerken (NPN's)

De thematische NPN-initiatieven brengen NPN's bij elkaar die een gemeenschappelijk belang hebben in specifieke gebieden van het plattelandsontwikkelingsbeleid en de tenuitvoerlegging van programma's. Het hoofddoel van deze initiatieven is het delen van kennis en relevante ervaring met betrekking tot de tenuitvoerlegging van programma's tussen de deelnemers aan het netwerk. Onderwerpen met een Europese dimensie krijgen prioriteit en kunnen interessant zijn voor een bredere groep belanghebbenden binnen het ENPO. Vertegenwoordigers van de NPN's en deskundigen uit de lidstaten wisselen informatie uit en ontmoeten elkaar tijdens workshops om gemeenschappelijke werkplannen en activiteiten te ontwikkelen met steun en onder begeleiding van het ENPO-contactpunt.

Meer informatie over eerdere en lopende thematische initiatieven kunt u vinden in de volgende thema-onderdelen:

- [Portaal voor jongeren en jonge landbouwers](#)
- [Door de gemeenschap aangestuurde lokale ontwikkeling \(CLLD\)](#)

- [Bosbouw](#)
- [Sociale landbouw](#)
- [Lokaal voedsel en korte toeleveringsketens](#)
- [Plattelandsfinanciering](#)
- [Portaal over ondernemerschap op het platteland](#)

Geografische clusters voor “kennisuitwisseling”

De stimulering van macroregionale clusters voor “kennisuitwisseling” is een nieuw initiatief van het ENPO. Het doel is voort te bouwen op de grote diversiteit die in de nationale plattelandsnetwerken te vinden is op het gebied van thematische prioriteiten/activiteiten, technische en administratieve capaciteiten, dienstenaanbod en niveau van interactiviteit. Macroregio's zijn duidelijk afgebakende geografische gebieden die, geheel of gedeeltelijk, uit twee of meer lidstaten bestaan. Het stimuleren van macroregionale clusters van NPN's heeft als belangrijkste doelstelling:

- meer gelegenheid te bieden voor communicatie en actievere kennisuitwisseling tussen netwerken;
- de gemeenschappelijke macroregionale belangen van de netwerken ontwikkelen, inclusief een koppeling met het macroregionale EU-beleid en andere strategieën;
- meer gezamenlijke NPN-acties – en transnationale samenwerking tussen plaatselijke groepen – bevorderen op macroregionaal niveau;
- een uitgesproken cultuur van “wederzijds leren” aanmoedigen tussen naburige netwerken.

Het concept van macroregionale NPN-clusters voor kennisuitwisseling werd op 10 november 2011 geïntroduceerd en besproken op de 13e NPN-bijeenkomst in Nederland. Klik [hier](#) voor verdere informatie. Er bestaan momenteel twee NPN-clusters voor kennisuitwisseling: het Scandinavisch-Baltische cluster en het mediterrane cluster.

Scandinavisch-Baltisch cluster

Het Scandinavisch-Baltische cluster bestaat uit NPN's uit Denemarken, Zweden, Finland, Estland, Letland, Litouwen, Polen en Duitsland. Het is een actief cluster dat geregeld bij elkaar komt (tweemaal per jaar), zijn eigen gemeenschappelijke activiteiten plant en een steeds actievere rol speelt met betrekking tot de plattelandsontwikkelingsaspecten van de EU-strategie voor het Oostzeegebied.

Klik [hier](#) voor meer informatie over het Scandinavisch-Baltische cluster van NPN's.

Enkele belangrijke lessen die zijn geleerd van het Scandinavisch-Baltische NPN-cluster zijn:

- netwerken kunnen veel efficiënter werken en samenwerken, en tevens van elkaars ervaringen leren, wanneer zij een gemeenschappelijke geschiedenis, een gemeenschappelijke identiteit, een gemeenschappelijke cultuur, gemeenschappelijke problemen enz. delen;
- de communicatie tussen de netwerken wordt enorm versterkt door regelmatige (tweejaarlijkse) bijeenkomsten die zich richten op specifieke macroregionale onderwerpen, zoals de gezamenlijke planning van gemeenschappelijke regionale evenementen. Regelmatige bijeenkomsten zijn veel gemakkelijker te organiseren wanneer de reisafstanden korter zijn;
- het is ook veel gemakkelijker om andere belanghebbenden (bijv. beheersinstaties, plaatselijke groepen, initiatiefnemers van projecten, visserijnetwerken en plaatselijke

visserijgroepen) te bewegen tot zinvol overleg wanneer de bijeenkomsten verband houden met een specifieke macroregionale agenda;

- het belang van “goed nabuurschap” mag niet worden onderschat. De netwerken in de drie Baltische staten onderstreepten in het bijzonder hoe belangrijk het is te vertrouwen op de ervaring en de meningen van burens in de oudere lidstaten. Dit was bijzonder belangrijk tijdens de beginfase toen de netwerken werden opgezet en uitgebouwd, maar er werd verwacht dat dit ook zou blijven gelden tijdens de verdere ontwikkeling van de netwerken;
- regionale samenwerking kan een gemeenschappelijke visie stimuleren, kweken, tot ontplooiing brengen en consolideren die nationale en organisatorische grenzen overschrijdt.

Mediterraan cluster

Het mediterrane cluster bestaat uit nationale plattelandsnetwerken uit Italië, Griekenland, Frankrijk, Spanje, Portugal, Cyprus en Malta. Deze lidstaten hielden op 1 februari 2012 een [eerste bijeenkomst](#) in Thessaloniki om ervaringen uit te wisselen over de huidige tenuitvoerlegging van de maatregelen 123, 132 en 133 van as 1 van de POP's en om te debatteren over nationale ervaringen en de toekomstige EU-programmering.

De [tweede bijeenkomst](#) vond plaats op 17 oktober 2012 in Nicosia. Een belangrijk deel van de bijeenkomst was gewijd aan de uitwisseling van kennis en ervaring met betrekking tot korte toeleveringsketens.

5.3. EU-organisaties

Het ENPO streeft ernaar actieve contacten te onderhouden met andere relevante netwerken en hen zo veel mogelijk toegang te bieden tot het netwerk. Hierbij legt het ENPO met name de nadruk op het tot stand brengen van een proactieve aanpak om informatie uit te wisselen tussen het ENPO en andere relevante netwerken over onderwerpen die relevant zijn voor de doeltreffende en efficiënte ontwikkeling van het plattelandsontwikkelingsbeleid van de EU.

Raadgevende Groep plattelandsontwikkeling van DG AGRI

Er is een Raadgevende Groep plattelandsontwikkeling opgericht door DG AGRI om vertegenwoordigers van verschillende organisaties op EU-niveau bij elkaar te brengen die sociale, economische en/of milieubelangen hebben op het gebied van plattelandsontwikkeling binnen de EU. De raadgevende groep stelt de Europese Commissie in staat zich op de hoogte te stellen van de verschillende visies van allerlei organisaties op plattelandsontwikkeling. De Commissie heeft de mogelijkheid de groep te raadplegen over alle onderwerpen die betrekking hebben op het plattelandsontwikkelingsbeleid. De voorzitter van de raadgevende groep kan ook gebieden voor adviesverlening voorstellen voor onderwerpen die binnen haar bevoegdheid vallen.

De Commissie is niet verplicht de adviezen van de raadgevende groep uit te voeren, maar neemt deze wel zeer ernstig en informeert de leden van de groep over de maatregelen die naar aanleiding van een bepaald advies zijn genomen. De raadgevende groep kan ook, in overleg met de Commissie, werkgroepen oprichten om de werkzaamheden te vergemakkelijken. De volgende groepen zijn binnen de raadgevende groep vertegenwoordigd:

- Boeren, coöperaties en andere landbouworganisaties
- Handelaren
- Industrie
- Arbeiders

- Consumenten
- Milieuverenigingen
- Andere landelijke belanghebbendenorganisaties

Gedetailleerde informatie over de deelnemende organisaties is [online](#) beschikbaar.

Europese organisaties die lid zijn van het Coördinatiecomité van het ENPO

De volgende EU-organisaties uit de Raadgevende Groep plattelandontwikkeling zijn geselecteerd om deel te nemen aan het Coördinatiecomité van het Europees netwerk voor plattelandontwikkeling (ENPO):

- [Vergadering van de Regio's van Europa \(VRE\)](#)
- [Birdlife Europe](#)
- [Raad van gemeenten en regio's van Europa \(CCRE/CEMR\)](#)
- [Confederatie van Europese boseigenaren \(CEFP\)](#)
- [Europese Raad van jonge landbouwers \(CEJA\)](#)
- [Comité van de landbouworganisaties van de Europese Unie \(COPA\) en het Algemeen Comité van de landbouwcoöperaties van de Europese Unie \(COGECA\) – gewoonlijk gezamenlijk aangeduid als COPA-COGECA](#)
- [Europese Federation van vakbonden in de voedings-, landbouw- en toeristische sector \(EFFAT\)](#)
- [Europese Leader-vereniging voor plattelandontwikkeling \(ELARD\)](#)
- [Europese organisatie van landeigenaren \(ELO\)](#)
- [Europese vereniging voor de ontwikkeling van berggebieden \(EUROMONTANA\)](#)
- [Prepare-netwerk](#)
- [Internationale vereniging voor platteland-milieu-ontwikkeling \(RED\)](#)

5.4. FARNET

In het kader van prioritair zwaartepunt 4 van het Europees Visserijfonds (EVF) wordt steun verleend voor de duurzame ontwikkeling van visserijgebieden, in het bijzonder voor de bevordering van economische diversificatie (toerisme, voedsel, hernieuwbare energie, enz.) en de verbetering van de levenskwaliteit in gebieden die getroffen zijn door een terugloop in visserij-activiteiten. Een belangrijke innovatie bij de tenuitvoerlegging van zwaartepunt 4 van het EVF is de nadruk op een met Leader vergelijkbare aanpak die erop gericht is specifieke gebieden aan te pakken en plaatselijke actoren uit alle sectoren (overheid, particuliere sector en maatschappelijke organisaties) te stimuleren om in plaatselijke actiegroepen voor de visserij (FLAG's) samen te werken aan het ontwerpen en uitvoeren van integrale lokale ontwikkelingsstrategieën.

Eenentwintig lidstaten voeren zwaartepunt 4 van het EVF uit. Naar verwachting zullen er ten minste 250 FLAG's in heel de Unie worden opgezet. Deze groepen worden aangemoedigd om van elkaar te leren door middel van interregionale en transnationale samenwerking. De totale overheidsinvestering (EVF + overige overheidsbijdragen) op grond van zwaartepunt 4 voor de periode 2007-2013 bedroeg €826,6 miljoen. Het FARNET-ondersteuningsteam werd door de Europese Commissie opgezet om bijstand te verlenen bij de uitvoering van EU-maatregelen voor de duurzame ontwikkeling van visserijgebieden, met bijzondere aandacht voor zwaartepunt 4 van het EVF. Het ondersteuningsteam fungeert als een netwerkplatform voor visserijgebieden en biedt

FLAG's ondersteuning en advies bij het bedenken en uitvoeren van lokale oplossingen voor de problemen waarmee de visserijgebieden in Europa te kampen hebben.

Klik [hier](#) voor meer informatie over het werk van het Europees Netwerk van visserijgebieden (FARNET).

5.5. Europees evaluatienetwerk

Het Europees evaluatienetwerk vervult zijn werkzaamheden onder verantwoordelijkheid van het directoraat-generaal Landbouw en Plattelandsontwikkeling van de Europese Commissie. Het beoogt de bruikbaarheid van evaluatie als instrument ter verbetering van de beleidsvorming en –uitvoering op het gebied van plattelandsontwikkeling te vergroten door bij te dragen aan de toepassing van goede praktijken en capaciteitsontwikkeling bij de evaluatie van de programma's voor plattelandsontwikkeling tot aan 2013.

Het netwerk staat open voor iedereen die zich bezighoudt met de evaluatie van programma's en maatregelen voor plattelandsontwikkeling in de EU. Hiertoe behoren beoordelaars van plattelandsontwikkeling, programmabeheerders, beleidsmakers, wetenschappers en onderzoekers, alsook andere deskundigen. U kunt de introductiefolder in PDF-formaat downloaden [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#)].

5.6. Zelfevaluatie-toolkit voor nationale plattelandsnetwerken

Dit hulpmiddel geeft gebruikers de mogelijkheid om met gebruikmaking van verschillende methoden, technieken en praktische "tools" na te gaan of met de netwerkactiviteiten die doorgaans door NPN's worden uitgevoerd, voldoende voortgang wordt geboekt en adequate resultaten worden bereikt.

Zelfevaluatie is niet verplicht. Het is een vrijwillige activiteit voor netwerkbeheerders en -leden die willen weten of hun netwerk ten volle en op doeltreffende wijze de doelstellingen nastreeft. De zelfevaluatie van NPN's is hoofdzakelijk gericht op het meten en beoordelen van de output en de resultaten van het netwerken. Hierin verschilt zij van de in Verordening (EG) nr. 1698/2005 van de Raad bedoelde evaluatie door onafhankelijke beoordelaars die zich moeten uitspreken over de doeltreffendheid van interventies op basis van de resultaten, effecten en de behoeften waarin zij beogen te voorzien. De evaluatie onderzoekt: de mate waarin hulpmiddelen worden gebruikt; de doeltreffendheid en doelmatigheid van de programmering; de sociaal-economische en milieu-effecten, alsook hun bijdrage aan de verwezenlijking van communautaire prioriteiten.

De zelfevaluatie-toolkit bestaat uit vijf verschillende onderdelen:

- [Overzicht zelfevaluatie van NPN's](#): een korte beschrijving van de structuur, de inhoud en het doel van de zelfevaluatie-toolkit voor de nationale plattelandsnetwerken.
- [Zelfevaluatieprofielen van NPN's](#): voorbeelden van de aanpak die diverse NPN's hebben gekozen om zichzelf te evalueren (met de belangrijkste ondersteunende documenten).
- [Praktische hulpmiddelen voor zelfevaluatie door NPN's](#): praktische voorbeelden en advies over bestaande en potentiële hulpmiddelen voor zelfevaluatie door NPN's.
- [Voorbij de zelfevaluatie van NPN's](#): inspirerende ideeën voor meer geavanceerde benaderingen voor de beoordeling van NPN-activiteiten.
- NOT-opleidingsprogramma: trainingsprogramma bedoeld om wederzijdse leerprocessen en kennisuitwisseling op gang te brengen.

5.7 De toegevoegde waarde van netwerken

De waarde van netwerken voor het plattelandsontwikkelingsbeleid wordt algemeen erkend. Een toenemende groep mensen met kennis van zaken is het erover eens dat plattelandnetwerken doeltreffend zijn om belanghebbenden te mobiliseren en de tenuitvoerlegging van plattelandsontwikkelingsprogramma's (POP's) te bevorderen.

Gezamenlijke actie van de nationale plattelandnetwerken

Nationale plattelandnetwerken (NPN's) hebben hun middelen gebundeld om dit online hulpmiddel te ontwikkelen dat een beeld geeft van de huidige stand van kennis inzake de toegevoegde waarde van netwerken voor het plattelandsontwikkelingsbeleid. De algemene methodologie die door het ENPO wordt voorgesteld, richt zich op: a) gemeenschappelijke netwerkstatistieken; en b) succesverhalen van netwerken. Het doel van deze benadering is inzicht te bieden in het reilen en zeilen van de NPN's en de manier waarop het relatieve succes van deze activiteiten door beheerders van netwerkondersteuningsteams wordt geïnterpreteerd. Bovendien kunnen NPN's met de [toolkit voor zelfevaluatie van nationale plattelandnetwerken](#) informatie beschikbaar stellen en uitwisselen over de verschillende benaderingen, technieken en praktische hulpmiddelen die gebruikt worden om de voortgang te controleren en de uitvoering van netwerkactiviteiten te beoordelen.

Het initiatief voor gemeenschappelijke netwerkstatistieken

Het initiatief voor gemeenschappelijke netwerkstatistieken werd gelanceerd om inzicht te verkrijgen in de bereikte resultaten en de kwantitatieve indicatoren die door de NPN's worden gebruikt. In april 2012 werd de eerste reeks gegevens ontvangen van de deelnemende NPN's. Het initiatief richt zich op vier van de zes belangrijkste aspecten van netwerken: het doeltreffend betrekken van belanghebbenden door netwerkcommunicatie, uitwisseling van relevante ervaringen en knowhow, capaciteitsopbouw en opleiding, en ondersteuning voor samenwerking en gezamenlijke acties. Deze kwantitatieve resultaten benadrukken het hoge niveau van betrokkenheid van belanghebbenden en de evolutie die de NPN's hebben doorgemaakt.

Verdere informatie die kan worden gedownload:

- Samenvattend verslag gemeenschappelijke netwerkstatistieken (2013) [[PDF en](#)]
- Samenvatting van de resultaten met betrekking tot de gemeenschappelijke statistieken (2012) [[PDF en](#)]
- Een overzicht van de toepassing van gemeenschappelijke statistieken [[PDF en](#)]

NPN-inventarisatie

Deze documenten geven een verslag van de NPN-inventarisatie, waarbij landeninformatie over iedere lidstaat werd verzameld. Het verslag onderzoekt de verschillende soorten structuren van NPN's en probeert netwerkclusters te onderscheiden naar hun activiteiten of de methodieken en instrumenten die zij gebruiken.

Verdere informatie die kan worden gedownload:

- Bevindingen van de NPN-inventarisatie over 2013: samenvattend eindverslag [[PDF en](#)]
- Bevindingen van de NPN-inventarisatie over 2011: samenvattend eindverslag [[PDF en](#)]

Werkdocument over NPN-programma's

Het doel van het werkdocument dat door het [Europees evaluatienetwerk \(EEN\)](#) werd ontwikkeld, is het ondersteunen van de uitwisseling van beoordelingsinformatie, het analyseren van de problemen die zich voordoen bij het beoordelen van netwerken en het uiteenzetten van de gebruikte

benaderingen. Het is gebaseerd op de ervaringen van vier NPN's. Klik hier om het document te downloaden [[PDF en](#)].

Literatuuroverzicht

Dit overzicht betreft de “toegevoegde waarde” van netwerken zoals beschreven in de wetenschappelijke literatuur. Het analyseert onder meer de volgende onderwerpen: de wijze waarop netwerken waarde toevoegen, de belemmeringen voor het ontwikkelen en begrijpen van deze toegevoegde waarde en de wijze waarop de opbrengsten van netwerken doeltreffender zouden kunnen worden gemeten. Klik hier om het literatuuroverzicht te downloaden [[PDF en](#)].

De toegevoegde waarde van netwerken – ervaringen van netwerken

Om meer diepgaand inzicht te bieden in de toegevoegde waarde van netwerken, hebben de NPN's een groot aantal voorbeelden verschaft van de activiteiten die zij uitvoeren. Deze werden verstrekt in de vorm van “verhalen over de toegevoegde waarde van netwerken”, een mengeling van voorbeelden van goede praktijken, succesverhalen, relevante ervaringen en casestudy's. Deze verhalen zijn ingedeeld naar soort en naar de belangrijkste netwerkaspecten die door hen zijn gebruikt.

- [Effectieve betrokkenheid van belanghebbenden](#)
- [Werken aan een gemeenschappelijke visie op beleid](#)
- [Facilitering van de uitwisseling van praktijken en ervaringen](#)
- [Uitwisseling van ervaring en knowhow](#)
- [Capaciteitsontwikkeling en training](#)
- [Ondersteuning van samenwerking en gezamenlijke acties](#)

Casestudy's

- Plattelandsnetwerken in het Verenigd Koninkrijk [[PDF en](#)]
- Bilaterale samenwerking tussen Hongarije en Polen [[PDF en](#)]
- Bottom-up netwerken rond de Oostzee [[PDF en](#)]
- Het Belgisch-Waalse proces voor zelfevaluatie [[PDF en](#)]
- Fins kamp voor plattelandsinnovatie [[PDF en](#)]
- Jongerentournee door Denemarken [[PDF en](#)]
- Thematische workshops in Schotland [[PDF en](#)]
- Beloning van succesvolle projecten in Estland [[PDF en](#)]

5.8. NPN-toolkit

Dit online hulpmiddel beoogt tegemoet te komen aan de informatie/voorlichtingsbehoeften van netwerkondersteuningsteams, beheersautoriteiten en andere relevante belanghebbenden bij nationale plattelandsnetwerken met het oog op versterking en verbetering van door ELFPO gefinancierde plattelandsnetwerken.

De principes en praktijk van netwerken

Dit onderdeel van de NPN-toolkit gaat helemaal over de principes en de praktijk van netwerken. U vindt hier toelichtingen, informatiekaders en links naar bronnen en achtergrondinformatie over de belangrijkste aspecten van het opzetten en uitvoeren van door het ELFPO-gefinancierde plattelandsnetwerken tijdens de afgelopen programmeringsperiode 2007-2013, alsook tijdens de nieuwe programmeringsperiode 2014-2020. Klik op de onderstaande links voor verdere online informatie.

- [Netwerken: definities en diversiteit](#)

Over netwerken wordt zowel in de professionele als in de privésfeer veel gepraat. Maar wat betekenen netwerken en het gebruik daarvan nu precies voor plattelandsontwikkeling en het bijbehorende beleid? De volgende secties bieden een inleidend overzicht, dat erop is gericht een aantal belangrijke kernbegrippen betreffende het gebruik van netwerken als beleidsinstrument voor plattelandsontwikkeling te verduidelijken.

- [Plattelandsnetwerken en het gebruik daarvan](#)
- [Netwerken als beleidsinstrument voor plattelandsontwikkeling](#)
- [De toegevoegde waarde van plattelandsnetwerken aantonen](#)
- [Nationale plattelandsnetwerken – een verscheidenheid aan benaderingen](#)

- [Opzetten van een netwerk](#)

Het opzetten van een plattelandsnetwerk vergt een zorgvuldige planning en kan het beste stapsgewijs worden aangepakt. De volgende secties geven een inleidend overzicht van de voornaamste begrippen, strategische kernbeslissingen en standaard beheerskwesties:

- [Verduidelijking van een aantal begrippen: NOT's, NPN's en netwerken](#)
- [Structuur en operationale organisatie](#)
- [Ontwikkeling van het strategisch kader en een globale visie op de aanpak](#)
- [Begrotingen en financiering](#)
- [Netwerkbeheer en operationeel mandaat](#)
- [Deelname en vertegenwoordiging van belanghebbenden](#)

Voortbouwen op leerervaringen

Tijdens de programmeringsperiode 2007-2013 is er in het Europees netwerk voor plattelandsontwikkeling (ENPO) en de nationale plattelandsnetwerken (NPN's) een ruime en gedegen ervaring opgebouwd. Hieruit kunnen belangrijke en nuttige lessen worden geleerd, die gebruikt kunnen worden tijdens de nieuwe programmeringsperiode 2014-2020. Er kunnen ook bruikbare lessen worden geleerd van andere netwerken, ongeacht of deze gefinancierd worden door de Unie.

De volgende secties bieden informatie over deze leerervaringen:

- [Lessen van het ENPO](#)
- [Lessen van de NPN's](#)
- [Lessen van andere netwerken](#)

Wellicht vindt u het ook nuttig om kennis te nemen van de ervaringen en eerdere lessen die geleerd zijn over netwerken tijdens het programma Leader+ [[PDF en](#)].

Vorbereiding op de toekomst

De ervaringen met het gebruik van netwerken voor plattelandsontwikkeling zijn positief geweest. Het heeft een grote hoeveelheid informatie, ideeën en contacten opgeleverd. Het heeft bijgedragen aan talrijke uitwisselingen, samenwerkingsprojecten en kennisontwikkeling, zowel op nationaal als op EU-niveau. Het heeft het mogelijk gemaakt een nieuwe dialoog over een betere uitvoering van het beleid op gang te brengen, en heeft een impuls gegeven voor een meer participatief beheer van het beleid. En dit alles tegen relatief lage kosten.

Tijdens de programmeringsperiode 2007-2013 is echter ook gebleken dat de ontwikkeling van duurzame banden tussen overheden, organisaties en individuele spelers tijd vergt. Het betrekken van partijen bij nieuwe vormen van overleg vraagt om specifieke personeelsmiddelen, passende communicatiehulpmiddelen en efficiënte organisatiestructuren. De vooruitgang die is geboekt sinds de oprichting in 2008 van het Europees netwerk voor plattelandsontwikkeling (ENPO), het Europees evaluatienetwerk voor plattelandsontwikkeling en de nationale plattelandsnetwerken (NPN's) moet worden volgehouden en bestendig om het gebruik van netwerken als beleidsinstrument voor plattelandsontwikkeling optimaal te benutten.

Het beleid voor plattelandsontwikkeling is bovendien steeds meer resultaatgericht, met een toenemende aandacht voor de gemeenschappelijke doelstellingen en streefdoelen van de Unie. De toekomstige programma's voor plattelandsontwikkeling moeten prestaties laten zien op zeer specifieke terreinen, zoals het concurrerend vermogen van alle soorten landbouw, de levensvatbaarheid van landbouwbedrijven, verbetering van de organisatie van de voedselketen en het risicobeheer in de landbouwsector, herstel, behoud en verbetering van ecosystemen, het efficiënt gebruik van water en energie, de omschakeling naar een koolstofarme en klimaatbestendige economie, de bevordering van sociale integratie, de vermindering van armoede en de economische ontwikkeling van plattelandsgebieden. Zij zullen ook innovatie en kennisoverdracht op deze gebieden moeten stimuleren. Sommige van deze gebieden zijn compleet nieuw voor het ENPO en de NPN's.

Deze ambitieuze verwachtingen vereisen meer dan ooit een goede communicatie en afstemming op alle niveaus tussen de bij het beleid betrokken partijen, alsook het vermogen om de bereikte resultaten aan te tonen. Het gebruik van netwerken blijft derhalve een zeer belangrijke activiteit, waarvan de rol als beleidsinstrument voor plattelandsontwikkeling naar verwachting verder zal worden uitgebreid en versterkt.

Lees hier meer over de [vooruitzichten voor netwerkactiviteiten in 2014-2020](#).

NOT-trainingsprogramma's

Sinds de eerste door het ELFPO gefinancierde nationale plattelandsnetwerken (NPN's) begin 2007 actief werden, is er een schat aan kennis en praktische ervaring opgebouwd. Deze netwerken hebben veel succesverhalen opgeleverd, en ook een aantal mislukkingen. Hierbij zijn belangrijke lessen geleerd over het gebruik van netwerken als beleidsinstrument voor plattelandsontwikkeling. Deze moeten worden benut om het beheer en de werking van netwerken in de programmeringsperiode 2014-2020 verder te verbeteren.

In de periode januari-juni 2013 heeft het ENPO-contactpunt daarom een proefprogramma voor de opleiding van netwerkondersteuningsteams (NOT's) opgezet om een proces van wederzijds leren en kennisuitwisseling in gang te zetten ter verbetering van het vermogen van de NOT's om hun taken en activiteiten doeltreffend uit te voeren. Wederzijds leren en collegiale kennisuitwisseling behelst de verwerving van kennis, vaardigheden en ervaring met de actieve hulp en ondersteuning van vergelijkbare personen die in een overeenkomstig maatschappelijk of beroepsmatig kader actief zijn. Dit proces en de bijbehorende opleidingsactiviteiten worden begeleid door een groepsleider wiens taak eruit bestaat de deelnemers uiteenlopende activiteiten en leerervaringen aan te bieden.

Er werden drie NPN-opleidingsmodules georganiseerd om de aanpak te testen en de behoefte van NPN's aan verdere capaciteitsontwikkeling te bepalen. Klik voor details over iedere module op de onderstaande links:

- [Proefmodule NOT-training 1](#)
Thema: *Strategische planningsproblemen van NPN's*
19-20 februari 2013, Boedapest, Hongarije
- [Proefmodule NOT-training 2](#)
Thema: *Toepassing van de RICA-methode / Versterking van de betrokkenheid van belanghebbenden*
14 maart 2013, Åre, Zweden
- [Proefmodule NOT-training 3](#)
Thema: *Communicatie bij het gebruik van netwerken*
7 juni 2013, Tomar, Portugal

Een evaluatie van het proefprogramma voor de opleiding van NOT's [Hyperlink: http://enrd.ec.europa.eu/app_templates/enrd_assets/pdf/nrn-toolkit/Pilot_NSU_Training_Programme_-_FINAL_Evaluation_Report.pdf] werd in juli 2013 uitgevoerd. Volgens de evaluatie van het NOT-proefprogramma waren collegiale leermodules zeer succesvol en was een groot deel van de NOT's voorstander van de voortzetting van dit soort activiteiten. Op grond van deze feedback werden de opleidingsmodules na september 2013 voortgezet. Klik voor meer details over de onlangs gestarte opleidingsmodules op de onderstaande links:

- [NOT-training module 4](#)
Thema: *Capaciteitsplanning van nationale plattelandsnetwerken*
13 september 2013, Gdansk, Polen

6. Publicaties en media

Het ENPO biedt talloze publicaties en audiovisuele producten aan die een beeld geven van het plattelandontwikkelingsbeleid in de praktijk. Onze publicatiereeks is ontworpen om een breed publiek te informeren over wat er op het platteland van Europa gebeurt en over het werk van ENPO. De reeks vat de huidige onderzoeksresultaten samen, analyseert beleidsontwikkelingen, geeft informatie, doet aanbevelingen en vertelt verhalen van gewone mensen op het Europese platteland. De ENPO-publicaties zijn in de regel verkrijgbaar in zes talen (DE, EN, ES, FR, IT, PL). Zij kunnen in PDF-formaat worden gedownload van de [ENPO-website](#) of als gedrukte publicatie worden besteld.

6.1. EU Rural Review

De [EU Rural Review](#) is een thematisch tijdschrift met informatie en inzichten die alle ENPO-belanghebbenden aangaan. Het besteedt aandacht aan de meest actuele onderwerpen op het gebied van plattelandontwikkeling in de Unie en geeft een groot aantal nuttige voorbeelden van de manier waarop het beleid voor plattelandontwikkeling in alle delen van de Unie wordt uitgevoerd. Op de [ENPO-website](#) kunt u uitgebreide informatie vinden over elk onderwerp, die u in PDF-formaat kunt downloaden. De EU Rural Review is beschikbaar in het Engels, Frans, Duits, Italiaans, Spaans en Pools.

Beschikbare nummers:

- Nummer 17 - Familiebedrijven in de landbouw - november 2013
- Nummer 16 - Kennisoverdracht en innovatie in het beleid voor plattelandontwikkeling - mei 2013
- Nummer 15 - Levering van milieudiensten met gebruik van het beleid voor plattelandontwikkeling - april 2013
- Nummer 14 - Netwerken en het gebruik daarvan in het beleid voor plattelandontwikkeling - december 2012
- Nummer 13 - Financiële instrumenten voor plattelandontwikkeling: nieuwe kansen om de economische crisis te bestrijden - oktober 2012
- Nummer 12 - Lokaal voedsel en korte toeleveringsketens - juli 2012
- Nummer 11 - Leader en samenwerking - april 2012
- Nummer 10 - Ondernemerschap op het platteland - januari 2012
- Nummer 9 - Bosbouw en plattelandontwikkeling - november 2011
- Nummer 8 – Productkwaliteit in de landbouw: een succesfactor voor de plattelandsgebieden in de EU - juli 2011
- Nummer 7 - Collectieve goederen en plattelandontwikkeling - maart 2011
- Nummer 6 - Werkgelegenheid en sociale inclusie - december 2010
- Nummer 5 - Stimuleren van het concurrentievermogen van de landbouw-, agrovoedings- en bosbouwsector in de EU - oktober 2010
- Nummer 4 - Plattelandontwikkeling en klimaatverandering - mei 2010
- Nummer 3 - Plattelandsdiversiteit - januari 2010
- Nummer 2 - Creativiteit en innovatie bij plattelandontwikkeling in de EU - december 2009
- Nummer 1 – Het Europees Landbouwfonds voor Plattelandontwikkeling - oktober 2009

6.2. ENRD magazine

Het [ENRD Magazine](#) is een kleurrijke publicatie voor ENPO-belanghebbenden en iedereen die geïnteresseerd is in plattelandontwikkeling in de Europese Unie. De lezer vindt er het laatste ENPO-nieuws, een keuze uit de verhalen van nationale plattelandsnetwerken en plaatselijke groepen, speciale thema-artikelen, uitgebreide aandacht voor evenementen en inspirerende voorbeelden van

plattelandontwikkeling in de praktijk. Het ENRD Magazine is beschikbaar in het Engels, Frans, Duits, Italiaans, Spaans en Pools.

Beschikbare nummers:

- ENRD Magazine - Zomer 2013 Hoofdartikel: LEADER Evenement 2013
- ENRD Magazine - Voorjaar 2013 Hoofdartikel: Sociale media en plattelandontwikkeling
- ENRD Magazine - Winter 2012/2013 Hoofdartikel: De toegevoegde waarde van netwerken
- ENRD Magazine - Najaar 2012 Hoofdartikel: Beelden van het Europese platteland - de ENPO-fotowedstrijd
- ENRD Magazine – Voorjaar/Zomer 2012 Hoofdartikel: LEADER Evenement 2012 Lokale ontwikkelingsstrategieën en samenwerking
- ENRD Magazine - Proefnummer Hoofdartikel: Communiceren met burgers over plattelandontwikkeling

6.3. ELFPO-projectbrochures

De uitwisseling van informatie over ELFPO-activiteiten is een belangrijk aspect van de missie van de nationale plattelandnetwerken en het ENPO. De [ELFPO-projectbrochure](#) stimuleert de uitwisseling van informatie door voorbeelden te geven van verschillende soorten plattelandontwikkelingsactiviteiten die cofinanciering hebben ontvangen van het ELFPO. De brochures zijn beschikbaar in het Engels, Frans, Duits, Italiaans, Spaans en Pools.

Beschikbare nummers:

- Sociale inclusie
- Milieudiensten
- Jonge landbouwers en jongeren op het Europese platteland
- Andere EU-fondsen
- Bosbouw
- Voedsel
- Groene groei
- Leader
- Informatie- en communicatietechnologie (ICT)
- ELFPO

6.4. Thematische publicaties

Het ENPO brengt regelmatig gelegenheden- en [thematische publicaties](#) uit die aandacht besteden aan relevante onderwerpen en recente initiatieven betreffende het beleid voor plattelandontwikkeling. De brochure “Het beleid voor plattelandontwikkeling in cijfers” geeft bijvoorbeeld informatie over de toezichtindicatoren voor dit beleid. Andere publicaties zijn onder andere “”Succesfactoren van de nieuwe programma’s voor plattelandontwikkeling”, een informatieblad over de GLB-gezondheidscontrole en het Europees economisch herstelplan, alsook een brochure die uitleg geeft over het EU-beleid voor plattelandontwikkeling.

6.5. Media-overzicht

Het [audiovisuele media-overzicht](#) bevat [fotoalbums](#) en [video's](#) uit alle delen van het Europese platteland. Er zijn foto's van NPN-bijeenkomsten, beeldimpresies uit de fotowedstrijd “Beelden van het Europese platteland”, video's van ELFPO-projecten en mediabijdragen van ENPO-belanghebbenden.

7. Evenementen en bijeenkomsten

Het ENPO organiseert en neemt regelmatig deel aan [evenementen en bijeenkomsten](#) over een groot aantal onderwerpen op het gebied van plattelandontwikkeling, neemt deel aan [beurzen](#) en ontvangt [bezoekers](#) aan het contactpunt in Brussel. Hiertoe behoren het jaarlijkse Leader-evenement en [specifieke bijeenkomsten](#) die gehouden worden voor nationale plattelandnetwerken, thematische werkgroepen, het ENPO-coördinatiecomité en het Leader-subcomité.

Meer informatie over de evenementen en bijeenkomsten die door of samen met het ENPO zijn georganiseerd, kunt u vinden op de [website](#).

8. Contact

Er is een Contactpunt opgezet dat de Europese Commissie (directoraat-generaal Landbouw en Plattelandsontwikkeling) ondersteunt bij de ontwikkeling van diensten voor het Europees netwerk voor plattelandsontwikkeling.

In het zesde jaar na oprichting (juli 2013 - juli 2014) werd het secretariaat van het contactpunt geleid door Michael Gregory, met ondersteuning van Ilias Papageorgiou, Fiorella Giorgiani en Oana Guth.

Het team voor kennisontwikkeling/beleidsanalyse biedt ondersteuning aan de [thematische werkgroepen](#) de vergaderingen van deskundigen, voert analyses uit en stelt samenvattingen van programma's op. Het team heeft ook de [toezichtindicatoren](#) samengesteld. Deze groep, onder leiding van Fabio Cossu, bestaat uit Mara Lai, Preslav Petkov en Alexandros Papakonstantinou.

Het team voor kennisdeling/communicatie onderhoudt de ENPO-website en de interactieve hulpmiddelen, en verzorgt de informatielijn, [seminars en conferenties](#), [publicaties](#) en ENPO-nieuws. Deze groep, onder leiding van Peter Toth, bestaat uit Pascale van Doren, Kasia Panfil, Tim Hudson, Eva Soriano, Ryoko Abe, Virginie Sarah Viaene, Ana Nechita en Derek MGlynn.

Het team voor kennisuitwisseling/netwerken en samenwerking biedt ondersteuning aan de samenwerking tussen belanghebbenden, [transnationale samenwerking](#) en de [communicatie tussen nationale plattelandsnetwerken](#). Dit team, dat geleid wordt door Edina Ocsko, bestaat uit Ines Jordana, Elena Maccioni en Marina Brakalova.

Het team voor de website wordt geleid door Kostas Zapis. De rest van het team wordt gevormd door Sandrine Duquenoy, Stephen Parengkuan, Yves Delangre en Magali Stas.